

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מזה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַזְּמֵשׁ
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

**4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563**

היכל הקודש

מאנסי

**32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551**

היכל הקודש

כני ברק

**רחוב ירושלים 2
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

בלומינגראוו

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

**קון הדפסה
היכל הקודש**

**2623 State Route 52
Liberty, NY 12754**

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

ואין צ"ל חדשים בשנים. פסק למכור לו ישנים לא יערב בהן חדשים שהישנים יבישין ועשין קמח יותר מן החדשים. מפני שמשביחו. קשה משיביו את הרך לפיכך פסק עמו רך מערב בו קשה ודוקא קמחי קשה ברך ולא רך בקשה פסק עמו קשה רלא יערב בו את הרך וכן אין צריך לומר חדשים הישנים ודוקא אבל ישנים בחדשים שפיר דמי אין מערבין

ואין צ"ל חדשים בשנים. משום דאמר בפ"ק המוכר את הספינה (כ"ב דף א"ב) דכל מילי עתיקי מעלו בר מתמרין שיכרא והתסאן: [מא"י] (אבל) נותן לו שמריו וקדמוע ליה. דסיד דאפיה אסור שלא יקמה בו אחרים: **רבא** איתו ליה חמרא. רבא גרסין דאשכחן שהיתה מיונתו משונה כדאמרין בגרדים (ח"ף נ"ה) ובביצד מעברין (עירובין דף נ"ג) דקמי איתו מיונתא למקא דרבא בריה דרב יוסף בר (תיא) והשתא ניחא הא דאמר רבא פברק המוציא יין (שבת דף ע"ו. ושם ד"ה דאמר) כל חמרא ללא ריזי על חד תלת קמיא ללא חמרא הוא ופברק אהד ריזי דמינן ממונות (סנהדרין לו) אמרין אל חמרא דהני שאם הורגו מום לבאת אם יש שם כ"ג כנגד סנהדרין קטנה יוצאים ואם לאו אין יוצאים משמע מיונת על חד תרי דקרא איירויי במוזגת סתם בני אדם ומיהו קשה דמשמע התם דס"ל לרבא דעיקר מוזהב כר דיקב דמוקי מחני' דבמוזג ב' יחלקים מים ואחד יין בין השריוני דוקא דרפי ונראה דרבא מוקי מוזגת דקרא דאל יחסר המזג בין השריוני וקרב מנתם מיינו פירש דאל יחסר המזג שלא יחסרו ב' מסנהדרין גדולה דמוזג בגימ' ב' אבל אם יחסר מיט' ישארו כ"ב ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהם אחד תרי כ"ג ומיהו בירושלמי משמע דאייירי במוזגת יין מוזהב

ואין צריך לומר חדשים בשנים באמת אמרו בין התירו לערב קשה ברך מפני שהוא משביחו אין מערבין שמריו יין בין אבל נותן לו את שמריו מו שנתערב מום ביניו לא ימכרנו בחנות אלא א"כ הודיעו ולא לתגר אע"פ שהודיעו שאינו אלא לרמות בו מקום שנהגו להפיל מים בין ופילו התגר נוטל מוח' גרנות ונותן לתוך מגורה אחת מוח' גיתות ונותן לתוך פישום אחד ובלבד שלא יהא מתכווין לערב: גמ' ת"ר אין צ"ל חדשות מארבע וישנות משלש דאין מערבין אלא אפילו חדשות מושלש וישנות מארבע אין מערבין מפני שאדם רוצה לישגן: באמת אמרו בין התירו לערב קשה ברך מפני שהוא משביחו (וכו'): א"ר אלעזר עבד אמרה כל באמת אמרו הלכה היא אמר ר"נ ובין הגיתות שנו והאדינא דקא מערבי שלא בין הגיתות אמר רב פפא דידעו וקא מחלי רב אחא בריה דרב יוחאי אמר הא מני רבי אחא היא דתניא רבי אחא ימכור ברך המרמס: ואין מערבין שמריו יין בין אבל נותן לו את שמריו (וכו'): רישא אין מערבין כלל וכי תימא מאי נותן לו את שמריו דקא מודע ליה הא מדרקתני כיפא לא ימכרנו בחנות אלא א"כ מודיעו ולא לתגר אע"פ שמודיעו מפלל דרישא אע"פ דלא מודע ליה אמר רב יהודה ה"ק אין מערבין שמריו של אמש בשל יום ולא של יום בשל אמש אבל נותן לו את שמריו תניא נמי הכי רבי יהודה אומר השופה יין לחבירו וכו' לא יערב של אמש בשל יום ולא של יום בשל אמש אבל מערב של אמש בשל אמש ושל יום בשל יום: מי שנתערב מום ביניו ה"ז לא ימכרנו בחנות אלא א"כ מודיעו וכו': רבא איתו ליה חמרא מהנותא מוניה מעמיה לא הוה כסים שדריה להנותא א"ל אפי' והא אנו תנו ולא לתגר אע"פ שהודיעו א"ל מוזהב דידי מידע ידעו וכי תימא דרפי ומחיליה ומוזבין ליה א"כ אין לרבך סוף: מקום שנהגו להפיל מים בין ופילו וכו': תנא למחצה לשלש ולרביעי אמר רב ובין הגיתות שנו: מתני' רבי יהודה אומר לא יהלק התניני קליות ואגוזין לתינוקות מפני שהוא מרגילן לבא אצלו וחקמים מתירין ולא יפחות את השער והכ"א וכו' לפיכך לא יבור את הגרסיין דברי אבא שאול וחקמים מתירין ומוזבים שלא יבור מעל פי מגורה שאינו אלא כגונב את העין אין מפרססין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים: גמ' מאי מעמיהו דרבנן דאמר ליה אנו מפליגנא אמגוזי ואת פליגי שסיקי: ולא יפחות את השער והכ"א וכו' לפיכך לא יבור מעמא דרבנן משום

הדרן עלך הוזהב

מבוסס טוב: והא אנו תנו ולא לתגר שאינו אלא לרמות בו. והתניו היינו תגר וחסור תתניו זה ומכרנו בחנות יין בחנות ודרי מערבין בו ואתה מכת' לו ואיך לפני עזר ויחרא יטא מוזגא דידי מידע ידע. שאני נותן בו מים הרבה: וכי תימא מייתי חמרא תניא ומערב ביה. עד שלא יהא ניכר טעם המום: א"כ. לרובליה האי חיישנו: אין לרבי סוף. שאף המים לבדם אסור למכור לתתניו שמוא יערבם בין ולא השו אלא כוונן שאני מוכר לו דבר העשוי לרמות בו כמות שהוא עכשיו: למחצה לשלש ולרביעי. הכל כמנהג המדינה יטיל מים אם מחצה מחצה אהת שלש שלישי: מתני' ולא יפחות את השער. למכור בוויל מפני שמרגיל לבא אצלו ומקפח מנותן חבירו: ובור לטוב. שמתוך כך אוצר פירות מוכרין בוול: גרסיין. פולין גרוסות ברייתם אחת לשתים: לא יבור את הפסולת לפי שמתוך שנראות יפות הוא מעלה על דמיהם הרבה מדמי הפסולת שנטל מהם: וחקמים מתירין. מעמא מפרש בגמרא: ומוזבים שלא יבור מעל פי המגורה. למעלה לרחאות יפות ואת הפסולת שבוטחו לא בירה לפי שאינו אלא כגונב את העין. בקרייה זה ואין מפרססין: מפ' בגמרא: לא את האדם. עבר כנגני העומד למכור: גמ' שיכר. פרוש: מאי מעמא. נקט וכו' לטוב לשון ברכה.

1 פרושה פרושה: אלא א"כ הודיעו. לכל אחד
2 ואחד מהן שמים מעורבין בו: ולא לתגר. ימכרנו
3 בחדר ואף על פי שמודיעו: לפי שאינו לוחקו
4 אלא לרמותו. ולמכרו בחנות: מקום שנהגו להפיל
5 מים בין ופילו. דכין שנהגו אין כאן טענת שלב
6 היינות בחנות כן: התגר נוטל ממש גרנות וכו'.
7 שהכל יודיעו בו שלא יפילו גדלו בשדותיו ומבני אדם
8 הרבה לוקח ויבוקחן כן לוקחין: מנייה. אוצר
9 שאורגין בו ובחאה גורן. הוא פושטן וורוין
10 את התבואה ודרך התגר לקנות מבגלי בתים
11 בשעת הגורן ולהכניס למגורה שלו: שלא יתבין
12 לערב. ולרוציא קול לקנות הרוב ממקום משבח
13 לערב בו ממקום אחר ושכניו סבורין שלב
14 הפירות מאותו מקום: גמ' ת"א אין צריך לומר
15 חדשות מארבע. סאן כסלע: וישנות משלש.
16 סאן כסלע: דאין מערבין. דמדת בישנות
17 דרואילי ובחוקת ישנות מוכרין קמח מאזהו
18 ומוכר לו וזולת בתורת יקרות: אלא אפי' חדשות
19 משלש וישנות מארבע אין מערבין. ואע"פ
20 שהחדשות יקרות מהן: מפני שאדם רוצה לישגן.
21 מפני שעליו דמיקן של חדשות אין מפני שהן
22 טובות בישנות אלא שאדם רוצה לישגן וזה
23 שפסק עמו על החדשות אינו רוצה לישגן לפיכך
24 אסור לערב בהן החדשות ואפי' מעולות בדמים:
25 עבד אמרה. זאת אומרת לא יערב אמש הדי:
26 באמת הלך. מדידה טעם למילת' מפני
27 שמשביחו ואין למגום דבר ונקט בה למתני'
28 באמת ש"מ כל הייבא דתני באמת הלכה אין
29 לחסם ולמגום דבר: וזהו הגיתות שנו.
30 דמשביחו שחוססין זה עם זה ונעשים טעם אחד
31 אבל לאחר הגיתות שברך קלט כל אחד ריחו
32 טעמו אין משביחו אלא פוגמו: דרעי. הכל
33 יודעים שהחוקקו לערב: דבר העומד בשנים. שאדם
34 טועם קודם שלקחו יהול להחבין שנתערב בו
35 והא מדרקתני פ"א. ומפליג בין הודיעו ללא
36 הודיעו מכלל דרישא דקתני אבל נותן לו את
37 שמריו ואם לאו דוקא יתא דקין לים וכן עממי
38 ששפה אמש ונשארו השמרים אין מערבין אותו
39 בין ששפה חיים ששמרין זה הן ממקלצין יין
40 אחר: אבל נותן הוא לו את שמריו. של יין עצמו
41 ויום ואמש לאו דוקא יתא דקין לים וכן עממי
42 חביות אלא אדוקא דמילקא וכן קטתם יום
43 ואמש משתי חביות: השופה יין. כל דבר הצלול
44 הנוקב בנחת מפלי אל כלי שלא יתערבו בו
45 שמרים קרו ליה פסיה: מנייה. נתן בו מים שכן דרבו: כסים. מבוסס טוב: והא אנו תנו ולא לתגר שאינו אלא לרמות בו. והתניו היינו תגר וחסור תתניו זה ומכרנו בחנות יין בחנות ודרי מערבין בו ואתה מכת' לו ואיך לפני עזר ויחרא יטא מוזגא דידי מידע ידע. שאני נותן בו מים הרבה: וכי תימא מייתי חמרא תניא ומערב ביה. עד שלא יהא ניכר טעם המום: א"כ. לרובליה האי חיישנו: אין לרבי סוף. שאף המים לבדם אסור למכור לתתניו שמוא יערבם בין ולא השו אלא כוונן שאני מוכר לו דבר העשוי לרמות בו כמות שהוא עכשיו: למחצה לשלש ולרביעי. הכל כמנהג המדינה יטיל מים אם מחצה מחצה אהת שלש שלישי: מתני' ולא יפחות את השער. למכור בוויל מפני שמרגיל לבא אצלו ומקפח מנותן חבירו: ובור לטוב. שמתוך כך אוצר פירות מוכרין בוול: גרסיין. פולין גרוסות ברייתם אחת לשתים: לא יבור את הפסולת לפי שמתוך שנראות יפות הוא מעלה על דמיהם הרבה מדמי הפסולת שנטל מהם: וחקמים מתירין. מעמא מפרש בגמרא: ומוזבים שלא יבור מעל פי המגורה. למעלה לרחאות יפות ואת הפסולת שבוטחו לא בירה לפי שאינו אלא כגונב את העין. בקרייה זה ואין מפרססין: מפ' בגמרא: לא את האדם. עבר כנגני העומד למכור: גמ' שיכר. פרוש: מאי מעמא. נקט וכו' לטוב לשון ברכה.

שְׁתוּלָה מעותיו נכבדי. ואית' והלא אפילו יתא אמת שהם של נכרי אסור ביון שאין ללוקח עם הנכרי כלום ומיהו לפי מה שצביא ראייה לקמן ישראל שיש בידו מעות נכרי והם באותיות הנכרי מותר להלותם ברבית לישאל אל אתי שפיר אי נמיך י"ל דאידין בגון שאמר ליה חבירו הלוינו מעות מן הנכרי ואמר לו שסומקו עלי או בגון שנתן לו משכנותיו ליתנם לנכרי והוא הלוקח לו משל עצמו ואומר שעתה כדבריו:

שְׁתוּלָה קלא אילן בבגדו ואומר תבלת הוא. ואינו? דלדבר על מצות ציצית מ"מ איצטריך קרא לעבור עליו משעת תליתיה. **יבין** רשע וילבש צדיק. אפי' למיד רשות יורש לאו כרשות לוקח שנוי רשות ואפי' הניח קרקעות ומולח על פה גובה מן היורש אפי' ילבש צדיק כדאמר רבא בריה הגולל בתרא (ב"ק ד' קכ"ג) ותי איתוך לדידיה אונור רחמנא דנתיר לנכריה לא אוהר רחמנא: **רבא** אמר מגופיה מעות. אי"נ דרבא משני ריש הגולל בתרא (שם) אפילו תיקא רשות יורש לאו כרשות לוקח ושאינו תבא כתיב ותי אחיק עמך לאו משום דסי' בר' אלעזר דקא תבא דריש רבתי ויתון אלא לא אלא תלישם הכרייתא דהתם למיד לאו כרשות לוקח ולכך בסמוך דקאמר רב נתן מ"ט דר"א לא קבעו התקמא כמו כן בשם רבא:

מות יומת דמיו בו היתה הוקשו מלוי ברבית לשופכי דמים. תימה היכי משמע דמיו בו עבירה דשפיכות דמים הלא באוב ודעוני וקמה עבירות דלא שייכי לשפיכות דמים כתיב דמיום כס' ו"ל בסתורא ודמיו בו וריש דאי לאו הכי למאי כתביה דאי למגמר סקילה ברבית מאוב ודעוני תרא דברי תורה מדברי קבלה לא לפינן ותו לא מעינן מיתה גבי ממון ובפרק קמא דתמורה (ד' א') דיש סתורא וכתב בתריה ושוילין מן פורן שופך דם לפי זה אתי שפיר דהוקשו בהדיא: אי

ובעניינא דשכירות כתיב. לאו דגולל תא לעשות ולא תגולל וקל עושק כבישת שכר שכיר הוא: לא התגובו דכתב רחמנא למה לי. לילוף מרבית ואונא שריי מחסרו ממון לא התגוב דעשרת הדרות לא קמייקנא ליה דאדורה לגונב נפשות הוא כדאמרין בסנהדרין ג' (פ"א) לייקמ. לצער: על מנת ללשום תשלומי כסף. שרוצה להתנותו וידוע בו שלא יקבל:

ובעניינא דשכיר כתיב לא התגובו דכתב רחמנא למה לי לכרתנא להתגובו אעל מנת לייקמ להתגובו על מנת לשלום תשלומי כסף א"ל רב יומר לרב אשי לאו דכתב רחמנא במשקלות למה לי א"ל שמומן משקלותיו במלח הוינו גולל מעליא הוא לעבור עליו משעת עשייה ת"ר לא תעשו עול במשפטם במדה במשקל ובמשורה במדה וזו מדידת קרקע שלא ימודו לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים במשקל שלא יטמין משקלותיו במלח ובמשורה שלא ריתיו והלא דברים ק"ו ומה משורה שהיא אחד משלשים (ושלשה) בלוג הקפידה עליו תורה ק"ו ויחזי ויחזי הוין ושלישית הוין ורביעית הוין ולוג ויחזי לוג ורביעית תלוג אמר רבא למה לי דכתב רחמנא יציאת מצרים ברבית יציאת מצרים גבי ציצית יציאת מצרים במשקלות אמר הקב"ה אני הוא שהבחתני במצרים בין טפה של כבוד לטפה שאינה של כבוד אני הוא שעתיד ליפרע ממי שתולה מעותיו בנכרי ומלוה אותם לישראל ברבית וממי משקלותיו במלח וממי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תבלת הוא רבינא איתקע לסורא דפרת א"ל רב חנינא מסורא דפרת לרבינא יציאת מצרים דכתב רחמנא גבי שרצים למה לי א"ל אמר הקב"ה אני הוא שהבחתני בין טפה של כבוד לטפה שאינה של כבוד אני עתיד ליפרע ממי

ובעניינא דשכירות כתיב. לאו דגולל תא לעשות ולא תגולל וקל עושק כבישת שכר שכיר הוא: לא התגובו דכתב רחמנא למה לי. לילוף מרבית ואונא שריי מחסרו ממון לא התגוב דעשרת הדרות לא קמייקנא ליה דאדורה לגונב נפשות הוא כדאמרין בסנהדרין ג' (פ"א) לייקמ. לצער: על מנת ללשום תשלומי כסף. שרוצה להתנותו וידוע בו שלא יקבל:

לאו דמשקלות. תא לעשה עול וגו' (ויקרא יט: לטו) לטומון משקלותיו. תקמה או הפרס טמון במלח להכבירו וקשואו לוקח במשקל לוקח באלה משעת עשייה. משעת עשייתו ואפי' לא שקל כהן: לא ימודו לאחד בימות החמה כו'. אחזק בהאין לחלוק את השדה לא ימודו המודו לאחד בימות החמה ולאחד בימות הגשמים בארתו תביל מפרש עימיהל לח בימות הגשמים ומתפשט כל יצרכו ובימות החמה מתוך יובשו הוא נגמד וכו'ו. משורה. מדת הלח היא: יתית. אשקומיא בלעז שממלא את המדק כשמרציא את היין ולאחר זמן נתמאת חסודה: יציאת מצרים גבי רבית. בפרשת בהר סיני גבי משקלות. בקדושים תהוה שהבחתני במצרים. הרי שבאו עשרה רוקים על מצירת אחת ותעבדה מכלו מפרש עימיהל לח כבורות שון כבורות של אביהן כולן מתה תולה מעותיו נכבדי. מלוח מעותיו לישראל ברבית ואומר לא נכרי הם: קלא אילן. צבע הדומה לתבלת (רחמנא אמר) במדה: פתיל תבלת ותבלת דמיו יקרים שצבעו בדם חלזון שאינו עולה מן הזים קלא אחת לשכנים שהו: סורא דפרת. סורא הייבשת של גזר פרת ואין זו סורא סתם: גבי שרצים. בויזה ביום השמיני בל אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים: אלא בשביל דבר זה. כדמפרש לקמיה שוון מעליהם ונאים ואינו נמאסיים בקציעים הלא להכי כתב תולה עולה שעתהלה גזולה היא אצלם: עד השתא. השוון שלע במחשה דינר: של תורה. דרך הלוקה: עד כאן יבין רשע וילבש צדיק. שאם מת והניח לבניו מעות של רבית אין חייבין להחזיר ועל זה נאמר יבין רשע וילבש צדיק והכי תנאי לה בתוספתא: ע"כ ותו לא. בתמיה כ"ש דרביית דרבנן אין הבן חייב להחזיר: אפילו ע"כ. דרביית דאורייתא הוא: יבין. האב שהוא רשע ימות ולא יתנה והבן שהוא צדיק אינו חייב להחזיר: אמ ע"כ רביה קצוצה. ובכופין אותו ביד להחזיר אם תובעו בחייה: ותי לא יתנה. סיפיה דקרא מת ימות דמיו בו יתנה: מעוניה דקרא. בדבשך נתן דיוקמא נפקא ליה בהדיא מדכתיב דמיו בו יתנה והוקשו שיהא שיהא כלימור דמים ששפר שהעני את חבירו ומת קרעב עליו ושובה וחי

שמערב קרבי דגים טמאין בקרבי דגים טהורין ומוכרין לישראל אמר ליה אגא המפעלה קא קשניא לי מאי שנא האב המפעלה דכתב רחמנא א"ל לכרתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל אמר הקב"ה אילמלא (לא) העלית את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה שאין מטמאין בשרצים דיי א"ל ומי נפיש אגרייהו מפי מרבית ומציעות וממשקלות א"ל אע"כ הלא נפיש אגרייהו מפי אמורם כל הני דאמרין עד השתא לאו בפירות צידד לקח הוימונו פטים בדינו רבוי: אמר כל הני דאמרין עד השתא לאו רבית הוא א"ר אהוה עד פאן של תורה מפאן ואילך של דבריהם וכן אמר רבא עד פאן של תורה מפאן ואילך של דבריהם ע"כ יבין רשע וילבש צדיק עד פאן ותו לא אלא אפי' ע"כ יבין רשע וילבש צדיק ע"כ רבית קצוצה מפאן ואילך אבך רבית א"ר אלעזר רבית קצוצה יוצאה בדינין אבך רבית אינה יוצאה בדינין רבי יוחנן אמר אפילו רבית קצוצה נמי אינה יוצאה בדינין א"ר יצחק מ"ט דרבי יוחנן דאמר קרא בנשך נתן ותרבית לקח ותי לא יתנה את כל התועבות האלה עשה למיתה ניתן ולא להשבון רב אדא בר אבהה אמר אמר קרא אל תשך מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך למורא ניתן ולא להשבון רבא אמר מגופיה דקרא שמיע ליה מות יומת דמיו בו יתנה והוקשו מלוי רבית לשופכי דמים מה שופכי דמים לא ניתנו להשבון אף מלוי רבית לא ניתנו להשבון אר"כ בר יצחק מ"ט דר"א דאמר קרא וחי

וְחֵי אַחִיד עִמָּךְ. רִישֵׁיה דקרא ברביה קאי אל תחם מאתו וגו'; אם ישתו שניהם ויתונו. בזמנא שאין מספיק לשניהם; ואם ישתת האחד מגיע לישונו. ומצא מינס; עָפָה. חיף קודמין; אינהו הוא דאין תיבינן לתמור. כותרצה רבה בהגות בתרא (כ"ק דף ק"ג) וחי אחיך עמך לרדייה הוא דאדמריה ורמנא אחרר לאה ליה דניחיה בהרף דסיפיה דקרא ארישיה קאי אל תחם אל לקחת היתוך אָבֵל לבריה לא

אחר: דרין הוא כו'. ברבי יוחנן דהאי וחי אחיך
לכרדע; הפסוקים; שניבר שהוא גול ואביהם
גזר ביה לקלו; דר' פנחס. בסוף חומר בקודש
חגיגה (דף כ"ו). גולגולין קרוי ליה. בתמיה; אשורין
את הפלוה ואת העיר. מן לא תעשה ומקלות:
מפני שיש בהן קום עשה. והנה ליה לא הניקח
לעשה; קומא אהרורי. מה שגביהם והוה נתקו
לעשה כדאמרינן אל תחם אָבֵל לקחת היתוך וחי
אחיק; לאו בני אהרורי ניהו. וחי אחיך
לכרדע; לא. לעולם אימא לך אם גבה דברי
הכל לישו מתוקן בכורה מן המקלות דאין בן
ניתק לעשה והאי דתני פטורין בשלא גבו
דהתם לא קוּאי אלא שומא בעלמא ששמו
עלוי נשך על ידי הנאי ואתו רבי נחמיה ור'
אלעזר לממר דלא תשימון עלוי נשך דקאמר
רמנא; לאו אשומא אקרא קמיד אלא
אשומא הבא לירי גיבוי וכל כמה שלא גבו
איבא קום עשה לקרועי שטרא והשתא פקדין
ואזיל לפרושי שנינא מאי קסבר כו'; תנן דמי.
שהיי שיעבד לא שומא מאי קסבר דמי.
הרביית; עברו לאיפרייהו. וקרעיתו היא
השכתו ואם גבו נמי הוה מייחבי ליה לאהרורי;
לא עבד בלוס. ומאן פליגי עלייהו; לעולם לא
כגבוי דמי. ואשומא אקרינתא מילתא אלא תשא
קמא; דתנן כו'. ואי אמרת לא מייחבי עד דגבו
בשלקמא כוליהו עבדי מעשה בגביהו מלוח
גובה מן הערב והעבר מן הלוח הנהו גתן ביד
המלוך ועבר בלא תחם (דברים א) אלא עדים
מאי עבדי; אלא לאו משום שומא. הלך מלוח
ועבר נמי מתחילתן חייבין משום שומא;
בדיניהם. של אמונת שלא נאסר להם רביית;
מוציאין מן הלוח למלוח. אם אין לו משכון ע"י
תנאי שביניהם כגון רביית קוצצה; פריעני. אם
גבה מחזירין לו כר' אלעזר ולקמיה פריך ליה
מאכב רביית דבדיניהם מוציאין ובדיניהו אכר
מחזירין; כל שבדיניהם אין מוציאין. מפרש
לקמן; ובדיניהו אין מחזירין. את היתוף ביוקר
שהוקירו החטים בשעת תשלומין דהא אבא
רביית הוא; אינהו בתורת פקודין אתו לבייה.
אינהו פי כגבוי סאה בסאה מן הלוח למלוח לאו
בתורת רביית קמי מנבו ליה אלא בתורת פקודין
הוא בעיניהם דהא סאה מסר לו כידו וכי אמר
רב ספרא למילתיה; הני אפרה; כל שבדיניהם
מוציאין בתורת רביית בדדיניהו מחזירין. משפנתא
כלא נקריאת. מלוח מלוח על תכרם ואובל לאו
הפירות ואינו פוסק לנכות לו מן החוב כלום
בשכיל אבילתו ואובל בתורת רביית דבדיניהם
מוציאין. אם אכל הלוח הפירות מששקנת.
ובדיני

א' עשה תשובה מאי בעי גביה. למד רביית קוצצה יוצאה בדינין פריך שפיר דיקה לו לתמור ואפילו למאן דאמר אינה יוצאה מ"מ נדה לו לתמור משום לעו ובזשת ובין דלא תחם גם כניו אין להם לחוש לכבוד; וי"ל מאי אע"פ שבזרן איבא. וא"ת דאף על פי שבזו משום מלוח ברביית נטתי וי"ל דאי גולגולין למאי תננהו פשיטא דמחזיר להכי איצטרך ליה לשמיה תולגותי; מאי ניהו מלוח ברביית:

תנאי היא. וא"ת דבהגול (כ"ק דף צד) משני דמחזירין לצאת ידי שמים ואמאי לא משני נמי הכא הני והתם נמי אמאי לא משני תנאי היא מפלגשני הקא וי"ל דהכא קאמר אליבא דר' יוחנן ולרדייה דאמר אינה יוצאה בדינין אף לצאת ידי שמים אינו צריך לתמור ולקר לא מצי לשנייה הקא אלא תנאי היא וסוגיא דהתם דמי כהוהוה תנא דצאת ליה יוצאה בדינין דפריך אהיהא בריתא דסברה דמן התורה מחזירין אלא משום מעשה שהיה תנאי דאין מחזירין ופרך מנה בריתא דהויא לאתר התקנה ותנאי דהכא בחלקא א"ם יוצאה בדינין מן התורה ודלא כפי' ריבין דפירש לעיל למורא ניתק שיש לו לתמור מיראת שמים ולא להשתקן על פי בית דין.

לא מאי קום עשה לקרועי שטרא. רש"י וכולהו סבירא להו פותיה דר' יוחנן דאי גבו אין מחזירין דתו ליבא קום עשה לאהרורי רבית ופלוגתיהו בלא גבו וקשה דמעיקרא פריך אדרי יוחנן ומשני תנאי דמי פלוגתיהו אית ליה דר' יוחנן וכולהו סבירא להו פותיה כל פון דאמר ליה שפיר טפי וי"ל דמעיקרא דמי סבר דפליגי בלא דואל תקח מאתו נשך ופליגי ברבי יוחנן ורבי אלעזר נגמרה דמלוח אית ליה דר' אלעזר ורבי לקי אלאו דאל תקח משום דניקח לעשה הוא בהשכב אכל פליגי בלאו דלא תשימון והכא דלא גדי דרין הרביית דח"ס סבר מדי כשכתב השטר נגמרה השומא וחי כאילו גבה כרבי יוחנן עוד תקנה לתקן הלאו דלא תשימון ור' נחמיה ורבי אלעזר ובי' סברי לאו דשומא מתקלא תלי וקאי שאם יקרע השטר קודם שיגבה פטור ודמקשה לו הבין יפה טעמו וקריב אי כגבוי דמי כו' ואי לאו כגבוי דמי אמאי חייב לרדקו ומשני לאו כגבוי דמי וטעמיהו דרדקו דסבר משעת תהיב נגמרה השומא וא"ת ותיכי ס"ד מעיקרא דפליגי בלא תקח דאמרין לקמן (דף טו) דערב אינו עובר אלא משום לו תשימון לבד וי"ל דהיינו כשקורב לא קבל רבית מן הלוח אכל הבא שיערב קבד רבית מן הלוח והנהו מלוח לבד חייב גם משום לו תקח לח"ס ואם חומר ואמאי לא דחי דכולהו חייב ליה כר' אלעזר ופליגי אין חייב על לאו הניקח לעשה אי לא וי"ל (דקא) לקב"ה ופטור ועוד דברייתא תמורה (דף טו) פ"י דל"ע פטור.

אינהו בתורת פקודין אלא לבייה. דאמר לקמן דף ס"ו (טו) מן קרדו חטין באכלאי כמון כן הייתי שומרם בבית ומוכרם ביוקר.

וכייתא דבדיניהם מוציאין מלוח למלוח וברייני

אָתָּא לְרֵידֵיה א"ל רַבִּינָא לְרַב אֲשֵׁי וְהָרוּ מִשְׁפַּנְתָּא בְּלֹא כְּבִיתָא דְבְּדִינֵיהֶם מוּצִיאִין מַלְוָה לַמְלוּה וְרַבִּינָא וְרַבִּינָא

לְקַח

הימנו חטין בדינר זהב הכור. רש"י פירש דמקח חטין הוי היתר אע"פ שאין לו חטים כיון שנתן לו מעות ולא קאי אסור אלא אינו נקט רישא לרבותא דסיפא דיון אסור קאי. שקבא מבח פוסקו הראשון של חטים שהיה דרך מקחו ומקמרא ולאך דרך הלואה וקשה לפרשוהו תדא שצריך למחוק דמקח חטין דקמ"ד דקמ"ד וקמ"ה

לקח קתני מאי ליהוה בהלואתו כי לפי זה

אתי שפיר לקח דקאי אחטים דשרוי ועוד כיון
1 דאסור לא קאי אלא אינו מאי פריך בגמרא וכי
2 אין לו יין מאי הוי והתן וכו' אלא השער פוסקין
3 אע"פ שאין להו שוה לזה יש לארבע דאסור
4 לפסוק יין מחמת חוב ולא נתן לו או שום דמים
5 ועוד ממשני בקא לחוב בדמיהם מכלל
6 דמיעקרא סבר שהיה נתון לו דמים ותו
7 אדפריה מינאי השער פוסקין לפריך מרישא
8 דשרי גבי חטים מיהו זה יש למרץ דהנה משני
9 דאסור קאי גם מרישא או הנה מוקמיהן רישא
10 דשרי ביש לו חטים וזקא לכך נראה דאיהו
11 תרתי דאסור קאי מבחליה מתני' ואי כפי קתני
12 בספא יין אין לו הוא הדין דגם חטין אין לו
13 לכך פריך בגמרא וכי אין לו יין וגם חטים מאי
14 הוי ועיקר קושיותו מבח חטים דאסור כי אין
15 לו אע"פ שנתן דמיר דהנה ומשני בקא לחוב
16 בדמיהו שבקר היה חביב לו דינר זהב ובשעת
17 קנין אינו נתון לו כלום ומיד הוי ליה למפוך
18 ותא לקח קתני אלא דפריך ליה השתא עד"פא
19 מיהו ואת אמאי תני גבי זהב וקמ"ד חטין
20 לו אסור ליתן שוה לו דינר הלא אפילו חטים
21 הנה איסורא ליקח ב' דינר כיון שלא היה לו
22 חטים בפסק הראשון וי"ל דחטין לאשמועינן
23 דבסוק אפילו אין לו חטין וקמ"ד:
24 **וְהִתְנֵן** אין פוסקין. אית דגרסי והתניא משום
25 פוסקין וכן לקמ"ד (דף ע"ב) אית ספרים דגרסי אלא
26 מתני' דאין פוסקין וכו' וז' קא השער אפילו
27 היכי משכחת לה באכלבאי וארבי ולספרים
28 דגרסי הקא והתנן גרסי' מתני' וז' קא השער
29 פוסקין וז' גרסי' לקמ"ד הוה:
30 **אע"פ** שאין לזה יש לזה. דאע"ג דלא משר
31 חטין אין זה רבית כיון שאם היה בא
32 מוכר לחזר הוה קאי בניי שפרע ולכך חשיבי
33 כמתנתו ברשות לוקח: **וְהָיָה** גושטיה כי ועמד על
34 גורנו. מינה חילא מעות קונות הקא אפילו
35 מדרבנן דמילתא דלא שביח היא כדאמרין
36 בהנקה (לעיל דף מ"ג) וכו' החליף דמי שור כפרה
37 וי"ל דהקא מיידי שלא פטרו ממנו עד שיתן לו
החטין:

ובדינאי אין מחזירין. דאבק רבית הוא כיון דזמנין שאין עושים פירות שהקבצים לוקין. או זו רבית קצוצה אינה נמי כי אפקי ליה. סברי דבתורת זבני אתו הנה פירות לדידה דלוקח דכל זמן שלא פרע לו מעותיו הפרם מוכר לו עד זמן שפסקו בנייתם. שיכול לפדותה והוא הדין דלוקח וזמנין שפסקו (דף ס"ג) לקמ"ד דגרס ותא

שיטתו נמי אית ליה בלגמיה בתורת זבני אתו

וּבְדִינָיו אין מחזירין **ממלוכה** ללוה אמר ליה אינהו
בתורת זבני אתא לדידהו אלא כל שאילו בדדיניהו
דקאמר רב ספרא מאי אתא לאשמועינן הכי אתא
לאשמועינן כל שאילו בדדיניהו מוציאין מלוה למלוה
בדיניהו מחזירין ממלוכה ללוה ומאי היהו ברבית
קצוצה וכדרכי אלוהו כל שאילו בדדיניהם אין
מוציאין בדיניהו אין מחזירין רבית מוקמיהם רבית
מאותרת: **פיצד** לקח הימנו חטים בדינר זהב הכור
וכן השער וכו'. וכי אין לו יין מאי הוי והתניא אין
פוסקין על הפירות עד שיצא השער וצא השער
פוסקין אף על פי שאין לזה יש לזה אמר רבה
מתניתין בקא לחוב בדמיהו פוסקין וכדתניא הרי
שהיה נושא בחבירו מנה והלך ועמד על גורנו
ואומר תן לי מעותיו שאני רוצה ליקח בךם חטים
אמר לו חטים יש לי שאני נתון לך צא ועשה
עלי בשער של עכשיו ואני אעלה לך כל שנים
ועשר החדש אסור דלאו פאיסרו הכא לידו דמי א"ל
אפי' אי דלא פאיסרו הכא לידו מאי איריא אין
לו אפי' יש לו נמו אלא אמר אפי' מתני' פדקתני
רב ספרא ברבית דבי רבי חייא דתני רב ספרא
ברבית דבי ר' חייא יש דברים שהם מותרין ואסורין
מפני הערמת רבית פיצד אמר לו הלויני מנה א"ל
מנה אין לי חטין במנה יש לי שאני נתון לך נתן
לו חטין במנה וזהו ולקחן הימנו בעשרים וארבע
סלע מותר ואסור לעשות כן מפני הערמת רבית
הכא נמי כגון דאמר הלויני שלשים דינרים אמר
ליה שלשים דינרים אין לי חטין בשלשים דינרים
יש לי שאני נתון לך נתן לו חטין בשלשים דינרים
וזהו ולקחם הימנו בדינר זהב אי אית ליה חמרא
ללוה דיהיב ליה בשלשים דינר פירא הוא דקא
שקיל מיניה ולית לו בה וז' לא כיון דלית ליה
חמרא ודאי משקל זוזי מיניה מתו ברבית אמר
ליה רבא אי הכי תן לי חטין דמי חטין מפני
שמכרתים אף מפניא ליה חטין שמכרתים לך הרי
חמיר חטיות עלי בשלשי דינרין מעיקרא נמו הכי
אוקמניהו עליוה הכי קאמר ליה ברמי חמיר
שעשית עלי בשלשים דינר לך אצלי בתן יין וזו אין לו
זהב הכור וכן השער קתני אלא אמר רבא פי שכבנא רבי
אושעיא נפק לוותי דמתרצא

דאודל גביה דאי השער בדינר זהב וזה העלם עליו שלשים דינר. מעיקרא אוקמניהו ברבית בשביל המתנה: כי שכבנא ר' אושעיא נפיק לוותי. כבאשתא ר' אושעיא וצא לקראתא דמתרצא

לדידה מאי אתא לאשמועינן. הי ניהו דבדיניהם אין מוציאין והוא רבית ובדיניהו אין מחזירין רבית מוקמיהם ורבית פאותרת. בשלמי מתניתין (דף ע"ג) קתני לזה לא בתורת רבית זבני אתו ובדיניהם אם לא נתן אין מוציאין שצדי אף פסק לעון וכו' אין לו יין מאי הוי. אתר שיצא השער עמו והוא חביב לו החטין או המעות הרי הוא בפוסק עמו עכשיו על הדין או הפירות. ליתן לו מעות בכור חטין ולומר לו עתה לי לטוח זמן גדול ואפילו יש שנותנין אותו עכשיו בכך בתחילת הקציר אין זה שער עד שיצא עמו מפרסן וקצוה בשוקי העיר בכך אע"פ שאין לזה. המוכר: יש לזה. לאיש אתר ויכול לקנותו עכשיו בדמים שקבלי: מתניתין בקא לחוב בדמיהו פוסקין. שלא נתן לו זה המוכר ללוקח דמי החטין שקבלי לו שחזרו ורקבלם הימנו בשביל היין אלא בא לעשות עליו דמי החטין חוב ולפסוק על החוב יין וכך אמר לו אני מקבל עלי חשבך בשלשים דינר כמו שאמרת יכול לומרן וזהו קצוה בשוקי העיר וכן השער וז' עכשיו דאי היה ליה יין הוה קניו לו מעכשיו ואי איקר ברשתיה אייקר אכל אין לו והוא לא קיבל עכשיו מעות שנוכל לומר: יכול הוא לקנותו בדמים בעמנו מצא שאינו אצלו אלא בהלואה בעלמא: דתניא. שיש הפרש בין נתון מעות לבא עליו בחוב: ואני אעלה לך. החטים כל שנים עשר חדש אף אם יתעלו דמיהן אקבל כפי' סלעים. דאודל גביה סלע שהמנה כ"ב סלעים והוא היה דחוק למעות ולא יכול דמי החטין ליום השוק. מתיר. שהרי לא העלה לו דמי החטין יותר מדמיהן שבכר המתנת המעות ודאי הוא דאודל גביה: ותו וילקחן מפני בדיניהו וכו'. מתניתין כי קאמר רבא הימנו חטים במלוה קאי וכשבא לחבונא אמר לו תן לי מעותי שאני לוקח בךם חטין או חרי מעותיך שעויות עלי בדמי שלשים דינרין תן וזו אין לו. וזו הוה ליה חמרא. וזו יהיב ליה מעיקרא אפרי שקיל מיניה ולא דמי לרבית אכל משקל מיניה זוזי. אסור דינר זהב וזה יהיב ליה וקא שקיל מיניה תלתין תא דינר זהב הכור וכן השער קתני. ואם כדברך בשלוקח בדינר זהב היה השער שלשים ותא

דמתרצנא מתינתין פותיה. שאני גריל למרץ משניות שסחם רבי בבבויקא שסחם הוא ודכותיה אמר רבא בהגוזל בתרא ב"ק דף קיא: הגיע זמן חטין למבור. שנתיישרו ודרך אוצרותיהן למוכרין מעתה: יש לו מותר. ולא אמרינן דלאו פאיסור הבא לידו היבאך דיש לו רובי. בזה האי מושגתא ונא"ע' דלמך מישך כי מוקרי ברשותיה מוקרי ולא הוי רבית

דאמור רבי ינאי מה לי הן. הוסיף חסין לי דמינן כגון זין אם יש לו כר פי רבנו שמואל ור"ל דוקא זין אבל מעות אסור ואין נראה ל"ת דברכר הגוזל וקמאן ב"ק דף קג. ושם ד"ה תתם) גבי רב כהנא זבין כהנא ואייקר וזבנה מותרות קמאן א"ל לרב אשכול וזו אמר ליה אי כי מובני אמרי כהנא דכהנא הוא שרי ואם לאו אסור רב טלמיעיה דאמר אין עושק אקנהו בדמיים משמע דלר' ינאי שרי למשקל חזי:

בשמיטתיה - ואפילו אכלו המוכר מותר לשלם חטום חתרים אם יוקרו ולא דמי לטאה בסאה דאמסור (לעיל דף סב.) משום דהתם הלזאנה וקבא זבני ומשיבד דהבא לא הויתא אלא לענן דיתר פיסוק ולא לקנות ממש:

צד אחד ברבית מותר. ונא"ע' דבשבעת הפרעון הוי רבית בין ששנעת הפסק הוי צד אחד של הימור שרי וא"ת א"כ סאה בסאה נמי יתא מותר ללות לרבי יהודה דצד אחד הוא דשקא את יוקרו דהתלזאנה נמי שרי רבי יהודה צד אחד ברבית כדאמרין לקמן (דף סה) גבי משכן לו בית משכן לו שדה הא דלא רבי יהודה ויש לו מר דלא חשיב צד אחד ברבית אלא דבר שיש ביד מלוה או ביד לוח לעשות צד אחד שלא יתא רבית ולא דמי לטאה בסאה שחלו בשער וע"כ יתא רבית אם יוקרו:

רבית על מנת להחזיר איכא בנייהו. ואם תאמה מאי טעמא דרבנן דאסרי דאיהו רבית הוא וזהו אכל כשיבא לפדות מנכה לו תחילה פירות שחבל ויל ודאי אם הוא מושב כן לא הוי רבית אלא מצריכו לפדות תחילה הכל קודם שינכה לו כלום ואם לא יוכל לפדות לו הכל תהא משועתק בגידו ואם תאמר דתנן בערבין (דף לא. א"ת ר"ה תהינא) מוכר רב בבתי צרי חזקה גזאל מיד וגזאל עד שנים עשר חדש הרי זו כמו רבית ואינו רבית ופריך בגמ' דהתניא רבית גמורה היא אלא התורה התירה ומשני הא ר' יהודה היא רבית ולקחן ולקחן אלא דלכולן ע"ל חזקה צד אחד ברבית אסור היכי משני ויש לומר דמאדוקריתא מודה רבא דבצעד אחד ברבית פליגי אבל מדרבנן נראה לרביא דליקא למאן דשרי ורבי יהודה שרי הבא אפילו מדרבנן כדמוכח בעובדא דמייתא לכך מוקי רבא דאייירי ברבית על מנת להחזיר ואם תאמר בפרק בתרא דמיגילה (דף כו. ושם ד"ה רבי) תנא אין מוכרין בית הבכנסת אלא על תנאי אימתי שיקרי צד אחד דברי רבי מאיר ופריך בגמרא ולרבי מאיר היכי דייירי בית היה תהו ליה רבית ומשני סבר ל' רבי' יהודה דאמר צד אחד ברבית מותר ו"ל

לרבא איירי הוה בגון שהתנו עמו שאם יתור: ויתו הישר על שרבי בו. ופוסקין

דמתרצנא מתני' פותיה ר' אושעיא אהרי שהיה נושה בחבירו מנה והלך ועמד על גורנו ואמר תן לי מעותי שאני רוצה ליקח בהן חטין ואמר לו חטין יש לי שאני נתון לך צא ועשאו עלי בשער של עכשיו הגיע זמן חטין למבור אמר לו תן לי חטין שאני רוצה למוכרו וליקח בהן זין אמר לו יש לי זין שאני נתון לך צא ועשאו עלי בשער של עכשיו הגיע זמן זין למבור ואמר לו תן לי זין שאני רוצה למוכרו וליקח בו שמן אמר לו שמן יש לי שאני נתון לך צא ועשאו עלי בשער של עכשיו כולם אם יש לו מותר אין לו אסור ומאי לקח לקח בהלואתו אמר רבא שמע מינה מדר' אושעיא תלת שמע מינה דמעמידין מלוה על גבי פירות ולא אמרינן דלא פאיסור הבא לידו הוא וש"מ הוא דיש לו וש"מ איתא לרדב"מ רבי ואמר רבי ינאי מה לי הן מה לי דמיקהו לדתתמו רבי ואמר בעושי אקנה בפירות ואין עושין אקנה בדמים ור' ינאי אמר מה לי הן ומה לי דמיקהו מיתיבי כולם אם יש לו מותר אמר רב הונא אמר רב בשמיטתיה אב' בשמיטתיה צריכא לרביב אלא בגון שיחד לו קרן וזית וגשמואל אמר הא מני רבי יהודה היא דאמר צד אחד ברבית מותר דתניא הרי שהיה נושה בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר בזמן שהמוכר אוכל פירות מותר לוקח אוכל פירות אמר אף בזמן שהלוקח אוכל פירות מותר א"ל רבי יהודה מעשה בביתוס בן זוגין שעשה שדהו מכר על פי ר' אלעזר בן עזריה ולוקח אוכל פירות היה אמרו לו משם ראהו מוכר אוכל פירות היה ולא לוקח מאי בנייהו אמר אבי צד אחד ברבית איכא בנייהו רבא אמר רבית ע"מ להחזיר איכא בנייהו אמר רבא השתא דאמר רבי ינאי מה

ומתחילה לא קנה זין ממנו ורבי הוא במקבל מעות דמי החטים. בשמיטה. הימנו החטים מתחילה דרמי החטין דידיה קא מקבל דברשותיה אייך דמשעה שמשך בפתה לה תורת הלזאנה וקבל חובו וכן כבולין שיחד לו קרן וזית. ואשמעינן דחזיר מילתא היא: הא פני רבתי ואם לא ישלם דמים אלא פירות שפסק הוא עמו אין כאן רבית היינו צד אחד ברבית פעמים שרבי ופעמים אין רבית שרי אנו פוסק עמו ע"י שלם דמים אלא פירות ועשה שדהו מכר. אם אין אני נתון לך מכאן עד יום פלוני הרי השדה שלך: בזמן שהמוכר אוכל פירות. בתוך הזמן מותר: לוקח אוכל פירות אסור. שקמו לא יבוא ליד מכר שחזיר לו מעותיו ונמאן שבהלזאנה היו אצלנו וזה אוכל פירות ברבית: ביתוס בן זוגין: מאי בנייהו. במאי קמפלגי: צד אחו. כי האי הוהאן שקמו לא יבא צד הפדיה בא ליד רבית צד המכר אנו בא ליד רבית: על מנת להחזיר. דרבי יהודה גופיה לא שרי אלא ע"מ להחזיר שאם לא יתרה מכר יחזיר לו פירות שאכל ואפילו הכי אסר ת"ק ורבשבע אבולה קאכיל רבית ועבדיה לאיסור: השתא דאמר רבי ינאי: גבי פרעון הן דרמינן שרי דכי היכי דהן מותר דמינן נמי מותר דמה לי טוב אם הם מקבל יותר ממה שדמינן קמבל:

וּפּוֹסְקִין על שער שבשוק אע"פ שאין לו. פ"ה וא"ת מתי"י היא יצא השער פוסקין איבא למ"ד אין פוסקין על שער שבשוק ומתקן לה למתני"י באבבליאי וארבי ולא התיק לו לפרש בן דאפילו ל"ו יתקן דאמר לקמן אין פוסקין על שער שבשוק מודה דלא בעינן תרעא ומתקן כולי האי כמו באבבליאי וארבי ולא כגו אלא בדורמוס ולא אמר ר' יתקן דאין

פוסקין אלא בשוק של עיריות וא"ת והיכי שמעינן מר' נאי: דפוסק על שוק של עיריות ולא בעינן דורמוס וי"ל דהכי דייק מדמאר רבי נאי מה לו הן מה לו דמיתן וכולי לפרוע לו דמיס כמו שכיבול לפרוע לו חסין מפרוע דמן החסין יכול למצוא דמיס ד"נ פוסקין אפילו על שוק של עיריות ויותר יתקן מבעל המעות לקנות חסין אפי' בשוק של עיריות למה ליה לומר אפילו בשוק של אבבליאי וארבי:

ואמר ליה דהיבנא לך מתישה בוזא. פי' לזמן פלוני איתנהו שרי ליתנהו אסור אכל ד' בוזא שרי לפסוק כיון שכן השער דפוסקין על שער שבשוק וא"ת אמאי אסור לפסוק המעשה בוזא מאי שגא משרטא דרב נתנן גופיה אמר לקמן (דף טו.) טרטיא שרי למכור סחורה בהמתנה ביותר משרטא וכלכד שרי מלא יפטר ולו אמ מנכשין פסחות ו"ל כיון דאולי יפטר ד' בוזא הוי כאילו פירש עם מנכשין פסחות ואם לזמן פלוני ביותר ולפי זה לא שרי ר"נ לקמן טרטיא אלא בדרב שאין שומתו ירדע כגון פרה או טרטיא אכל פסוח אמר יצא השער אסור לעשות מתן טרשא: **מהו** דתמא בעד שיבא בני דמי קמ"ל. וא"ת התיב רב נתנן פסק לקמן בשילתי פירקין דף (טו.) בהלל דאסר עד שיבא בני וי"ל דודאי יתקן דרך הלואה אסור אפילו סאה בסאתים אבל דרך מקח וממכר כי הקא שרי אפי' ה' בארבע דאי לא הוי תקשה דאפילו רבנן לקמן לא שרו אלא סאה בסאה אבל סאה בסאתים לא אלא בדפרשיה דדרך מקח וממכר שרי טפי חמש בארבע מדרך הלואה אפילו סאה בסאה דהכי שרי לכ"ע וא"ת טעמי ה"ל לאתניי הקא דפוסק על הגרשי דדמאי טפי דהוי מקח וממכר וי"ל דפוסק עמו על הגרשי של שרינן אלא לפסוק עמו בשער לקטות אבל לפסוק שרי שיקא בתמא לא כיון דאבתי לית ליה שערין צריך תיקון ואי מודיל גביה כולי האי מחוי כאגר נטר אבל כביש לו המון בעין אלא שרינן אלא לפסוק בנו או הקאת מפתח מותר אפילו שרי חמש בארבע וד"ק נעשה בעד שיבא בני ושרי הקא לכ"ע כדשרי החם בדרבנן.

בעישוריתא

מה לו דמיתן סה"ל הן נמי אמרינן כו'. בתחלת התנאי נמי משיקא השער פוסק עמו ואע"פ שאין פירות בידו וכלכד שיתן לו זה מעות דכי היכי דאם הוי דמי המעות הללו בידו והיוה הפירות הוי מותר גבי נמי כי הוי המעות בידו מותר שהמעותן דמיתן שיון דמה לו טוב אם הוי החסין שהם דמים למעות הללו בידו ומנכשין שהם עצמן בידו אין

מה לו הן ומה לו דמיתן אמרינן מה לו דמיתן ומה לו הן נמי אמרינן ופוסקין על שער שבשוק ואע"פ שאין לו איתיה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרבא פולס אם יש לו מותר אם אין לו אסור אמר להו התם הלואה הקא זבני רבה ורב יוסף דאמרי תרוניהו מאי מעמא אמרו רבנן פוסקין על שער שבשוק ואע"פ שאין לו דאמר ליה שקילא מיתותיה ושדייא אחוריי מאי אגחית ליה אי הווי לו זווין פירי הוה מונבנא בהיני בשילי בוזלא אמר ליה אביי לרב יוסף אלא מעמה מותר ללות סאה בסאה משום דמצי א"ל שקילא מיתותיה ושדייא אחוריי דאמר ליה תמי דקדחי באבבליאי א"ל התיס הלואה הקא זבני אמר ליה אדא בר אבא לרבא והא בעי למיתב זווין לספסריא א"ל דקא דהיב ליה נמי רב אשי אמר זווין דאינשי אינהו עבדי ליה ספסירותיה: **רבה ורב יוסף דאמרי תרוניהו האי מאן דהיב זווין אתרעא חריפא צריך לאתחזוי לבי דרי למאי אי למקנא הא לא קני אי לקבולי עליה מי שפרע כי לא מיתחוי נמי מקבל עליה מי שפרע לעולם לקבולי עליה מי שפרע ומאן דהיב זווין אתרעא חריפא לבי תרי תלתא דהיב אי מיתחוי ליה סמכא דעתיה ואי לא אמר ליה אמינא דאשפכת פירי דשפירי מירידי ושקלת אמר רב אשי השתא דאמרת משום מסמך דעתא אפילו אשכחיה בשוקא וא"ל אמר נטר ליה אסור ואמר רב נתנן קללא דרביהא קל זווין לקדחא וקא אזלי ד' ד' וא"ל והיבנא קף ה' ה' איתנהו גביה שרי ליתנהו גביה אסור פשיטא לא צריכא דאית ליה אשראי בכתא מהו דתימא כיון דאית ליה אשראי בכתא כעד שיבא בני או עד שאמינא מפתח דמי קמ"ל כיון דאמרי גובינא כמאן דליתנהו דמי: ואמר רב נתנן מהו דאזוין**

בעישוריתא

פוסקין געילו אלא למי שיש לו גורן דאילו שער הברור פוסקים אף למי שאין לו: **כמאי**. מלבע האי דמתחוי: אי למיבני. ממש שלא יוכל המוכר לחזור. **הא לא קני**. כתיב אלא איב משך: אי לקבולי מוכר עליה מי שפרע. אם יחזיר סמכא דעתא. דכל דהו ודע דעליה קא סמיך האי לוקח וסחורה מקוימת היא ואין דעתו לחזור הלכך אם הווי בו מוכר איבא למילטייה במי שפרע: **השתא דאמרת**. דאי מיתחוי ממסך דעתא הוא: **אפילו**. לא מיתחוי אבי דרי נמי אלא אשכחיה בשוקא לאחר זמן ואמר ליה זווין דעלך סמכניא איבא מי שפרע: **אגר נטר ליה**. שבר המתנה אי מודיל גביה משום המתנה שמדיקם לו המעות והמקח אין לו למכור עכשיו: **לקדחא**. מוכר שעורה ד' ה' חלות שעורה בוזא: **והיבנא קף ה' ה'**. לזמן פלוני והקדים לו המעות עכשיו: **איתנהו**. אם בידו אבל אינם בעיר או אבר המפתח והוא דחוק למעות שרי דהוי ליה הלויני עד שיבא בני דנתן במתניתין (דף ע"ג.) דמותר: **דאית ליה אשראי בכתא**. המוכר הזה אין הוה נתן מעות ופסק עם אחרים על שעורה: **ואשכח** סופינא. זה שקיבל המעות מן בן חוה יותר ממה שאמר לו חבירו: **אי בכדי שהדעת מועה**. דאיבא למימר טעה המלוח בחשבון ולא ידע ביה תיבת וזו לקדחיה לו

דלא נסתרי עבדיה. שלא ריגיל להיות בטל ויחצולע נסתרי התינו משמשת כדרך המתפעלים בחיבת שיין וקמין כאשר יתפעל שר יאמר תשתרי שהתינו מתמצעת להספיק אותיות השורש וכאשר יאמר בגיורת סף הסתופה מגורת שח השתוחה וכן בלשון גמרא משתרי מיסתמה אשתיה אישתקול: כי מפקין מיניה. הרבית שפילח כדברי אלעזר דאמר רבית צוצנה צוצנה בדינים

ג'יחא ליה דלא נסתרי עבדיה. פי בערוף לשון סתירה וקלקול וא"ת בלאו האי טעמא נמי פסור דתא נהן (ביק ד' צוה) גול עבדים והוקינו משלם בשעת הגזילה אבל שבר פעולתם לא משלם ויש לומר דיש לחלק בין נהת אדעתא דגולונתא לנהת אדעתא דמלאכה כדמפליג תהם גבי היתוקפ ספיתו של חבירו וקשה בה מלאכה: **שכירות** אינה משתלמת אלא בסוף. אפילו למ"ד בהגות קמא (ביק ד' רס. וטס ד"ה ואביא) ובקאיש מקדש (קדושין ד' מה. וטס ד"ה ר"ב) דישנה לשכירת מתחילה ועד סוף מודה דאנה משתלמת אלא לבסוף כדלפין גמרא במקרא ואפי' אלא אלא לבסוף מודה דפועל יכול לחזור בו ואפילו חוצו היים וכשהוא חוזר הרי הוא סוף שאינו רוצה לעשות מלאכה יותר ולא נפקא מינה מהיה פלוגתא גמרא בענין קדושין דאי שנה מתחילה ועד סוף חשיבא מלוה ואין מקדש בה ונפקא מינה נמי להתייא דפ"ק דמסכת ע"ז ד' טו: וס' דהא (לאומא) הגיע לכיפה שמעמידין בה ע"ז אסור לננותה וקאמר בענין אלא שנה מותר ומפרש טעמא משום דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ואימת מיתסר במכוש אחרון מכוש אחרון ליה בה שנה פרושה:

שכירות ש' שנה זו אינה משתלמת אלא בשנה האחרת. ואם האמר דבפי' דכבודות (ד' גג) דרשינן דאין תורנין מן הקדש על הישן משום דכתיב שנה שנה דמשמע אותה שנה עצמה ור"ל דמכסת בכירתה הוי ואמר זו שנה דרשינן מדכתיב שנה בשנה בב' דמשמע בשנה האחרת ואם האמר דבפרק עד כמה (שם ד' כו: ושם ד"ה שנה) גבי כבוד האכילנו שנה בשנה איזו היא שנה דמכסת בכירתה הוי ואמר זו שנה של כבוד דלא מניין לשנת עולם שאם נולד בבקציו שנת עולם מסיימת בתשרי יאכל על פסליו והשתא ה"ל למדרש שלא יהא נאכל עד שנה אחרת ולא בתוך חתיב ור"ל משום דמכאן קרא דנאכל בתוך שנתו דכתיב (שמות כב) ביום השמיני תתנו ל' **נכמי** להו שוקא. דאי לאו הכי הוי אסור אפי' לדשניות תוך קה על רב תמא שברי הוי טורחין לו להביא סחורתו ולמכרה בשבר הלואתו אכל השתא דנקטי להו שוקא אף בנדרתו הוי בשביל טורחין ושרי: והלכתא

דניחא ליה דלא נסתרי עבדיה אמר ליה אתני מילי היכא דלא פסיק ביה וזוי מר בינו דמפסיק בהו וזוי מייחוי רבתיב דאמר רב יוסף בר מנימי אמר רב נחמן אע"פ שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלוהו ודר בחצירו צריך להעלות לו שכר אמר ליה תדרי בי אמר אביי האי מאן דמפסיק וזוי דרבייתא בבכריה נקא אוילי הפי ארבעה רגיוו בווזא בשוקא ויהיב ליה איהו חמשה פי מפקין מיניה ארבעה מפקין מיניה אוילי הוא דקא מויל גביה רבא אמר חמשה מפקין מיניה דמעוקרא בתורת רבייתא אהאי לדיה ואמר אביי האי מאן דמפסיק ארבעה וזוי דרבייתא בתכריה ויהיב ליה גלימא בגנייהו פי מפקין מיניה ארבעה מפקין מיניה גלימא לא מויל מיניה רבא אמר גלימא מפקין מיניה מאי טעמא פי היכי דלא לימרו גלימא דמכסי וקאי גלימא דרבייתא אמר רבא תאי מאן דמפסיק תריסר וזוי דרבייתא בבכריה ונאנר ליה חצר דמתגרא בעשרה ואוניהו גחליה בתריסר פי מפקין מיניה תריסר מפקין מיניה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ולימא ליה פי אגרא הכי דהוה קא משתרשי לי השתא דלא משתרשי לי דראגרי פולי עלמא הוא דאגרא משום דאמר ליה סברת וקפלת: **מתני' מרבין על השכר ואין מרבין על המכר מציד השכיר לו את חצרו ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה ואם של חודש בחודש סלע לחודש מותר מכר לו את שדרו ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא שלך באלף זהו אם לגורן בשנים עשר כנה אסור: **גמ'** מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא רבה ורב יוסף דאמרי תרנויהו שכירות אינה משתלמת אלא בסוף והאי בינו דלא מטא זמניה למיגבא לאו אגר נטר ליה משווא הוא דהכי שוויא והאי דקאמר ליה אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה אוילי הוא דקא מויל גביה סיפא בינו דוביגי גינהו ובעי למישקל דמי מעכשיו הלכך אגר נטר ליה הוא ואסור אמר רבא דקו בה רבנן בהא מילתא ואוקמוה אקרא מכשיר שנה בשנה שכירות של שנה זו אינה משתלמת אלא בשנה אחרת: ואם לגורן בשנים עשר מנה אסור: אמר רב נחמן מרשא שרי איתביה רמי בר חמא לרב נחמן ואמרי לה רב עוקבא בר חמא לרב נחמן ודיי לגורן בשנים עשר מנה אסור א"ר א"ל התם קין ליה אגרא לא קין ליה אמר רב פפא מרשא שרי מאי טעמא מרשא לא פסיד זוי לא צריכנא אגרא הוא דקא עבידנא מילתא גבי לוקח אמר ליה רב ששת בריה דרב אידי לרב פפא מאי הוי מר דקא אולת בתר דידך זיל בתר דידהו דאיילו הווי להו וזוי הווי שקלי כי השתא השתא דלית להו וזוי שקלי ביקרא דלקמיה א"ר חמא מרשא דידו ודאי שרי מאי טעמא ניהא להו דליקו ברשותי דכל היכא דקא אוילי שבקי להו מכסא ונקוט להו שוקא שימכרוהו:**

שימכרוהו: והלכתא

שימכרוהו: והלכתא

והלכתא

כרב תמא. אור"ת דהלכתא נמי כר"ב בטרשא מנדקאמר לקמן (דף סה) לית הלכתא כטרשא דפנותא מבבל דבתנן הוי הלכתא והא דנקט הכא הלכתא כרב תמא לא אתא לאשמעוניהו אלא לאפקדי רב פפא והיינו טעמא דר"נ אי שרי אלא בבל אף אכל רב פפא רב תמא איירוי אפילו בקץ או כשהשער קבוע דהוי בקץ ורב פפא אשניאוי דרב נתנן קאי דשאני הכא דקץ

- 1 לה ולא רסי' מבליטא דרב פפא טרשא דידי
- 2 ודאי שרי דמשמע לישנא דודאי דיותר שרי
- 3 מדרב נתנן דלא אירסינו טרשא שרי ואי גרט
- 4 ליה איבא לממר דלסקרא דרב פפא דלא אויל
- 5 בתר לוקח שרי טפי אכל לפי איתמא דרב נתנן
- 6 שריא דרב פפא אסור וכן פסק רב האי גאון
- 7 בשער מ"ב דהלכתא טרשא דרב נתנן אף
- 8 פירש טרשא דר"נ בע"מ ממה שאנו מפרשים:
- 9 רב ההוא אמר מוכר אוכל פירות כו'. ולא רצו
- 10 לפרש לוקח אוכל פירות ונדאמר ליה
- 11 ארצא קניהו לך מעכשיו וחזי ליהוי הלאוה גבך
- 12 כדבסקמו דאמתני' קיימי דקתני הבא מעות וטול
- 13 את שלך ומשמע להו וטול את שלך וכן את שלך
- 14 וקני מקחך דא"ל הבאת מעות קני מעטה או
- 15 למפרע מ"ב דמעט להו טול את שלך שבכר קניה
- 16 אלא שבתורת משכונ נשאר בידו:

והלכתא כרב תמא והלכתא פרבי אלעור והלכתא כרבי ינאי דאמר מה לי הן ומה לי דמיוהן: מתני'
מוכר לו את השדה ונתן לו מקצת דמים ואמר לו
אימתי שתצרצה הבא מעות וטול את שלך אסור
הלוהו על שדהו ואמר לו אם אי אתה נותן לי מכאן
ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא וכף היה
ביתום בן זוגין עושה ע"פ הכתובים: גמ' מי אוכל
פירות רב הונא אמר אוכל פירות רב ענן אמר
משלשין את הפירות ולא פליגי הא דאמר לבי
מיתית קני הא דאמר לבי מיתית קני מעכשיו תני
רב ספרא ברבית דבי רבי הניא פעמים ששניהם
מותרין פעמים ששניהם אסורין ופעמים שהמוכר
מותר ולוקח אסור ופעמים שהלוקח מותר ומוכר
אסור עני רבא בתריה גפעמים ששניהם מותרין
דאמר ליה קני פשיעור וזוזך פעמים ששניהם אסורין
דא"ל לבי מיתית קני מעכשיו פעמים מוכר מותר
ולוקח אסור דאמר ליה לבי מיתית קני ופעמים
שהלוקח מותר ומוכר אסור דאמר ליה קני מעכשיו
וזואי ליהווי הלאוה גבך מאן תנא שניהם אסורין
אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא פרבי יהודה
דאי רבי יהודה הא אמר צד אחר ברבית מותר:
כושכן לו בית כושכן לו שדה ואמר לו לכשתצרצה
למוכרם לא תמכרם אלא לי בדמים הללו אסור
כשנייהו מותר מאן תנא בדמים הללו אסור רב
הונא בריה דרב יהושע דלא פרבי יהודה דאי רבי
יהודה האמר צד אחר ברבית מותר: חמכר לו בית
מוכר לו שדה ואמר לו לכשתיהו לי מעות החזירים לי
אסור לכשתיהו לך מעות אחזירים לך מותר: מאן
תנא אמר רב הונא בריה דרב יהושע דלא פרבי
יהודה דאי רבי יהודה האמר צד אחר ברבית מותר:
מאי שנא רישא וזמ"ש סיפא אמר רבא (רישא דלא
א"ל מודעתיה) סיפא דא"ל מודעתיה: ההוא גברא
דבזבין ליה ארעא לתבירה שלא באחריות חזייה דתיה
קא עציב אמר ליה אמאי עציבת אי טרפו לה מיהו
כגונבא לך שופרא שבחא ופירי אמר אמיומר

פמטוי

והלכתא כר' אלעור. דרבית קנוצה יוצאה בדיניה: **מתני'** ה"ג כמתני' מוכר לו את השדה ונתן לו מקצת דמים ואמר לו אימתי שתצרצה הבא מעות השדה וטול שדה שלך: אסור. לעשות פן ודוקא דאמר ליה לבי מיתית מותר המעות קנה מעכשיו לפיכך אסור לעשות פן שאם יאכל מוכר פירות נתן פך לכשיבא זה הקיים ומכאן

שהשדה קנויה לו מיום המכר וזה אכל הפירות שכבר התקנת מעותיו ואם יאכל לוקח פירות מעכשיו שקא לא יביא מותר המעות וקנינו לו זה מה שקבל ונמאן שלא יהיה הדין שדה קנויה לו דהא לבי מיתית קני מעכשיו אמר ליה והא לא אייתי ומעות הראשונות מכלה בעלמא הוי אצל מוכר וזה אכל פירות בשכר: **גמ'** מי אוכל פירות. מוכר וקבל מקצת שאם אוכל פירות בתוך כך: מוכר אוכל פירות. לקמיה מוקי לה שפיר דמקפדי ולא פליגי בוי' משילשין: פמקינדי ואתו ביד שלש ואם יגמור מקחו יתנם ללוקח ואם לא יגמור המוכר מה שקיבל וטול פירותיה: הא דאמר ליה לבי מיתית קני. מוכר אוכל פירות שאכן השדה קנויה לו אלא מכאן ולהבא ועד השתא דידיה אבל: הא דאמר לבי מיתית קני מעכשיו. אין זה אלא תנאי שאם יתנאי יהא השדה קני לו מן היום ואם קיים תנאי נמאן שאכל המוכר פירות של לוקח עד עכשיו בשכר המתנת מעותיה: תני רב ספרא. ולא היה מותר במשנה מתי שניהו מותרין ומתי אסורין ופי' רבא מסבא: קני מהשתא כשיעור וזוזך. והשאר לבי מיתית קני זה אוכל פירות קרקע המגיע לדמים שנתן והמוכר אוכל השאר: לבי מיתית קני. מעכשיו שניהם אסורין כדפרישית לעיל: לבי מיתית קני. עד דמיתיי שדה של מוכר הוא: קני מעכשיו וזוזו ליהוי הלאוה גבך. איך דאקנייה מעכשיו וזוזו היא של לוקח ואם יאכל מוכר פירות שכבר התקנת מעות ונאכלם: צד אחר. דלמא אתי ליהי רבית דלמא לא אתי ביצד אם מוכר אוכלם ולא גמר לוקח מקחו אין כאן רבית גמר לי כאן רבית הלכך דלא פרבי יהודה הללו. סיפא אמר אפי' רבי יהודה מודה דהקם ודאי איבא רבית דבי אמר ליה לבי מיתית קני אין לו עכשיו כה כלום ואפילו גמר הלכך פירי דהשתא רבית הן אצלו ונדבא אמר ליה קני מעכשיו וחזי ניתוח הלאוה גבך הרי קנויה לו מעכשיו ואם יאכל מוכר פירות הרי הוא רבית: משכן לו בית בריתא אסור. בדמים הללו. פסק לו דמים משעים להוסיף לו על מעות הלאוה להצמיחה לו אם בא למוכרה: צד אחר. האי נמי דלמא לא אתי ליה רבית דלא ריצח למוכרה לעולם ולרבי יהודה אם יצעה למוכרה מותר לזה לקבלה בדמים שפסק דמתחילת התנאי. אין אחר דתיה ברבית: מוכר לו בית. ונתן לו כל פירותיה שפסק דמתחילת התנאי. מוכר ע"מ פן אני מוכר כר' פמטוי

שכשניהו לי מעות החזירים לי וטול מעותיה: אסור. דמיקא שאין זה מכר ובשכר פירות שכר מעותיו עומד ונטול. לכשתיהו לך מעות אחזירים לך. הלוקח אמר לו מאלו פן מותר. ולקמיה מפרש טעמא: מאן תנא. אמאסור קאי: ה"ג דאמר ליה מודעתיה. אם ארצה אחזירים ולא שתתבעני בדין הלכך מותר דאי נמי חזר וקיבל מעותי עד עכשיו שלו היתה וחזר ומוכרה לו אכל רישא שע"כ צריך להחזיר מעיקרא לא מוכר הוא: שלא באחריות. שאם טרפנההו בעל חוב שלי לא אחזיר לך כלום ובגזן דפרישי ליה הכי בחדאי בשטרא דאי מסתמא הא מוקמינא (לעיל ד' טו) כשמואל דאמר אחריות טעות סופר: כגונבא שופרא שבחא ופירי. מעדיית שנבכסי אפרע לך אף את השבח שתשבחי והפירות שטרפתי מן: פמטוי

אין תורת דקה לעכו"ם שאם הנה שריו בפנימית את מוציא לסור.

רבי לא בשם רבי אלעזר: יש תורת חצר לעכו"ם, שאם היו ישראל ועכו"ם דרים בפנימית, לעולם אינו אוסר

[דף מ"ה ע"א]

עד שיהו שניהן ישראל.

רבי בא בשם רב יהודה: מי שיש לו דקה לפני ביתו גבוה עשרה טפחים, בישראל אינו אוסר, וכעכו"ם אוסר.

מחלפא שיטתיה דרבי בא, תמן אמר רבי בא רב יהודה בשם שמואל: כתל שהקיפוהו סולמות מיפן ומיפן - מערבין שנים ואין מערבין אחד.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: תמן על ידי סולמות הן נדונין כפתחים, ברם הקא, דרף העליונים לירד למטן אין דרף התחתונים לעלות למעלן.

הדרן עלך הדר עם הנכרי

פֶּרֶק שִׁבְעִי

הלכה א' מתני' - הלוח שבין שתי חצרות, ארבעה על ארבעה, בתוף עשרה, מערבין שנים, ואם רצו, מערבין אחד.

פחות מארבעה על ארבעה, או למעלה מעשרה, מערבין שנים ואין מערבין אחד.

גמרא - הפריגים ממעטין בה לענין שבת, אבל לענין חזקות אין ממעטין בה.

קש ותבן - אין ממעטין בה. עפר וצרור ממעטין בה.

אמר רבי יוסה, ר' בון: עלו בה עשבים אין ממעטין בה.

בעון קומי רבי אבא: היך מה דאת אמר בחלון שבין שתי חצרות, ודכותה, בחלון שבין שני בתיים? אמר לון: אין! ודכותה, בחלון שבין שני גנים? אמר לון: אין!

מהו לערב דרוך לולין? אמר רבי אבמרי: מחלקת רב ושמואל. דתנינן תפון, כל גגות העיר –

[דף מ"ה ע"ב]

רשות אחת. שמואל אמר: עד בית סאתים. רב אמר: מטלטלין בהן אפילו בור אפילו בורים.

לא סוף דבר כל ארבעה על ארבעה בתוך עשרה, אלא אפילו מקצת ארבעה בתוך עשרה, כמי שכל ארבעה על ארבעה בתוך עשרה.

היה בה הקף תשעים וששה טפחים, אפילו כל שהוא בתוך עשרה, כמו שכל ארבעה על ארבעה בתוך עשרה.

היתה עגלה והיה בו הקף תשעים וכו'.

[דף מ"ו ע"א]

מהו למעט בכלים?

רבי היה בר אשי אמר ממעטין בכלים. רבי יונה רבי יצחק בר טבליי אמר רבי יוחנן: אין ממעטין בכלים.

תפון אבמרי, מחלקת ר' היה רבה ור' ישמעאל בי רבי יוסי, חד אמר: אסור, וחד אמר: מתר. מאן דמר אסור – שמואל ישבח ויטלטלנו. הורי רבי יוחנן בר מריה למיכבוש עליו בוף.

תני, בכל ממעטין, באבנים, ובלבנים, ובפלם מצרי, והוא שקבעו. רבי בא בשם רב יהודה: לא! אפילו קבעו. והא תני והוא שקבעו? רבי בא: והוא שיהיה לכו. הורי רבי לא פדין תנניה – והוא שקבעה.

רבי יונה רבי יוסה: תריהון, חד בשם מר עוקבן וחד בשם רב נחמן בר יעקב. צריד שיהא בין שליכה לשליכה פחות משלשה, צריד שיהא בו רחב ארבעה טפחים, והעמודין משלימין לארבעה. יסא אמר:

בופת שהדריגות ממעט, מפל מקום אין העמודין משלימין לעשרה, נעשית פשליכה עבה.

רבי יסא בשם רבי בון בר כהנא: צריד שיהא משוד מן הכתל ארבעה טפחים כדי מקום. רבי הונקיה בשם ר' בון בר כהנא: אותה שליכה שהיא ממעט את העשרה צריכה שתהא משוכה מן הכתל

ארבעה טפחים כדי מקום.

ר' יעקב דרומיא בעי: הכי דפן של שבועה מפחים ומחצה והגביהו מן הארץ פחות משלשה מתר. תמן את אמר: 'כל הפחות משלשה כסתום', וכא את אמר: 'כל הפחות מארבעה כסתום'!

איז את בעי מקשיא – הכין קשיא: הכי דפן של ד' מפחים וכל שהוא, והגביהו מן הארץ שני מפחים חסר כל שהוא.

יבא ביי דמר ר' יוחנן: עומד והחלל – מצטרפין לארבעה, והוא שיהא העומד רבה על החלל.

הלכה ב' מתני' – כתל שבין שתי חצרות גבוהה עשרה ורחב ארבעה, מערבין שנים ואין מערבין אחד.

היו כראשו פרות, אלו עולין מכאן ואוכלין, ואלו עולין מכאן, ואוכלין.

[דף מ"ז ע"ב]

ובלבד שלא יורידו למטן.

נפרץ הכתל עד עשר אמות, מערבין שנים, ואם רצו מערבין אחד, מפני שהוא כפתח יותר מכאן מערבין אחד ואין מערבין שנים.

גמרא – ולמה לי רחב ארבעה? ואפילו אינו רחב ארבעה. בגין מתניתא הדיא דבתרה: אלו עולין מיפן ואוכלין, ואלו עולין מיפן ואוכלין –

לא היה רחב ארבעה. רבי בא בשם רב: אסור לקאן ולקאן. רבי זעירא בשם רב: מתר לקאן ולקאן.

מחלפה שיטתיה דרבי בא, תמן אמר רבי בא רב יהודה בשם שמואל: זרקא ונחה על ראשי מחיצות – חייב, וכא אמר הכין?

תמן את רואה אותה פלו מלאה עפר וצורות, והכא מה אית לך? תדע לך, דמר רבי אחא רבי חיינא בשם רבי יוחנן: זיון וכתלים שהן גבוהין עשרה ורחבין ארבעה, מתר לקאן ומתר לבד שלא יחליף.

רבי יוחנן בעי: מחלפה שיטתיה דרבי בא, תמן אמר רבי בא רב יהודה בשם שמואל: זרקא ונחה על ראשי המחיצות – חייב, והכא הוא אמר הכין? הוה מה דאת אמר תמן: את רואה אותו פלו מלאה עפר וצורות, אוף הכא כן. שמענו מחיצות ברשות היחיד שמענו מחיצות ברשות הרבים.

רבי בא רב יהודה בשם שמואל: כות שהקיפוהו סילמות מיפן ומיפן – מערבין שנים ואין מערבין אחד, אומר רבי יוסי בי רבי בון: מפיון שלא פגנו נעשו כפתחים.

[דף מ"ז ע"א]

תני, כל כוכשי ככשים עולה אמה וכונם שלש, הוין מכבושו של מזבח שהוא כמתלקט עשרה מפקחים מתוך שלש ושלש אצבע, שהמזבח עשר אמות וכבושו שלשים ושתים.

עשרה מסמויה על פני כל הכתל, ויש בו רחב ארבעה מפקחים – מערבין שנים ואין מערבין אחד. ארבעת אמות – מערבין אחד ואין מערבין שנים.

תדא דאת אמר בגדולה, אבל בקמנה – ברבה. איזו היא גדולה ואיזו היא קמנה? כל שרבה יותר מעשר בעשר, הא פחות מעשר – ברבה.

תדא דאת אמר באמצע, אבל מן הצד לא בדא. והי דינו צד והי דינו אמצע? נימר, אם יש שם עומד ארבעה הינו אמצע, אם לאו – הינו צד.

[דף מ"ז ע"ב]

הלכה ג' מתני' – הריין שבין שתי חצרות עמוק עשרה ורחב ארבע – מערבין שנים ואין מערבין אחד.

אפלו מלא קש או תבן. מלא עפר, או צרורות – מערבין אחד, ואין מערבין שנים.

גמרא – הא תבן לבטלו, לא בטלו! מתניתא דלא רבי יוסי, דרבי יוסי אמר: תבן ובטלו מבטל.

רבי יוסי בי רבי בון בשם רב הסדא: דברי הכל היא! ומה דמר רבי יוסי בשבטלו בעפר. יש תבן שהוא בעפר ועפר שהוא בתבן, תבן שאין עתיד לפנותו – הרי הוא בעפר, ועפר שעתידי לפנותו – הרי הוא בתבן.

דבית רבי ינאי אמרו: הפהו מתצליות – בטל. איתא חמי, מלהו מתצליות – לא בטל, הפהו מתצליות – בטל. מלהו חריות, צריכה!

רבי זריקן רבי אמי בשם ריש לקיש: ואפילו רק.

הלכה ד' מתני' – נתן עליו נסר כל שהוא רחב ארבעה טפחים, וכן שתי כצוצרות זו כנגד זו, מערבין שנים, ואם רצו מערבין אחד. פחות מיפו, מערבין שנים ואין מערבין אחד.

גמרא – אית תני, מערבין שנים ואין מערבין אחד אית תני מערבין אחד ואין מערבין שנים.

מאן דמר 'מערבין שנים ואין מערבין אחד', פחות מיפו בנסר, מאן דמר 'מערבין אחד ואין מערבין שנים', פחות מיפו בהלל.

[דף מ"ח ע"א]

הלכה ה' מתני' – מתבן שבין שתי חצרות גבוה עשרה טפחים, מערבין שנים ואין מערבין אחד. אלו מאכילין מיפו ואלו מאכילין מיפו.

נתמעט התבן מעשרה טפחים, מערבין אחד ואין מערבין שנים:

גמרא – אמר רבי לעזר: כיני מתניתא, אלו ממלאין קופתן מיפו ומאכילין ואלו ממלאין קופתן מכאן ומאכילין.

אמר רבי חגי: פד הוינן יתבין קומי מנחם, הוינן אמרין, שלא תאמר אינו בסותר אהלים אלא בסומך אהלים. שאם הוה התבן מרדה, שהוא סומכו לצדי הקפה.

רב הושעיה בעי: עשאו לסדין וסמכו לכסא מהו? נאמר כאן לשעה ונאמר כאן לשהות.

תני, מתבן שבין שתי חצרות – זה פותח פתחו מיפו ומאכיל וזה פותח פתחו מיפו ומאכיל, נתמעט התבן מעשרה טפחים – שניהן אסורין, עד שיערבו, לפיכך אם רצה אחד מהם לסתום את פתחו ולכפל רשותו – הוא אסור וחברו מתר. תריץ שבין שתי חצרות,

הדא אמרה שאין מבטלין מחצר לחצר,

הדא אמרה אפילו לא ערבו, הדא אמרה אפילו לא פיניינו,

הדא אמרה שאין שתי רשויות משתמשות ברשות אחת, הדא אמרה לזה בפתח ולזה בפתח – שניהם אסורים. וכן הפית שבין שתי חצרות. ודלא רבי מאיר דאמר: 'בית הנעול – אסור'.

[דף מ"ח ע"ב]

הלכה ו' מתני' – ביצד משתתפין פמבוי? מניח את החבית ואומר, הרי זו לכל בני המבוי, ומזכה להן על ידי כנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו העברים ועל ידי אשתו, אבל אינו מזכה לא על ידי כנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הפגועים, מפני שיזון פידו.

גמרא – תני, אין מזכה להן בחבית שבמרתף. אמר רב הושעיה: שמוא ישפח וישתנה.

מה נן קמיין? אם בגדולה – זכה בסימניו, אם בקטנה – תקטן זכה. אמר רבי יודן בר שלום קומי רבי יוסי: תפתר כמאן דמר – תקטן תרם. אמר ליה? ואפילו כמאן דמר אין תקטן תרם – תקטן זכה.

על דעתיה דרבנין דתמן ניהא. תמן אמר בשם רב נחמן בר יעקב: כל שנזתנין לו אגוז ומשליכו, צרור ונוטלו – המוציא בידו כמוציא לאשפה דמי.

אגוז ונוטלו, צרור ומשליכו – גזלו גזל מפני דרכי שלום.

אגוז וצרור, ונוטלו ומצניעו, ומביאו לאחר זמן – גזלו גזל גמור.

זכה לעצמו אבל לא לאחרים. רב הונא אמר: בשם שזכה לעצמו כד זוכה לאחרים.

הכל מודין, שאין מתנתו מתנה, דכתיב: "כי יתן איש" – מתנת איש מתנה, מתנת קטן אינה מתנה; דברי חכמים. רבי יודה בן פזי בשם רבי יוחנן רבי יעקב בשם רבי יוחנן: לעולם אין מגזילו מחזור עד שיביא שתי שערות.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: תדא דאת אמר להוציא מננו בדין, אבל לקרפן ולשבועה – כל עמא מודי עד שיביא שתי שערות.

[דף מ"ט ע"א]

ברם כרבנן דהכא. רבי יוסי בעי: מעתה אף לעצמו לא יזכה! דכתיב "אל רעהו" – עד שיהא כרעהו;

רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי שמואל בר רב יצחק: ירדו לה בשוימת הפייזמות. דתנינן, הפייזמות מקחז וממפרן ממפרן במטלטלין.

והא תנינן: 'אבל אין מזכה לא על ידי כנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הפגועים מפני שיזון פידו!' רבנין דקיסרין אמרין: כאן בש"ש דעת לתינוק כאן בש"אין דעת לתינוק.

תמן תנינן, השואל פרה ושלחה לו ביד בנו, ביד עבדו, ביד שלווחו, ומתה – פטור, לית הדיא אמרה, שהעבד מזכה מרבו לאחר. אמר רבי לעזר: תפתר בעבד עברי.

אמר רבי יוחנן: ואפילו תימר בעבד כנעני, תפתר באומר לו: "פתח לה" ובאה מאליה. ותני כן: הנהיגה, המשיכה, קרא לה ובאת – נתחוב לשלם כשואל.

רבי זעירה שמע לה מן: 'אבל אין מזכה לא על ידי בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הכנענים מפני שידן כידו', לית הדיא אמרה שאין העבד זוכה מרבו על אחר? תפתר, כרבי מאיר דאמר: יד עבד כיד רבו דמי. והא תני 'אשתו'! אית לך מימר דרבי מאיר עבד יד אשה כיד בעלה?

רבי חנניה בשם רבי פנחס תפתר כהן תניא: אשתו אינה פודה לו מעשר שני, רבי שמעון כן אלעזר בשם רבי מאיר: אשתו פודה לו מעשר שני. דהן תניי עבד רבי מאיר יד עבד כיד רבו, ולא עבד יד אשה כיד בעלה.

הלכה ז' מתני' – נתמעט האוכל, מוסיף ומזכה, ואין צריך להודיע.

נתוספו עליהם, מוסיף ומזכה, וצריך להודיע.

גמרא – מה מודיע? הלכה.

לית הדיא אמרה

[דף מ"ט ע"ב]

שאינו מזכה להם בגופו של אכל? אמר רבי חנניה: תפתר שגרוהו העכברים.

הלכה ח' מתני' – כמה הוא שעורו? בזמן שהן כרבין, מוזן שתי סעודות לכלם. בזמן שהן מעטין, כגרוגרת, להוצאת שבת לכל אחד ואחד.

גמרא – רב אמר: מרבין – שבעה עשר, מועטין – ששה עשר. אמר רבי יוחנן: כל שאלו יוחלקו ויש בו כגרוגרת לכל אחד ואחד – מרבין, ואם לאו – הן מועטין.

הוון בעי מימר: ולא פליגי, מה דאמר רב כרבי מאיר. מאן דמר רבי יוחנן כרבי יוחנן כן ברוקה. כמה הן שגרי ערוב? כיי דמר רבי יוסי בשם רבי הושעיה: אזור שהזה בו פעם אחד – פשר, מיכין ואילך שירים, אופ הקא כן.

הלכה ט' מתני' – אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים? בתחלת ערב. אבל בשני ערב, כל שהוא. ולא אמרו לערב בתצרות אלא כדי שלא לשבח את התינוקות.

גמרא – אמר רבי יהושע בן לוי: מפני מה מערבין בתצרות? מפני דרכי שלום! מעשה באשה אחת, שהייתה דבוקה לחברתה ושלחה ערוכה ביד ברה, נסתיה ונפפתיה ונשקתיה, אתא אמר לאימיה, אמרה: והכין רחמה לי? ולא היות ידעה? מתוך כך עשו שלום, תדא הוא דכתיב: "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום".

הלכה י' מתני' – בכל מערבין ומשתתפין, חוץ מן הפנים ומן המלח, דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר, כפר הוא ערב. אפלו מאפה סאה והיא פרוסה,

[דף נ' ע"א]

אין מערבין בה. כפר באפר והוא שלם, מערבין בו.

הלכה י"א מתני' – נותן אדם מעה לחנוני ולנחתום כדי שיזכר לו ערב, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים, לא זכו לו מעותיו, ומודים בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו,

שאין מערבין לאדם אלא מדעתו. אמר רבי יהודה, במה דברים אמורים, בערובי תחומין, אבל בערובי תצרות, מערבין לדעתו ושלל לדעתו, לפי שזכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לאדם שלא בפניו.

גמרא – רבי אבהו בשם רבי יוחנן: זאת אומרת שאין הפעות קונות דבר תורה. מעתה, אפילו בא לו אצל החנוני שניא הוא, שמא ישבח ויוציאנו.

רבי אהא בשם רבי חנינא: אבא לא אמר כן, אלא וחכמים אומרים: לא זכו לו מעותיו. זאת אומרת, שהפעות קונות דבר תורה: מודין בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו. שכן חנוני מזכר להן על ידי אהר:

שאין מערבין לאדם אלא מדעתו. מתניתא דרבי מאיר, דרבי מאיר אמר: על ידי ערב ועל ידי שתוף.

רבי זעירא בשם רבי יוחנן: בערובין ובתענית צבור נהגו הכל כרבי מאיר. רבי יעקב בשם רבי יוחנן: אף במגלת אסתר נהגו הכל כרבי מאיר.

רבי יצחק בן חקילה בשם רבי יודן נמייא: מערבין לאדם על כורחו, ותני בן: כופין בני מבוי זה לזה לעשות להם לחי וקורה. והתני: הרי שאמרו לו לערב

[דף נ' ע"ב]

והוא אינו ממואן. תיה ממואן כופין אותו?

אמר רבי יודן: מתניתא דרבי מאיר.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: תפתר פדברי הכל – שהיה צדוקי.

והתני השוכח ולא ערב בין שוגג בין מזיד תרי זה אוסר; דברי רבי מאיר! רבי יודן אומר: מזיד – אוסר, שוגג – אינו אוסר. מזיד אוסר? מערבין לו על פרחו!

אלא משום קנס.

מעתה הוא אסור וחקרו מתר; מפיון שיכולין לערב ולא ערב – קונסין אותו.

ולית ליה לרבי מאיר: זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לז? סבר רבי מאיר: לית הדיא זכו, לא בעי בר נש ייעול חבריא לביתיה בר מדעתיה.

רבי בא בריה דרבי פפי בשם רבי חמא בר חנינא: מעשה באשה אחת שערכה להמותה בלא דעתה, ואתא עובדא קומי רבי ישמעאל ובקש לאסור. אמר ליה רבי תיה: פד שמעתי מאביה, כל מה שאת יכול להקל בערובין – תקל!

הדרן עלך הלון

פירק שמיני

הלכה א' מתני' – כיצד משתתפין בפתחומין? מניח את החבית ואומר, תרי זה לכל בני עירי, לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה. וכל שקבל עליו מבועוד יום, מתר. משתתשה, אסור, שאין מערבין משתתשה.

גמרא – לא תגיתיה מזבון. ולמה לא תגנינן מזבון? שמואל אומר: תפון תגנינן מזבון – צריד לזכות. ברם הקא דלא תגנינן מזבון – אינו צריד לזכות. רבי יוחנן אומר: קולי חומרינן בדבר, מה אינון תפון שערויבי תצרות מדבריהון את אומר מזבין ערויבי תחומין מדבר תורה לא כל שבין?

[דף נ"א ע"א]

אתיא דרב ברבי יוחנן. אומר רבי יוסי בי רבי בון: כדי לעשות כל הרשויות באחת.

הלכה ב' מתני' – כמה הוא שעורו? מזון שתי סעודות לכל אחד. מזונו לחל ולא לשבת, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר, לשבת ולא לחל. וזה וזה מתפנינן להקל.

רבי יוחנן בן ברוקה אומר, מכפר בפנידיון מארבע סאין בסלע. רבי שמעון אומר, שתי ידות לכפר משלש לקב.

תציה לבית המנגע, וחצי תציה לפסול את הגויה.

גמרא – רבי מאיר אומר: בחולא דלית ליה מה לזבל – הוא אוכל פיתא ציבחר, בשבתא דאית ליה מה לזבל – אוכל פיתא סגין.

רבי יודן אומר: בחולא דלית ליה מה לזבל – אוכל פיתא סגין, בשבתא דאית ליה מה לזבל – אוכל פיתא ציבחר.

[דף נ"א ע"ב]

ותני בן, קרובים דבריהון להיות שוין. איתא חמי, אחז עבד עגולא תרי עשר בייעין והז עבד עגולא תמני, ותימר הקן? רב הונא אומר: צא מהן שליש ליציאת.

רבי יוסי בי רבי בון נפק ליה לאילין נחתומיא, בהדא דרב הונא, ולחוד בהן שיעורא.

הלכה ג' מתני' – אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא ערבו, כל שנבחה עשרה טפחים, למרפסת. פחות מכאן, לחצר.

חלית הבור והסלע, גבוהים עשרה טפחים, למרפסת. פחות מכאן, לחצר. במה דברים אמורים, בסמוכה. אבל במפלגת, אפילו היא גבוהה עשרה טפחים, לחצר.

אי זו היא סמוכה? כל שאינה רחוקה ארבעה טפחים.

גמרא – ולא של תחתונים הוא? אמר רבי יודן: זאת אומרת הרבת ראובן בתוך חצר שמעון, ושמעון משתמש בה כמי שהוא שלו.

פשיטא הדין מלתייה: לזה בפתח ולזה בפתח – שניהן אסורין, מן הבית שבו שתי הצרות,

לזה בזריקה ולזה בשלשול. שמואל אומר: שלשול מתר, שהוא בדרבו, וזריקה אסורה שאינה בדרבה.

[דף נ"ב ע"א]

רב אומר: לא עשה כלום.

מתניתין פליגא על רב: כל שגבוה עשרה טפחים – למרפסת, פחות מיכן – לחצר. לא לזה בזריקה ולא לזה בשלשול היא מתניתא,

בתוך שלשה טפחים לעליונה, שהיא למעלה מעשרה טפחים לתחתונה. מה פליגין? רב ושמואל בשוה.

היה שם הרבה, רבי יוחנן אומר: נותן הרבה לבעליה.

עד כדון במשתמש בהרבה דרך פתחו, היה משתמש בהרבה דרך חלון, רבי אחא בשם רבי יוחנן: אפילו כן נותן הרבה לבעליה.

רבי אלעזר בי רבי שמעון בשם רב הושעיה: היו שלש, זה משתמש בהרבה דרך פתחו וזה משתמש בהרבה דרך פתחו והאמצעית אסורה.

אימתי? בזמן שהאמצעית של שניהן, אבל אם היתה אמצעית לאחד מן השוק – זה משתמש באחת וזה משתמש באחת ובשנית.

אמר רבי יוחנן: העומד והחלל מצטרפין לארבעה, והוא שיהא העומד רבה על החלל.

רבי זעירא בעי: עד שיהא עומד שקאן ועומד שקאן רבה? אומר רבי יוסה: פשיטא לרבי זעירא שאין העומד מצד מצטרף, פשיטא ליה שיהא העומד מצד אחד רבה. לא צריכה דלא אפילו עומד השני.

מִסְכַּת בְּבֵא בִתְרָא פְּרָק רְבִיעִי

וְהָיָה בֵּה מוּם אַחַר וְסָנְפוּ עִם הַמוּמִין - הֲרִי זֶה מִקַּח טְעוֹת. וְאִם אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הַמוּם וּמוּם אַחַר עִמוֹ - אֵין זֶה מִקַּח טְעוֹת.

הַמוּכָר עֹבֵד לַחֲבֵרוֹ, וְנִמְצָא גָּנֵב אוֹ קְבוֹיִסְטוּס - הִגִּיעוּ. לְסֻטִים, אוֹ שֶׁהָיָה מִכְתָּב לְמַלְכוּת - הֲרִי זֶה מִקַּח טְעוֹת. סִפְרָ שֶׁל צְבָאִים, וְנִמְצָא גְוִיל, אוֹ שֵׁישׁ בּוֹ טְעוֹת בֵּין דָּף לְדָף - הֲרִי אֵין זֶה מְכוּר. מְכוּר שׁוֹבֵךְ - מְכוּר אֶת יוֹנִין. מְכוּר אֶת יוֹנִין - מְכוּר אֶת שׁוֹבֵךְ. מְכוּר כְּוֹרֵת - מְכוּר דְּבוּרִין. מְכוּר דְּבוּרִין - מְכוּר כְּוֹרֵת:

ד, ה חלות דבש - אין רשאי לסרס את כלן כאחד, אלא מניח שתי חלות החיצונות, והשאר עולות. ואם אין שם אלא הן - אין רשאי ליגע בהן. זיתים לקוץ - אין רשאי לשרש את כלן כאחד, אלא מניח שתי גרופיות בעקרון ונוטל את השאר. בארזין - משרש ונוטל. בזמורות ובקנים - נוטל את ההוצין:

דו, המוכר את הראש בבמה דקה - לא מוכר את הלחי. ואם היה טבח כהן - הרי זה מכור: המוכר את הראש בבמה גסה - לא מוכר את הרגלים. מקום שנהגו למכור - הרי אלו מכורות:

דז, הקונה אילן אחד בתוך של חברו - הרי זה לא קנה קרקע. כל שתחתיו וחוצה לו כמלא האורה וסלו - זה וזה אינו רשאי לזורעה. קנה שנים - קנה קרקע. קנה אילן שביניהן, כל שמחליפין חוץ ממלא האורה וסלו, ובעל השדה רשאי לגדע. נקצץ האילן או שיבש - הקרקע של בעל האילן; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא קנה לא את הקרקע ולא את האילן, עד שקנה שלשה. קנה שלשה - קנה קרקע, קנה אילן שביניהן. נקצץ האילן או שיבש - הקרקע של בעל האילן. וכמה יהיו קרובין זה לזה? כדי שיהא בקר עובר בכליו. וכמה יהיו רחוקין זה מזה? ממטע עשרה לבית סאה. פחות מכן או יתר על כן, או שקנאן זה אחר זה, או שקנאן שלשה כאחד - לא

דא, המוכר את הספינה - מכר את האסכלא, ואת בית המים שבתוכה. אבל לא מכר לא את היציעין, ולא את הישורין, ולא את האיזקפה, ולא את הביצית. סומכוס אומר: מכר את הדוגית - מכר את העל. מכר את הפרות - לא מכר את העל. מכר את הצמד - לא מכר את הבקר. מכר את הבקר - לא מכר את הצמד. רבי יהודה אומר: הכל לפי הדמים:

דב, כיצד? חמור וכליו אני מוכר לך - מכר את המרדעת, ואת האכף, ואת השליף, ואת הקלקי, ואת החבוק. אבל לא מכר לא את הזוג, ולא את הקרקש, ולא את פרומביא, ולא את חסיקא, ולא את כומני, ולא את הסק. רבי שמעון אומר: היה עליו שליף מלא גיפצו - נותנו לו. ואם אומר: "חמור וכל מה שעליו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין.

דג, המוכר שפחה לחברו - מכר כלים שעליה, אפלו הן מאה. אבל לא מכר לא את השירים, ולא את הנזמים, ולא את הטבעות, ולא את הקטלאות שבצוארה. ואם אומר לו: "שפחה וכל מה שעליה אני מוכר לך", אף על פי שיש עליה כלים שהן מאה מנה - הרי כלן מכורין. שפחה מעברת אני מוכר לך. פרה מעברת אני מוכר לך - מכר את הולד. שפחה מיניקה אני מוכר לך. פרה מיניקה אני מוכר לך - לא מכר את הולד.

המוכר שפחה לחברו על מנת שיש בה מומין, אומר לו: שפחה זו חולה היא, שוטה היא, נכפית היא, שעמומית היא, והיה בה מום אחר, וסנפו בין המומין - הרי זה מקח טעות. אומר לו: אותו המום ומום אחר עמו - אין זה מקח טעות:

דד, המוכר פרה לחברו על מנת שיש בה מומין, ואמר לו: נגחנית היא, נגפנית היא, נשכנית היא, רבצנית היא, בעטנית היא,

קְנָה לֹא אֶת הַקָּרְקַע וְלֹא אֶת הָאֵילָן שְׂבִינֵיהֶן:

ד, ח המְקַדֵּשׁ שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת מִמֵּטַע עֶשְׂרֵה לְבֵית סֵאָה - הַקְּדִישׁ אֶת הַקָּרְקַע וְאֶת הָאֵילָן שְׂבִינֵיהֶן. וְכִשְׁהוּא פּוּדָה - פּוּדָה בֵּית זָרַע חֹמֶר שְׁעוֹרִין בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף. פְּחוֹת מִכֵּן אוֹ יֵתֵר עַל כֵּן, אוֹ שֶׁהַקְּדִישׁוֹן זֶה אַחֵר זֶה, אוֹ שֶׁהַקְּדִישׁ שְׁלֹשְׁתָּן כְּאֶחָד - לֹא הַקְּדִישׁ לֹא אֶת הַקָּרְקַע וְלֹא אֶת הָאֵילָן שְׂבִינֵיהֶן. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אֶפְלוּ חִזּוֹר וְהַקְּדִישׁ אֶת הַשָּׂדֶה, כִּשְׁהוּא פּוּדָה - פּוּדָה אֶת הָאֵילָן בְּפָנָי עֶצְמוֹ, וְאֶת הַשָּׂדֶה בְּפָנָי עֶצְמָה:

ד, ט שְׁנַיִם שְׁנֻטְעוּ אֶת הַכֶּרֶם - זֶה מֵרַחֵק שְׁתֵּי אַמּוֹת וְנוֹטֵעַ, וְזֶה מֵרַחֵק שְׁתֵּי אַמּוֹת וְנוֹטֵעַ. נִקְצָץ הַכֶּרֶם, אוֹ שְׂיָבֵשׁ - הַקָּרְקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם. שְׁנַיִם שְׁנֻטְעוּ אֶת הַשָּׂדֶה, וְעַמֵּד אֶחָד מֵהֶן וְקָצַץ אֶת שְׁלוֹ - מֵרַחֵק אַרְבַּע אַמּוֹת וְנוֹטֵעַ. נִקְצָץ הַכֶּרֶם אוֹ שְׂיָבֵשׁ - הַקָּרְקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם. עַמֵּד אֶחָד מֵהֶן וְקָצַץ אֶת שְׁלוֹ - מֵרַחֵק אַרְבַּע אַמּוֹת וְזוֹרַע. נִקְצָץ הַכֶּרֶם אוֹ שְׂיָבֵשׁ - הַקָּרְקַע שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה.

שְׁנַיִם שְׁחֻלְקוּ, אֶחָד נוֹטֵל אֶת הַכֶּרֶם, וְאֶחָד נוֹטֵל שָׂדֶה לְבָן - נוֹתְנִין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּצַד הַשָּׂדֶה לְבָן, שְׁעַל מִנֵּת כֵּן קִבֵּל עָלָיו בַּעַל הַכֶּרֶם. נִקְצָץ הַכֶּרֶם אוֹ שְׂיָבֵשׁ - הַקָּרְקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם:

ד, י המוֹכֵר כֶּרֶם לַחֲבֵרוֹ בְּצַד שָׂדֶה לְבָן, וְכֵן הַמִּקְבֵּל מִחֲבֵרוֹ חֲצִי שָׂדֶה לִיטַע - נוֹתְנִין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּצַד שָׂדֶה לְבָן, שְׁעַל מִנֵּת כֵּן קִבֵּל עָלָיו בַּעַל הַכֶּרֶם. נִקְצָץ הַכֶּרֶם, אוֹ שְׂיָבֵשׁ - הַקָּרְקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם:

מִסְכַּת בְּבֹא בְּתָרָא פְּרָק חֲמִישִׁי

ה, א אַרְבַּע מִדּוֹת בְּמוֹכְרִין. בְּמֵה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמֵדָה שְׂאִינָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם. אֲבָל אִם הִיא (ביד) [מֵדָה] שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן קְנָה. בְּמֵה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, אוֹ בְּחֶצֶר שְׂאִינָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם. בְּרִשׁוֹת הַלּוֹקַח, כֵּיּוֹן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו - הַרִי זֶה

קְנָה. בְּרִשׁוֹת הַמוֹכֵר, עַד שְׂיָגְבִיָּה אוֹ עַד שְׂיּוֹצִיא מִרִשׁוֹת הַבְּעָלִים. בְּרִשׁוֹת הַמוֹפְקָדִין אֶצְלוֹ, עַד שְׂיִקְבֵּל עָלָיו אוֹ עַד שְׂיִשְׁכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ. אֵימְתִי אֲמָרוּ: "מִטְּלָטְלִין נִקְנִין בְּמִשְׂכָּה"? בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, אוֹ בְּחֶצֶר שְׂאִינָה שֶׁל שְׁנֵיהֶן. בְּרִשׁוֹת הַלּוֹקַח, כֵּיּוֹן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו - הַרִי זֶה קְנָה. בְּרִשׁוֹת הַמוֹכֵר - עַד שְׂיָגְבִיָּה אוֹ עַד שְׂיּוֹצִיא מִרִשׁוֹת הַבְּעָלִים. בְּרִשׁוֹת זֶה שְׂמִפְקָד אֶצְלוֹ - עַד שְׂיִקְבֵּל עָלָיו, אוֹ עַד שְׂיִשְׁכִּיר לוֹ אֶת מְקוֹמוֹ:

ה, ב עַד שְׁלֹא נִתְמַלֵּאת הַמֵּדָה נִשְׁבְּרָה מֵדָה - נִשְׁבְּרָה לְמוֹכֵר. מִשְׁנִתְמַלֵּאת מֵדָה - נִשְׁבְּרָה לְלוֹקַח. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הִיא סְרוּר בִּינְיָהֶן, נִשְׁבְּרָה חֲבִית - נִשְׁבְּרָה לְסָרוּר. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה: בְּזִמְן שֶׁהַצְּלוּחִית בִּיד הַתִּינוּק, וְחֲנוּנֵי מַעֲרָה לְתוֹכָהּ שְׂמֵן, וְנִפְלָה וְנִשְׁבְּרָה - שְׂחִיב עַל הַשְּׂמֵן וּפְטוּר עַל הַצְּלוּחִית. וְאִם הִטָּה צְלוּחִית וּשְׁבְּרָה - חִיב אָף עַל הַצְּלוּחִית. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר שְׁעַל מִנֵּת כֵּן שְׁלַח בְּנוֹ אֶצֶל חֲנוּנֵי, עַל מִנֵּת שְׂיֵאבֵד אֶת הָאִיסֵר וַיִּשְׁבֵּר אֶת הַצְּלוּחִית:

ה, ג מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְהַשְׁפִּיעַ - מִשְׁפִּיעַ לוֹ כָּל צָרְכוֹ, עַד שְׁלֹא נִתְמַלְאוּ אַחֲרָי מֵדָה וְשׁוּלֵי מֵדָה לְהַכְרִיעַ - מַכְרִיעַ לוֹ כָּל צָרְכוֹ. רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר: טַפַּח מְלֵא הַחוּט הַמְּאֻזְנִים, וּבְטוֹרְטָנִי - טַפַּח שֶׁהֵן שְׁנֵי טַפָּחִים בְּלַח; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר: כָּל הַמִּשְׁקָלוֹת שְׂאֵמְרוּ כִּשְׁעוֹר לְטַמְאֵן - כֶּף שְׁעוֹר לְהַכְרִיעַ. מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְהַשְׁפִּיעַ וְשְׁלֹא לְהַכְרִיעַ - נוֹתֵן לוֹ גִירוּמִין. אֶחָד לְעֶשְׂרֵה בְּלַח, וְאֶחָד לְעֶשְׂרִים בְּיָבֵשׁ. הַמוֹכֵר בְּפִקְטָנִי - כָּל הַשִּׁיפּוּעִין הַרִי הֵן שֶׁל מוֹכֵר. הַמוֹכֵר בַּקְּטָלִין בְּשׁוּק, מִשְׁקִין שְׂבָאֲחוּרֵי מִנִּיקוֹת - הַרִי הֵן שֶׁל לּוֹקַח. וְלֹא יֵהָא מַעֲרָה מִן הַחֲבִית, אֲלֵא קוֹנֵחַ מִן הָאֲזָן. וְשְׂמֵן שְׁקָרֵשׁ - אֵין מִפְּשִׁירִין אוֹתוֹ. אֵין חֲנוּנֵי רִשְׁאֵי לֹא לְהַרְתִּיעַ אֶת הַמֵּדָה, וְלֹא לְהַקְפִּיעָה וְלֹא לְנִטּוֹתָהּ, וְלֹא לְהוֹשִׁיבָה עַל צְדָה, וְלֹא יַעֲשֶׂה קְנֵי מְאֻזְנִים אַרְוֵף מִצַּד

לדינר. שש מְעָה - כֶּסֶף דינר. מְעָה כֶּסֶף - שְׁנֵי פּוּנְדִיּוֹן. פּוּנְדִיּוֹן - שְׁנֵי אִיסְרִים. אִיסְר - שְׁנֵי מִסְמִסִּין. מִסְמִסִּין - שְׁנֵי קוּנְטְרִיסִין. קוּנְטְרִיס - שְׁתֵּי פְרוּטוֹת. רֶבֶן שְׁמֵעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: פְּרוּטָה שְׁאֵמְרוּ - אַחַת מִשְׁשׁ פְּרוּטוֹת לְאִיסְר. שְׁלֹשׁ הִדְרִסִּין מְעָה. שְׁנֵי הִינְצִין - הִדְרִיס, שְׁנֵי שְׁמִינִית הִינְצִין, וּשְׁתֵּי פְרוּטוֹת שְׁמִין. אֵין מִשְׁתַּכְרִין לֹא בְּבִיצִים וְלֹא בְּפְרוֹת פְּעֻמִּים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֻכְמִים מִתִּירִין:

מִסְכַּת בָּבָא בִּתְרָא פֶּרֶק שְׁשִׁי

ו,א הַמוֹכֵר זֶרְעוֹנֵי גִנָּה לְחִבְרוֹ, זֶרְעִים הַנֶּאֱכָלִין, זֶרַע וְלֹא צֶמַח, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: נוֹתֵן לוֹ דָּמֵי הַזֶּרַע וְלֹא דָּמֵי הַזְּעָא. אָמְרוּ לוֹ: הַרְבֵּה מִבְּקָשִׁים אוֹתָם לְדַבְרִים אַחֲרִים.

ו,ב הַמוֹכֵר פְּרוֹת לְחִבְרוֹ - הֵרִי זֶה מִקְבֵּל עָלָיו רֵבַע טַנְפַת פִּיגִים לְסָאָה. שְׁעוּרִים - מִקְבֵּל עָלָיו רֵבַע קַטְנִית. קְשׁוּאִין - מִקְבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר מְאָרוֹת לְמֵאָה. קִנְקֵנִין - מִקְבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר נְאוֹת פְּנוּסוֹת פְּנוּסוֹת מְגֻפְרוֹת לְמֵאָה. יֵתֵר עַל כֵּן, בְּכָל - מַחְזִיר לוֹ אֵת הַשְּׂאָר וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ דָּמִים. הִלּוּקַח קִנְקֵנִין מִחִבְרוֹ וְנִמְצְאוּ פְּנוּסוֹת, וְנִשְׁתַּבְּרוּ - חֵיב לְהַעֲמִיד לוֹ דָּמֵי קִנְקֵנִין, אֲבָל לֹא דָּמֵי יֵין. הַמוֹכֵר יֵין לְחִבְרוֹ סֵתָם - חֵיב בְּאַחֲרֵיאוֹתוֹ עַד הַפְּסָח. מְבָסֵם - חֵיב בְּאַחֲרֵיאוֹתוֹ עַד עֲצָרַת. נִתְיָשֵׁן - חֵיב בְּאַחֲרֵיאוֹתוֹ עַד הַחֵג. הַמוֹכֵר מִרְתֵּף לְחִבְרוֹ סֵתָם, בְּזָה אָמְרוּ: מִקְבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסוֹת לְמֵאָה.

ו,ג "חִבִּית שֶׁל יֵין אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - נוֹתֵן לוֹ יֵין יְפָה. "חִבִּית שֶׁל יֵין זוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - נוֹתֵן לוֹ יֵין הַמִּתְקַבֵּל בְּחִנּוּת. "חִבִּית זוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - אֶפְלוֹ חֵמֶץ הַגִּיעוּ. "מֵאָה חִבִּיוֹת שֶׁל יֵין אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - נוֹתֵן לוֹ יֵין יְפָה כְּרַב יֵין הַנִּמְכָּר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם. "מֵאָה חִבִּיוֹת שֶׁל יֵין אֵלוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - נוֹתֵן לוֹ יֵין יְפָה כְּרַב יֵין הַנִּמְכָּר בְּאוֹתוֹ חִנּוּת. "מֵאָה חִבִּיוֹת אֵלוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - אֶפְלוֹ חֵמֶץ הַגִּיעוּ. רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר: הַמוֹכֵר יֵין לְחִבְרוֹ וְנִמְצָא קוֹסֵס - הַגִּיעוּ. נִסְכּוֹ עַל

אֶחָד וְקָצֵר מִצַּד אֶחָד. וְלֹא יַעֲשֶׂה אֵת הַמַּחְזִיק עִבָּה מִצַּד אֶחָד וְצֵר מִצַּד אֶחָד. וְלֹא יִהְיֶה מְעָרַב מִים בְּיֵין, מִי בְּלִקְיָא בְּשִׁמְן, מִי מֵעֵין בְּדָבֶשׁ, סֵלֶת בְּדָבֶשׁ, וְחֵמֶץ בְּשִׁמְן, חֵמֶץ בְּמֹר, חוֹל בְּפוֹל, עָלֵי גַפְנִים בְּפִילוֹן, חֵלֶב הַמֹּר בְּקֶטֶף, סִיקְרָא בְּצִיּוֹר, וְכִסְבוּרָא בְּפִלְפִלִין. חֲנוּנֵי מְקַנָּח מִדּוּתֵיוֹ שֶׁל שְׁמֵן פְּעַם אַחַת בַּשַּׁבָּת, וְשֶׁל יֵין מִשְׁעֵשֶׂה שְׁלִיא, וְלֹא יִהְיֶה נוֹתֵן מִדּוּתֵיוֹ וּמִשְׁקָלוֹתֵיו בְּמִלַּח מִפְּנֵי שֶׁהֵן חֲסִרִין, שְׁנֵאֲמַר (דְּבָרִים כה) כִּי תוֹעֲבַת ה' וְגו' כָּל עוֹשֶׂה אֱלֹה:

ה,ד רַבִּי שְׁמֵעוֹן אָמַר מִשֵּׁם רַבִּי עֲקִיבָה: הֵרִי הוּא אָמַר (וַיִּקְרָא יט) מֵאֲזַנִּי צִדֵּק וְגו', אָדָם מוֹכֵר לְחִבְרוֹ לְגִין וְחֻצֵי רְבִיעִית וְשְׁמִינִית, וְכִשְׁהוּא בָּא עִמּוֹ לְחֻשְׁבוֹן, לֹא יֵאמַר לוֹ מֵלֹא לִי אֵת הַמֶּדָה הַזֹּאת, מַחּוּל לִי אֵת הַקֶּרְטוֹב הַזֶּה, שְׁאֵין הָאֲמֵנַת הַמִּדּוֹת תְּלוּיָה בְּבְרִיּוֹת, וְהַמְּקוֹם הַחוּל שְׁמוֹ עָלֶיהָ. וְלֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁקָלוֹתֵיו שֶׁל עֵץ שֶׁל אֲבָר וְשֶׁל כִּיסְפוֹרִן וְשֶׁל מִתְּכַת, אֶלָּא שֶׁל זְכוּכִית. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ עֶשֶׂר לִיטְרִין, לֹא יֵאמַר לוֹ שֶׁקֶל לִי כָּל אַחַת וְאַחַת בְּפְנֵי עֲצֻמָּה מִפְּנֵי הַכְּרִיעוֹת, אֶלָּא שֶׁקֶל לִי כֶּלֶן כְּאַחַת. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה רְבָעֵי לִיטְרָא - שׁוֹקֵל לוֹ לִיטְרָא וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ רְבִיעֵי לִיטְרָא. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ חֻצֵי לִיטְרָא - שׁוֹקֵל לוֹ לִיטְרָא וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ חֻצֵי לִיטְרָא. רְבִיעֵי לִיטְרָא - שׁוֹקֵל לוֹ רְבִיעֵי לִיטְרָא. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ אַרְבָּעָה קַבִּין - מוֹדֵד לוֹ בְּסָאָה וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ תְּרַקַּב. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ מֵאַרְבַּעַת קַבִּין. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ קַבִּים נוֹתֵן לוֹ קַבִּים. לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם מִדָּה חֲסֵרָה אוֹ מִדָּה יִתְרָה בְּתוֹף בֵּיתוֹ, מִפְּנֵי שְׁמִרְמָה בּוֹ אֵת אַחֲרִים. בְּכָל מְקוֹם הֵן עוֹשִׂין תְּרַקַּב וְחֻצֵי תְּרַקַּב, קַב וְחֻצֵי קַב, רְבַע תַּמָּן וְחֻצֵי תַּמָּן, וְעוֹכֵלֵא הֵין, וְחֻצֵי הֵין, וְשְׁלִישִׁית הֵין, וְרְבִיעִית הֵין, וְלוֹג וְחֻצֵי לוֹג, וְרְבִיעִית, וְשְׁמִינִית, וְחֻצֵי שְׁמִינִית, וְאַחַד מִשְׁמוֹנָה בְּשְׁמִינִית, וְזֶה הוּא קֶרְטוֹב.

פְּרוּטִית שְׁאֵמְרוּ, אֶחָד מִשְׁמוֹנָה פְּרוּטוֹת לְאִיסְר. אִיסְר - אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה

גבי המזבח - יצא. עשאו תרומה ותרומת מעשר - יצא. שנתה ממנו נזיר - הרי זה לוקה את הארבעים:

וד גשמים היוורדין בין הגתות, אם מפת מדינה היא - אין צריך להודיעו. ואם אין מפת מדינה היא - צריך להודיעו. לקח הימנו לגין וחצי לגין, רביעית ושמינית - לא ישקה מהן לחמרו לפועליו, ולא כל מי שיש לו עליו טענת מזונות, אלא אם כן הודיעו. הנה הולך לבית האבל ולבית המשטה, הנה בידו לגין של יין המתקשקש - לא ימלאנו מים, מפני שטוענו טענת חנם. ואם היה חבר עיר - הרי זה מתר.

היה רבי מאיר אומר: לא יסרב אדם בחברו שיאכל אצלו, ויודע בו שאינו אוכל. ולא ירבה לו בתקרבת, ויודע בו שאינו מקבל. ולא יפתח לו חביות מכורות לחנוני, מפני שטוענו טענת חנם. ואם הודיעו מתחלה, או שהיה מבקש לבור לו את היפה - הרי זה מתר. לא ישלח אדם לחברו חבית של יין ויתן על פיה שמן, מפני הסכנה.

וה הלוקח פלים לשלח לבית חמו, ואמר: אם נתקבלו ממנו - הריני נותן לך דמיהן, ואם לאו - הריני נותן כף וכף". נטלו הימנו בהליכה - חייב לשלם. בחזירה - הרי הוא כנושא שכר. סומכוס אומר: המוכר חלק לחברו בבאר - אין פחות מרובע. בחבית - אין פחות משמנה. בקדרה - אין פחות משנים עשר. בטפוח - אין פחות מששה עשר. "פרדסי אני מוכר לך", אף על פי שאין בו אילנות - הגיעו, שלא אמר לו אלא שמו. "כרמי אני מוכר לך" אף על פי שאין בו גפנים - הגיעו, שלא אמר לו אלא שמו. "בית כור אני מוכר לך" בין שהוא כבית עשרים סאה ובין שהוא כבית ארבעים סאה - הגיעו, שלא אמר לו אלא שמו. "בית כור המקף גדר אני מוכר לך" בין שהוא כבית עשרים סאה ובין שהוא כבית ארבעים סאה - אין לו אלא עד מקום הגדר.

וה אין מוציאין לאכילת פרות מנכסין המשעבדין, מפני תקון העולם. פיצד? גזל הימנו שדה ואכלה, והרי היא יוצאה לפניו - גובה את הקרן מנכסים משעבדים. ולאכילת פרות - אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. ואין מוציאין לשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות, מפני תקון העולם. פיצד? לקח הימנו שדה והשביחה, והרי היא יוצאה לפניו - גובה מנכסים המשעבדים. ושבח קרקעות - אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. במה דברים אמורים? בזמן שקדם מקחו של זה לשכחו של זה. אבל אם קדם שכחו של זה למקחו של זה - זה וזה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. זה אומר: "שכחי קדם". וזה אומר: "מקחי קדם" - המוציא מחברו עליו הראיה.

וז אלו ואלו שהיו אומרים גובהה של מערה ארבע אמות כוכין של בנין שבעה טפחים וטפח לכפה: עושה חצר על פי מערה שש על שש מלא מטה, אחת מכאן ואחת מכאן, ופותח לתוכה שתי מערות. רבי שמעון אומר: ארבע מארבע ורחוטיה. רבי יהודה אומר: בסלע הבא בידי - פותח את שתיהן מרוח אחת. אמרו לו: אי אפשר לבן:

וח "קנטיר אני מוכר לך" - הרי זה מעמיד לו שתיים עשרה על שתיים עשרה. בין שאמר לו: "בית כור עפר אני מוכר לך". ובין שאמר לו: "כבית כור עפר אני מוכר לך" - הרי זה מקבל עליו חריץ וכן חריץ, ומחיצת גדר שבינו לבין חברו. "בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר והן יתר". אפלו פחת רבע לסאה, או הותר רבע לסאה שהן שבעת קבין ומחצה לכור - הגיעו. פחות מכאן או יתר על כן - מחזירין זה לזה. מהו מחזיר לו? מעות כדרך שלקח המעות. ואם רצה - מחזיר לו קרקע. "בית כור עפר אני מוכר לך בסימניו במצרי" אפילו פחת שתות או הותר שתות שום הדינין - הגיעו. פחות מכאן, או

יָתֵר עַל כֵּן - מַחְזִירִין זֶה לָזֶה. מִהוּ מַחְזִיר לִ? מַעוֹת כְּדָרְךָ שֶׁלִקַח הֵימֶנּוּ. וְאִם רָצָה - מַחְזִיר לוֹ קָרָע:

וְט הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: "חֲצִי שְׂדֵי וּבֵית לְתֶךָ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - מִשְׁמַנִּין בִּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֲצִי שְׂדֵה וּבֵית לְתֶךָ. אָמַר לָזֶה: "חֲצִי שְׂדֵי וּבֵית לְתֶךָ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ". וְלָזֶה אָמַר: "חֲצִי שְׂדֵי וּבֵית לְתֶךָ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - מִשְׁמַנִּין בִּינֵיהֶן, זֶה נוֹטֵל חֲצִי שְׂדֵהוּ וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי שְׂדֵהוּ. לָזֶה אָמַר: "בְּצִפּוֹן". וְלָזֶה אָמַר: "בְּדָרוֹם" - מִשְׁמַנִּין בִּינֵיהֶן, זֶה נוֹטֵל בְּצִפּוֹן וְזֶה נוֹטֵל בְּדָרוֹם. "בֵּית לְתֶךָ כִּלְפֵי צִפּוֹן אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - נוֹתֵן לוֹ בֵּית לְתֶךָ כִּלְפֵי צִפּוֹן. "בֵּית זָרַע יָד" - מַעְמִיד לוֹ בֵּית זָרַע יָד.

מִסְכַּת בְּבֵא בַתְּרָא פְּרָק שְׁבִיעִי

זא כֹּל שֶׁהוּא לִפְנֵים מַחְבְּרוֹ - הוּא קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ. וְנִחְלָה מִשְׁמֶשֶׁת וְהוֹלֶכֶת וְעוֹלָה אֶפְּלוֹ עַד רְאוּבֵן. הָאֶחָדִין זֶה אֶת זֶה, וְהָאֶחָדִין זֶה אֶת זֶה, הָאֶחָדִין אֶת הָאֶחָדִין, וְהָאֶחָדִין אֶת הָאֶחָדִין - נוֹחֲלִין וּמִנְחִילִין. מִמְזוֹר מוֹרִישׁ אֶת קְרוֹבָיו. עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְעֹבֵד הַבַּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל, אֶפְּלוֹ חִזֵּר הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְנִתְגַּיֵּר, עֹבֵד וְנִשְׁתַּחֲוֶה - נִכְסִיו כְּנִכְסֵי הַגֵּר וְכְנִכְסֵי עֹבֵד מִשְׁחָרֵר - כֹּל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. נֶאֱמַנְתָּ חַיָּה לוֹמֵר: "זֶה יֵצֵא רְאוּשׁוֹ". אֵימְתִי? בְּזִמְנֵן שְׁאִין שֶׁם עֲרַעוֹר, אֲבָל יֵשׁ שֶׁם עֲרַעוֹר - הֲרִי זֶה אֵינָה נֶאֱמַנְתָּ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: אִם הִחֲזַקָה עַל אוֹמְדָה - נֶאֱמַנְתָּ. וְאִם לֹא - אֵינָה נֶאֱמַנְתָּ. הָיוּ מַחְזִיקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּכוֹר, וּבִשְׁעַת מִיתָה אָמַר: "אֵינִי בְּכוֹר" - אֵינוֹ נֶאֱמָן. מַחְזִיקִין בּוֹ שֶׁאֵינוֹ בְּכוֹר, וּבִשְׁעַת מִיתָה אָמַר: "בְּכוֹר הוּא" - נֶאֱמָן. הָיוּ מַחְזִיקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָה אָמַר: "בְּנוֹ הוּא" - נֶאֱמָן. הָיוּ מוֹחֲזִיקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר: "אֵינוֹ בְּנוֹ" - אֵינוֹ נֶאֱמָן. שְׁאִין בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר: "בְּנוֹ הוּא" - נֶאֱמָן. הָיוּ מַחְזִיקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ

אָמַר: "אֲחִי הוּא" - אֵינוֹ נֶאֱמָן. הָיוּ מַחְזִיקִין בּוֹ שֶׁהוּא עֹבֵדוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר: "בְּנוֹ הוּא" - נֶאֱמָן. הָיָה עוֹמֵד בֵּין הַמּוֹכְסִין, אָמַר: "בְּנוֹ הוּא" וְחִזֵּר וְאָמַר: "עֹבֵדִי הוּא" - נֶאֱמָן. "עֹבֵדִי הוּא" וְחִזֵּר וְאָמַר: "בְּנוֹ הוּא" - אֵין נֶאֱמָן.

זב אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשֶׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ נִכְסִים לְאַחַר מִיתַת אָבִיהֶם. רַבִּי אָמַר: אֹמֵר אֲנִי, שֶׁהַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשֶׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ לְאַחַר מִיתַת אָבִיהֶם, שְׂאֵף שְׁלוֹ הַשְּׁבִיחַ כְּשֶׁלָּהֶן. כִּיצַד? הֲיִתָּה לוֹ בְּהֵמָה מוֹחֲכֶרֶת וּמוֹשֶׁכֶרֶת אֲצֵל אַחֵרִים, וּפְרָה רוּעָה בְּאֶפֶר - הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. וְאֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּזָרוּעַ וְהִלְחִיטִים וְהַקְּבָה. רַבִּי אָמַר: כֹּל דְּבָר שֶׁלֹא פִּלְפְּלוּ בּוֹ יְתוּמִים לְאַחַר מִיתַת אָבִיהֶן - הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם אֶלָּא בְּכֹל אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ. אֲבָל בְּנֵה בְּנִין, נִטַּע נְטִיעוֹת - הַכֹּל שׁוֹיֵן שְׁנוּטֵל פִּי שְׁנַיִם. כִּיצַד נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם? יִרְשׁ שְׂטָרֵי חוֹב - נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. יֵצְאוּ עָלָיו שְׂטָרֵי חוֹב - נוֹתֵן פִּי שְׁנַיִם. וְאִם אָמַר: אֵי אֶפְשֶׁר שֶׁלֹא לְטוֹל וְשֶׁלֹא לְתֵן - הֲרִשׁוֹת בִּידוֹ. כִּיצַד אֵינוֹ נוֹטֵל בְּרָאוּי כְּבִמְחֻזָּק? מֵת אָבִיו בְּחַיֵּי אָבִיו - נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְכְּסֵי אָבִיו, וְאֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְכְּסֵי אָבִי אָבִיו. וְאִם הָיָה אָבִיו בְּכוֹר - אֵף נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְכְּסֵי אָבִי אָבִיו.

זג בְּנוֹת צִלְפָּחֵד - נִטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִין בְּנִחְלָה, חֲלֵק אָבִיהֶן שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר: אֵף חֲלֵק אֲחִי אָבִיהֶן, לְפִי שֶׁלֹא נִתְּנָה הָאָרֶץ אֶלָּא לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְלֹא נִתְחַלְקָה אֶלָּא לְעוֹמְדִים בְּעִרְבוֹת מוֹאָב. יִרְשׁ הַשְּׁבֵט אֶת שְׁבִטוֹ, וְחִזֵּר הַשְּׁבֵט וְיִרְשׁ אֶת הָרְאוּי לוֹ. כִּיצַד? שְׁנֵי אֶחָדִין שֶׁהָיוּ מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם, לְאֶחָד יֵשׁ לוֹ תְּשֻׁעָה בָּנִים, וְלְאֶחָד יֵשׁ לוֹ בֶּן אֶחָד, וְלִפְנֵיהֶן בֵּית חֲמֶשֶׁת כּוֹרִין, תְּשֻׁעָה - נִטְלוּ בֵּית לְתֶךָ, וְאֶחָד - נוֹטֵל בֵּית לְתֶךָ. הַחֲזִירוּם לְאֲבוֹתֵיהֶם, חִזְרוּ אָבוֹת וְהוֹרִישׁוּ אֶת הַבָּנִים, תְּשֻׁעָה - נִטְלוּ מִחֻצָּה, וְאֶחָד - נִטְלָה מִחֻצָּה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר: אֵף

ז, זה האומר: "תנו חלק" - יירש עם הבנים.
 "בבכורה" - אין נוטל פי שנים. האומר:
 "יורישני פלוני" - לא אמר כלום. "תנו
 נכסי לפלוני" - דבריו קימין. כתב ירושה
 מלמטה ומתנה מלמעלה, ירושה מלמעלה
 ומתנה מלמטה, ירושה מכאן ומכאן מתנה
 באמצע, הואיל והזכיר שם מתנה - דבריו
 קימין. רבי יוחנן בן ברוקא אומר: אם אמר
 על מי שראוי לו לירשו - דבריו קימין. על
 מי שאינו ראוי לו לירשו - אין דבריו
 קימין. כיצד? אמר על בת הבן בין הבנים
 ועל בן הבת בין הבנות - דבריו קימין. על
 הבת בין הבנים, ועל האח בין הבנות - לא
 אמר כלום.

מִסְכַּת בְּבֵא בְּתָרָא פֶּרֶק שְׁמִינִי

ת, א הכותב נכסיו לאחר והיה כהן, והיו
 בהן עבדים, אף על פי שאמר הלה: "אי
 אפשי בהן" - הרי אלו אוכלין בתרומה.
 רבן שמעון בן גמליאל אומר: כהן שאמר
 הלה: "אי אפשי בהן" - זכו בהן היורשין.

הכותב נכסיו לעשרה, בין שזכה אחד מהן,
 ובין שזכו כלן - זכו כלן. כתב והעלה להם
 בערכים - זכתה להן הערכים. המוציא
 עשרה עבדים בני חורין, בין שיצא אחד
 מהן, ובין שיצאו כלן - יצאו כלן. כתב
 והעלה להן בערכים - זכתה להן הערכים.

האומר: "תנו שדה פלוני לפלוני, ואם מת
 פלוני לפלוני" - ראשון אוכל פרות, ואם
 מת - ינתנו לשני - השני אוכל פרות, ואם
 מת - ינתנו לשלישי. מת השלישי עד שלא
 ימות השני - השני אוכל פרות, ואם מת -
 יחזרו לירשי נותן. הראשון אוכל פרות
 ומוכר קרקע; דברי רבי. רבן שמעון בן
 גמליאל אומר: אין לראשון אלא אכילת
 פרות בלבד.

ת, ב שנים שהיו באין ממדינת הים, אף על
 פי שמשאן ומתנן ומאכלן ומשקן כאחד,
 ומת אחד מהן - אין חבירו יירשו. ואם היה
 נוהג בו משום אחוה - חבירו יירשו.

נתחלקה הארץ ליוצאי מצרים. כיצד? היה
 מן היוצאין ממצרים העומדים בערבות
 מואב - הוא נוטל שני חלקים מיוצאי
 מצרים, ולא מן העומדים בערבות מואב.
 מהעומדים בערבות מואב ולא מיוצאי
 מצרים - נוטל חלק אחד. המתאוננים,
 והמרגלים, ועדתו של קרח - לא נטלו
 בארץ חלק. אבל הבנים - ירשו בזכות
 אבות אבותיהם, ובזכות אבות. וכן היה
 רבי שמעון בן אלעזר אומר: יהושע וכלב -
 נטלו שלשה חלקין בנחלה, שהן מיוצאי
 מצרים ומן העומדים בערבות מואב,
 ושנטלו מרגלים חלקן נטלו יהושע וכלב.
 חלק המתאוננים ועדתו של קרח - נפל
 לאמצע, והבנים נחלו לעצמן. וכשם שהבן
 קודם את הבת בנכסי האב, כך קודם הבן
 בנכסי האם. רבי אלעזר ברבי יוסי אמר
 משם רבי זכריה בן הקצב, וכן היה רבי
 שמעון בן יהודה איש כפר איכוס אומר
 משום רבי שמעון: אחד הבן ואחד הבת -
 שוין בנכסי האם.

ז, ד האומר: "יחלקו בני נכסי" והיה שם
 בכור, אם זכו בנכסים בחיי האב - אין
 נוטל פי שנים, ואם לאו - נוטל פי שנים.
 האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני בני בכור
 פראוי לו" - נוטלן ונוטל פי שנים.
 "בבכורתו" - ידו על העליונה, רוצה
 נוטלן, ורוצה נוטל פי שנים.

האומר: "תנו שדה פלונית לפלונית אשתי
 פראוי לה" - נוטלת ונוטלת כתבתה.
 "כתבתה" - ידה על העליונה, רוצה
 נוטלת, רוצה נוטלת כתבתה. האומר: "תנו
 מאתים דינר לפלוני בעל חובי בחובו
 פראוי לו" - נוטלו ונוטל עוד מאתים דינר
 בחובו. "בחובו" - אין לו אלא בחובו.
 היתה לו שדה עשויה אפותיקי לאשה
 בכתבתה, ולבעל חוב בחובו, ואמר: "תנו
 שדה פלונית לפלונית אשתי בכתבתה,
 ולפלוני בעל חובי בחובו" - נתקבלו שלהן
 וידן על העליונה.

מְשִׁיבָא הוּא וּבְנֵי לְמַדִּינַת הַיָּם, וּבָא וְעָמַד אַחַד וְאָמַר: "זֶה אֲחֵי שְׁנַתֵּן לִי בְּמַדִּינַת הַיָּם, וְלוֹ חֲמִשָּׁה אַחֲזִין, וְלִפְנֵיהֶן בֵּית חֲמִשָּׁת בּוֹרִין" - הֵן אֵין נֹתְנִין לוֹ כְּלוּם, וְהוּא נֹתֵן לְהֵן שְׁתּוֹת בְּחֻלְקוֹ. מַת - הוּא נוֹטֵל מֵה שְׁנַתֵּן, וְהַשָּׂאָר מְבִיאִין לְאַמְצַע וְחוֹלְקִין. מְשִׁיבָאוּ הוּא וְאָבִיו לְמַדִּינַת הַיָּם, וּמַת הֵבֵן, אוֹ שְׁמַת הָאֵב - לְעוֹלָם נִכְסֵיוּ בְּחֻזְקַת זְקָן.

חג הכּוֹתֵב דֵּיִתִּיקֵי וְהִיָּה מִתִּירָא מִן הַיּוֹרְשִׁין - נִכְסִין אֲצֵלוּ כְּמִבְקָרִין אוֹתוֹ, שׁוֹמְעִים דְּבָרֵיו מִבְּפָנִים וְיוֹצֵאִין וְכוֹתְבִין מִבְּחוּץ. בְּרִיא שְׁכֵתֵב דֵּיִתִּיקֵי, שְׁכִיב מְרַע שְׁכֵתֵב נִכְסֵיוּ מִתְּנָה, אֵף עַל פִּי שְׁזָכָה לְאַחַר מִתְּנָה - לֹא עֲשָׂה כְּלוּם. אֲבָל הַכּוֹתֵב נִכְסֵיוּ בְּשֵׁם חֲבֵרוֹ וְזָכָה לְאַחַר מִיתָה - דְּבָרֵיו קִימִין. הַכּוֹתֵב דֵּיִתִּיקֵי, יְכוּל לְחֹזֵר בּוֹ. מִתְּנָה - אֵין יְכוּל לְחֹזֵר בּוֹ. אִיזָה הוּא דֵּיִתִּיקֵי? דָּא תְּהֵא לִי לְעַמְד וְלִהְיוֹת, אִם מַתִּי יִנְתְּנוּ נִכְסֵי לְפִלוֹנִי. אִיזוֹ הִיא מִתְּנָה? מִן הַיּוֹם יִנְתְּנוּ לְפִלוֹנִי. הַכּוֹתֵב דֵּיִתִּיקֵי, עַד שְׁלֹא זָכָה בֵּין הוּא וּבֵין אַחַר - יְכוּל לְחֹזֵר בּוֹ. מִשְׁזָכָה בֵּין הוּא וּבֵין אַחַר - אֵין יְכוּל לְחֹזֵר בּוֹ. אֲפּוֹטְרוֹפִין, עַד שְׁלֹא חֲזִיקוּ בְּנִכְסֵי יְתוּמִין - יְכוּלִין לְחֹזֵר בְּהֵן. מִשְׁחֲזִיקוּ בְּנִכְסֵי יְתוּמִים - אֵין יְכוּלִין לְחֹזֵר בְּהֵן. אֲפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁמַנְהוּ אֲבִי יְתוּמִים - יִשְׁבַּע. שְׁמַנְהוּ בֵּית דִּין - [לֹא] יִשְׁבַּע. אֲבָא שְׂאוּל אוֹמַר: אֵף שְׁמַנְהוּ בֵּית דִּין - יִשְׁבַּע מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שְׂכָר.

ח,ד אֲפּוֹטְרוֹפִין - תּוֹרְמִין וּמַעֲשָׂרִין עַל נִכְסֵי יְתוּמִין. מוֹכְרִין בְּתִים, שְׂדוֹת וּכְרָמִים, בְּהֵמָה עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, לְהַאֲכִיל יְתוּמִים, לְעֲשׂוֹת לָהֶם סִפָּה לְוָלָב וְצִיצִית, וְכָל מִצְוֹת הָאֲמּוֹרוֹת בַּתּוֹרָה, וְלִקְנוֹת לָהֶם סִפּוֹר תּוֹרָה וּנְבִיאִים, דְּבָר הַקְּצוּב מִן הַתּוֹרָה. אֲבָל אֵין פּוֹדִין עֲלֵיהֶן שְׁבוּיָן, וְאֵין פּוֹסְקִין עֲלֵיהֶן צְדָקָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לְעֲנִיִּים, דְּבָר שְׂאִינוּ קְצוּב מִן הַתּוֹרָה. אֵינֵן רְשָׁאִין לְהוֹצִיא עֲבָדֵיהֶם בְּנֵי חוֹרִין, אֲבָל מוֹכְרִין אוֹתָן לְאַחֲרִים וְאַחֲרִים מוֹצִיאִין אוֹתָן בְּנֵי חוֹרִין. רַבִּי אוֹמַר, אוֹמַר אֲנִי: שְׁנוֹתֵן דָּמִיו וּפּוֹדָה

אֵת עֲצָמוֹ. אֵין מוֹכְרִין בְּרַחוּק לְקַח בְּקָרוֹב, בְּרַע לְקַח בִּיפָּה. אֵין דְּנִין לְחֹב וּלְזִכּוֹת, לְהִכְנִיס וּלְהוֹצִיא לִיתוּמִים, אֲלֵא אִם כֵּן נִטְלוּ רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. וְצָרִיכִין אֲפּוֹטְרוֹפִין לְחֻשָּׁב עִם הַיְתוּמִים בְּאַחְרוּנָה; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבֵּן שְׁמַעוֹן כֵּן גְּמַלְיָאֵל אוֹמַר: אֵין לִיתוּמִין אֲלֵא מֵה שֶׁהִנִּיחוּ לָהֶם אֲפּוֹטְרוֹפִין. מוֹכְרִין עֲבָדִים לְקַח בְּהֵן קַרְקָעוֹת, אֲבָל לֹא קַרְקָעוֹת לְקַח בְּהֵן עֲבָדִים. רַבֵּן שְׁמַעוֹן כֵּן גְּמַלְיָאֵל אוֹמַר: אֵף לֹא עֲבָדִים לְקַח בְּהֵן קַרְקָעוֹת. אֵין בֵּית דִּין עוֹשִׂין אֲפּוֹטְרוֹפִין נְשִׁים וְעֲבָדִים לְכַתְּחֻלָּה, וְאִם מִנְּה אוֹתָן אֲבִיָּהֶן בְּחִיּוֹ - עוֹשִׂין אוֹתָן אֲפּוֹטְרוֹפִין. כְּתֵב בְּשֵׁטֶר: "מַעוֹת וְכִלִּים יֵשׁ לִי בִיד פְּלוֹנִי" - רְשָׁאִין הַעֲדִים לְחַתֵּם. אֲבָל אֵינוּ גּוֹבֵה עַד שְׁיָבִיא רְאִיָּה. רַבִּי אוֹמַר, אוֹמַר אֲנִי: שְׁלֹא יַחְתְּמוּ עַד שְׁיִטְלוּ רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין, וּכְשֶׁהוּא גּוֹבֵה - אֵינוּ צָרִיךְ שְׁיָבִיא רְאִיָּה. הַנִּיחַ בָּנִים גְּדוּלִים וְקִטְנִים, וְהִיוּ גְּדוּלִים נְזוּנִים וּבָאִין בְּשֵׁתִיקָה - לֹא יֵאמְרוּ קִטְנִים: הֲרִי אֲנִי נְזוּנִים כְּדָרְךָ שְׁנִיזְנַתְּם אִתָּם. נִשְׂאוּ גְּדוּלִים בְּחִי אֲבִיָּהֶן - לֹא יֵאמְרוּ קִטְנִים: הֲרִי אֲנִי נְזוּנִים כְּדָרְךָ שְׁנִשְׂאִיתְּם אִתָּם. וְלֹא עוֹד: אֲלֵא אֲפִלוּ הַנִּיחַ לָהֶם עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, כְּלִי כֶּסֶף וְכִלֵּי זָהָב - הֲרִי אֵלוֹ שֶׁל עֲצָמִן.

הַנִּיחַ בָּנוֹת גְּדוּלוֹת וְקִטְנוֹת, וְהִיוּ גְּדוּלוֹת נְזוּנוֹת וּבָאוֹת בְּשֵׁתִיקָה, לֹא יֵאמְרוּ קִטְנוֹת: "הֲרִי אֲנִי נְזוּנוֹת כְּדָרְךָ שְׁנִיזְנַתְּם אִתָּם". נִשְׂאוּ גְּדוּלוֹת בְּחִי אֲבִיָּהֶן - לֹא יֵאמְרוּ קִטְנוֹת: "הֲרִי אֲנִי נְזוּנִים כְּדָרְךָ שְׁנִשְׂאִיתְּם אִתָּם". וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אֲפִלוּ הַנִּיחַ לָהֶן אֲבִיָּהֶן עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, כְּלִי כֶּסֶף וְכִלֵּי זָהָב - הֲרִי אֵלוֹ שֶׁל עֲצָמִן.

מִסְכַּת בְּבֵא בְּתָרָא פְּרָק תְּשִׁיעִי

ט,א רַבִּי נֶתָן אוֹמַר: נַחוּם הַמְּדִי הִיָּה מְדִינֵי גְזוֹרוֹת, אָמַר: הַפּוֹתֵב נִכְסֵיוּ בְּשֵׁם חֲבֵרוֹ - אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְחֹזֵר. וְאִם הִתְּנָה עָמּוֹ עַל מְנַת כֵּן - כּוֹפִין אוֹתוֹ לְחֹזֵר. הַמּוֹכֵר שְׂדָה

חברו במעמד חברו - לא עשה כלום. כתב וקיים מאחריו - דבריו קיימין.

טב, הבן הנושא ונותן בשל אביו, אף על פי שהשטרות ואונות יוצאין על שמו - הרי הן של אביו. ואם אמר: "מה שירשתי משל בית אבי אבא הן" - יעשה כמפרש בפרושו. האשה שנושאה ונתנה בשל בעלה, אף על פי שהשטרות ואונות יוצאין על שמה - הרי הן של בעלה. ואם אמרה: "מה שירשתי משל בית אבי אבא הן, או משל בית אבי אימא הן" - יעשה כמפרש בפרושה.

טג, שתי נשים שילדו זכרים במחבא, וחזרו וילדו שני זכרים במחבא - שניהן הולכין אצל הראשון, ונוטלין חלק כזכר אצל השני, ונוטלין חלק כזכר. זכר ונקבה - שניהם הולכין אצל הראשון ונוטלין חלק כזכר. אצל השני ונוטלין חלק כנקבה. האומר: "אם תלד אשתי זכר תטל מנה" ילדה זכר - נוטלת מנה. "אם נקבה מאתים" ילדה נקבה - נוטלת מאתים. "אם זכר מנה, ואם נקבה מאתים" ילדה זכר ונקבה, הזכר - נוטל ששה של זהב. ונקבה - נוטלת חמשים זוז. האומר: "המבשרני אם ילדה אשתי זכר יטול מאתים, אם נקבה יטול מנה" ילדה זכר - נוטל מאתים. ילדה נקבה - נוטל מנה. ילדה זכר ונקבה - אין לו אלא מנה.

טד, האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ושלש מאות לפלוני, וחמש מאות לפלוני" - אין אומרין כל הקודם בשטר זכה, אלא כלם חולקין בשוה. יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - כלן נותנין בשוה. אבל אם אמר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ואחר כך שלש מאות לפלוני, ואחר כך חמש מאות לפלוני" - אומרין כל הקודם בשטר זכה. יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובין מן האחרון. אין בהן - גובין משלפניו. אין בהן - גובין משלפני פניו. האומר: "מאתים דינר יש לי ביד פלוני,

ושלש מאות ביד פלוני, וחמש מאות ביד פלוני, ופלוני יטול מאתים דינר" יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובה, ואף על פי שלא נתכנסו כלן. אבל אם אמר: "ואחר כך יטול פלוני מאתים דינר" אם נתכנסו כלן - נוטל, אם לאו - אין נוטל אלא לפי חשבון. האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ושלש מאות דינר לפלוני, ופלוני ופלוני יירש נכסי" יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובין מזה שירש שאר נכסים. האומר: "תנו מאתים דינר לבני עירי" - אין דנין בדניי אותה העיר, ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר. "לעניי עירי" - דנין בדניי אותה העיר, ומביאין ראיה מאנשי אותה העיר. האומר: "תנו נכסי לפלוני ופלוני עבדי" - לא זכו בנכסים ולא קנו עצמן בני חורין. "חצוי נכסי לפלוני עבדי, וחצוי נכסי לפלוני עבדי" - זכו (עצמן) בנכסים וקנו עצמן בני חורין. האומר: "כל נכסי נתונין לפלוני עבדי והשאר לשני" - זכה שני בראשון. רבי שמעון אומר: פל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרובא שבהן - לא אמר כלום. "חוץ מעיר פלונית ושדה פלונית" אף על פי שאין שם אלא אותה שדה ואותה העיר - זכה עבד זה בנכסים וקנה עצמו בן חורין. כשנאמרו דברים לפני רבי יוסי, אמר: "שפתים ישק משיב דברים נכוחים" (משלי כד).

טה, האומר: "נתתי שדה פלונית לפלוני. נתתי לו". "נתונה לו". "תהא שלו" ו"הרי היא שלו" - הרי היא שלו. "יטול פלוני נכסי, ויקנה פלוני, ויחלק פלוני בנכסי, ויזכה פלוני בנכסי" - הרי זו במתנה. "תנתן לו" - רבי אומר: זכה. וחכמים אומרים: לא זכה, וכופין את הירושין לקיים דברי המת. האומר: "עשיתי פלוני עבדי בן חורין". "עשיתו בן חורין". "עושה אני אותו בן חורין". "הרי הוא בן חורין" - הרי בן חורין. "יעשהו בן חורין" - רבי אומר: זכה. וחכמים אומרים: לא

זָכָה, וְכוּפִין אֶת הַיּוֹרְשִׁין לְקַיִם דְּבָרֵי הַמֵּת.
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַפּוֹתֵב
דְּיוֹסְתָמִין בְּלַע"ז - הָרִי זֶה כַּמִּתְנָה.

מִסְכֵּת בְּבֵא בַתְּרָא פָּרָק עֲשִׂירִי

י, א האומר: "נתתי שדה פלונית לפלוני".
והוא אומר: "לא נתן לי כלום" - לא אמר
כלום, שְׁמָא זָכָה לוֹ עַל יְדֵי אַחַר. ואם אמר:
"כתבתי שטר ונטלתי מעות ונתתי לו".
והוא אומר: "לא נטלתי" - הוֹדָאת בַּעַל דִּין
כְּמֵאָה עֲדִים. האומר: "עשיתי פלוני עבדי
בן חורין". והוא אומר: "לא עשֵׂאנִי" - לא
אמר כלום, שְׁמָא זָכָה לוֹ עַל יְדֵי אַחַר. ואם
אמר: "כתבתי שטר ונתתי לו". והוא
אומר: "לא נטלתי" - הוֹדָאת בַּעַל דִּין
כְּמֵאָה עֲדִים.

יב האשה שהיתה יורשת, ועמדה
והשביחה את הנכסים והבאתם לידי הרבוי
- לא תאמר: "תנו לי מה שהשבחתי את
הנכסים". ולא עוד, אלא אם יש שם נכסים
שִׁישׁ לָהֶן אַחֲרֵי-וֹת - גּוֹבָה כְּתַבְתָּהּ. ואם לאו
- אין גובה כתבתה אלא לפי חשבון.
האחין שהניח להן אביהן נכסים, ולאחד
מהן יש לו בנים, ועמדו בניו של זה
והשביחו את הנכסים והביאום לבית
הרבוי - לא יאמר לו: "תנו לי מה
שהשביחו בני את הנכסים". וכן הן לא
יאמרו לו: "תן לנו מה שאכלו בניה" אלא
מה שאכלו - אָכְלוּ מִן הָאֲמֻצָע, ומה
שהשביחו - הַשְּׁבִיחוּ לְאֲמֻצָע. האחים
שהניח להן אביהן נכסים, ועמדו והשביחו
- הַשְּׁבִיחוּ לְאֲמֻצָע. ולא עוד, אלא אפילו
הניח להן אביהן ספל או קרדס והשביחו,
מה שהשביחו - לְאֲמֻצָע. האחין שנטל
אחד מהן מאתים זוז, והלך ללמד תורה או
ללמד אֲמָנוּת - לא יאמר: "אלו הייתי כָּאֵן,
הייתי גוזן מן האֲמֻצָע". אלא אומרים לו:
"אלו היית כָּאֵן, היית גוזן מן האֲמֻצָע,
עכְשָׁו שְׁנִזְוֹנְתָּ גּוֹזֵנוֹת מִשָּׁל עֲצָמְךָ". האחין
שנעשה אחד מהן גבאי או אפולמוטוס,
אם מחמת נכסים נפל - נפל לְאֲמֻצָע. ואם

מחמת עצמו נפל - נפל לְעֻצְמוֹ. חלה
ונתרפא - נתרפא מִשָּׁל עֻצְמוֹ. אמר רבן
שמעון בן גמליאל: בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים?
בְּרִפּוּאָה שִׁישׁ לָהּ קֶצֶבָה, אֲבָל רִפּוּאָה שְׂאִין
לָהּ קֶצֶבָה - נתרפא מן האֲמֻצָע. נשאו נשים
והכניסו להם שדות - זֶה נוֹטֵל אֶת שֶׁהוּא
שָׁלוּ, וְזֶה נוֹטֵל אֶת שֶׁהוּא שָׁלוּ. ואם היתה
הוצאה מן האֲמֻצָע - מְבִיאִין לְאֲמֻצָע
וְחוֹלְקִין. הכניסו להן פלים - זֶה נוֹטֵל אֶת
שֶׁהוּא מְכִיר, וְזֶה נוֹטֵל אֶת שֶׁהוּא מְכִיר,
וְהַשְּׂאָר מְבִיאִין לְאֲמֻצָע וְחוֹלְקִין. עשו
פלים לנשיהם ולבניהם - הָרִי הֵן שָׁל עֻצְמוֹ.
עשו פלים לעצמן - מְבִיאִין לְאֲמֻצָע
וְחוֹלְקִין.

יג שלח האב שושבינות, כשהיא חוזרת -
חוזרת בעיניה. שנתלחה לאב שושבינות,
כשהיא נגבית - נגבית מן האֲמֻצָע.
השושבינות - אין בה משום רבית. חמשה
דברים נאמרו בשושבינות: אין בה משום
רבית, וחוזרת בעיניה, ונגבית מן האֲמֻצָע,
ואין השביעית משמטתה, ואין הבכור
נוטל בה פי שנים. עשה עמו שושבינות
בפמבי, ומבקש שיעשה עמו בצנעא - יכול
לומר לו: "כדרך שעשית עמי בפמבי, אף
אני אעשה עמך בפמבי". עשה עמו
בבתולה, ומבקש שיעשה עמו באלמנה -
יכול לומר לו: "כדרך שעשית עמי
בבתולה, כך אני עושה עמך בבתולה".
עשה עמו שושבינות באשה אחת, ומבקש
שיעשה עמו בשתי נשים - יכול לומר לו:
לכשתשא אשה אחרת, אביא לך בשניה.

יד השולח סבלונות לבית חמיו, ואכל שם
שבעי בנים או דברים אחרים, מה שאכלו -
אכלו, והסבלונות - קִימוֹת בְּמִקוּמָן.
השולח סבלונות לבית חמיו, דברים
שדרפן להשתמש בהן בבית חמיה - אין
צריכה להחזיר בידה. ושאין דרפן
להשתמש בהן בבית חמיה - צריכה
להחזיר בידה. מתנה, דברים שדרפן
להשתמש בהן בחייה - אין האב צריך

לְהַחזיר. וְשָׂאִין דְּרַכָּן לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵן בְּחַיֵּיהּ
- הָאֵב צְרִיף לְהַחזיר.

יְהוּ בְּרִיא שְׂכָתָב נְכָסִיו מִתְּנָה, אָף עַל פִּי
שְׁלֵא שִׁיר קָרְקַע כָּל שְׁהוּא - מִתְּנָתוּ קִימָת.
שְׂכִיב מְרַע - מוֹצִיא מִיָּד. מִיָּד מִי הוּא
מוֹצִיא? מִיָּדָן. וְהֵן - אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוּ;
דְּבָרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר: אִם הָיָה
שְׂכִיב מְרַע - הֵן צְרִיכִין לְהַבִּיא רְאִיָּה שְׁהָיָה
בְּרִיא. וְאִם הָיָה בְּרִיא - צְרִיף הוּא לְהַבִּיא
רְאִיָּה שְׁהָיָה שְׂכִיב מְרַע.

יְהוּ הַמְסַכֵּן שְׂחָלָק נְכָסִיו עַל פִּיו, בֵּין בְּחוּל
בֵּין בְּשִׁבְתָּ - דְּבָרֵי הַמֵּת יַעֲשׂוּ. אָבָל בְּרִיא -
עַד שִׁיקָנָה בְּכֶסֶף וּבְשִׁטָּר וּבְחֻזְקָה. רַבִּי
אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נְכָסִים שֵׁישׁ לְהֵן אַחֲרֵיות -
נִקְנִין בְּכֶסֶף בְּשִׁטָּר וּבְחֻזְקָה. וְשָׂאִין לְהֵן
אַחֲרֵיות - אֵין נִקְנִין אֲלֵא בְּמִשְׁיכָה. אָמַר
רַבִּי אֲלִיעֶזֶר: מַעֲשֶׂה בַמְדוּנִי אָחַד שְׁהָיָה
בִּירוּשָׁלַיִם וְהָיָה לוֹ מִטְּלָטְלִין הַרְבֵּה, וְהָיָה
מִבְּקַשׁ לְתַנֵּם בְּמִתְנָה, אָמְרוּ: אֵי אַתָּה יְכוֹל
מִפְּנֵי שָׂאִין לָךְ קָרְקַע! עָמַד וְקָנָה סְלַע אַחַת
סְמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם, אָמַר: "צְפוּנוּ שֶׁל זֶה
וְעָמוּ מֵאַה חֲבִית שֶׁל יֵין נְתוּנוֹת לְפִלוּנִי".
"דְּרוּמוֹ שֶׁל זֶה וְעָמוּ מֵאַה חֲבִית שֶׁל יֵין
נְתוּנוֹת לְפִלוּנִי" וְקִימוּ אֶת דְּבָרָיו. בְּמָה
דְּבָרִים אָמורים? בְּחוּל, אָבָל בְּשִׁבְתָּ - לֹא
יַעֲשֶׂה, וְאִם עָשָׂה - עֲשׂוּי. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
אוֹמֵר: בְּחוּל אָמְרוּ, קַל וְחֹמֵר בְּשִׁבְתָּ; דְּבָרֵי
רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר:
בְּמָה דְּבָרִים אָמורים? בְּחוּל, אָבָל בְּשִׁבְתָּ -
לֹא יַעֲשֶׂה, וְאִם עָשָׂה - עֲשׂוּי. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
אוֹמֵר: בְּשִׁבְתָּ אָמְרוּ, קַל וְחֹמֵר בְּחוּל.

יְהוּ נֶפֶל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אִמּוֹ, הוֹאִיל אֵלוֹ
וְאֵלוֹ בְּאֵין מִכַּח יְרוּשָׁה - אֵלוֹ וְאֵלוֹ מוֹדִים
שִׁיחֲלוּקוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: מוֹדָה אֲנִי בְּזֶה
כְּדְּבָרֵי בֵית הַלֵּל שֶׁהַנְּכָסִים בְּחֻזְקָתָן.

וַיְדַבֵּר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי-יְ-הוָה וַיִּמָּתוּ:
וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּתַר דְּמִיתוֹ תְּרִין בְּנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְוֵבִיהוֹן אִישׁתָּא נּוֹכְרִיתָא קָדָם יְיָ וּמִיתוּ:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן וּגּוֹמֵר – מה תלמוד לומר? הֲיָה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מוֹשְׁלוֹ מְשַׁל, לְחֹלָה שֶׁנִּכְנַס אֶצְלוֹ רֹפֵא. אָמַר לוֹ: אַל תֹּאכַל צֹנֶן וְאֵל תִּשְׁקַב בַּטַּחֲב. בָּא אַחַר וְאָמַר לוֹ: אַל תֹּאכַל צֹנֶן וְאֵל תִּשְׁקַב בַּטַּחֲב, שְׁלֵא תִּמּוֹת פְּדָרָךְ שְׁמַת פְּלוּנִי; זֶה זָרְזוּ יוֹתֵר מִן הָרֵאשׁוֹן. לְכָה נֹאמֵר: "אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן".

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן אַחִידָךְ וְאֵל-יְבִיא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל-פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-הָאָרוֹן וְלֹא יָמוּת כִּי בַעֲנֹן אֲרָאָה עַל-הַכַּפֹּרֶת:
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מַלִּיל עִם אֶהֱרֹן אַחִידָךְ וְלֹא יְהִי עַלִּיל בְּכָל עֵדוֹן לְקוּדְשָׁא מִגִּיו לְפָרוּכְתָּא לְקָדָם פְּפוּרְתָּא דְעַל אַרוֹנָא וְלֹא יָמוּת אַרִי בַעֲנָנָא אָנָּא מִתְגַּלִּי עַל בֵּית פְּפוּרִי:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אַחִידָךְ וְאֵל יְבִיא – שְׁלֵא יָמוּת פְּדָרָךְ שְׁמָתוֹ בְּנִיו. וְלֹא יָמוּת – שְׁאֵם בָּא הוּא מֵת. כִּי בַעֲנֹן אֲרָאָה – כִּי תִּמֵּיד אָנִי נִרְאָה שָׁם עִם עֲמוּד עֲנָנִי. וְלִפִּי שְׁגִלוּי שְׁכִינָתִי שָׁם – יִזְהַר, שְׁלֵא יִרְגִיל לְבֵא. זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ. וּמִדְרָשׁוֹ: לֹא יָבֵא כִּי אִם בַּעֲנֹן הַקַּטְרֶת בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים.

בַּנְּזָאת יָבֵא אֶהֱרֹן אֶל-הַקֹּדֶשׁ בְּפָר בּוֹ-בִּקְרָה לְחַטָּאת וְאֵיל לְעֵלָה:
בְּדָא יְהִי עַלִּיל אֶהֱרֹן לְקוּדְשָׁא בְּתוֹר בַּר תּוֹרִי לְחַטָּאת וְדָכַר לְעֵלְתָּא:

בַּנְּזָאת – גִּימְטְרִיא שְׁלוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִי, רִמְזַ לְבֵית רֵאשׁוֹן. בַּזָּאת יָבֵא אֶהֱרֹן וּגּוֹמֵר. וְאֵף זֶה – לֹא בְּכָל עֵת, כִּי אִם בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, כְּמוֹ שְׁמִפְרָשׁ בְּסוּף הַפְּרָשָׁה: "בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ".

כְּתַנְתָּ בְּדִ קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסֵי-בֶדֶד יִהְיוּ עַל-בְּשׂוֹרוֹ וּבִאֲבִגְנֹת בֶּדֶד יִתְגַּר וּבִמְצַנְנֹת בֶּדֶד יִצְנַף בְּגֵדֵי-קֹדֶשׁ לָהֶם וְרִחֵץ בַּמַּיִם אֶת-בְּשָׂרוֹ וְלִבְשָׁם:
כְּתוּנָא דְבוּצָא דְקוּדְשָׁא יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסִין דְבוּץ יִהוּן עַל בְּשָׂרִיהּ וְהַמִּינָא דְבוּצָא יִיסַר וּמְצַנְנֹתָא דְבוּצָא יַחֲיַת בְּרִישִׁיָּה לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא אֲנוּן וַיִּסְחִי בְּמִיאַ יַת בְּשָׂרִיהּ וַיִּלְבָּשׁוּן:

כְּתַנְתָּ בְּדִ וּגּוֹמֵר – מַגִּיד שְׁאִינוּ מְשַׁמֵּשׁ לְפָנִים בְּשִׁמוֹנָה בְּגָדִים שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׁ בָּהֶם בַּחוּץ, שְׁיִשׁ בָּהֶם זֶהָב, לְפִי שְׁאִין קַטְגוֹר נַעֲשֶׂה סְנַגוֹר; אֵלָּא בְּאַרְבַּעָה, כִּכְהֵן הַדְּיוֹט, וְכַלְן בּוּץ. קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ – שְׁיִהִיו מְשַׁל הַקֹּדֶשׁ. יִצְנַף – כְּתַרְגוּמוֹ: "יַחֲת בְּרִישָׁה", נִיחַס בְּרֵאשׁוֹ, כְּמוֹ "וַתַּנַּח בְּגָדוֹ", "וַאֲחִיתַּמִּיה". וְרִחֵץ בַּמַּיִם – אוֹתוֹ הַיּוֹם טְעוֹן טְבִילָה בְּכָל חֲלִיפוֹתָיו. וְחִמַּשׁ פְּעֻמִּים הֵינָה מְחִלִּיף, מַעֲבֹדֶת פָּנִים לְעַבֹּדֶת חוּץ וּמַחוּץ לְפָנִים, וּמִשְׁנֵה מַבְגְּדֵי זֶהָב לְבָנִים וּמַבְגְּדֵי לְבָנִים לְבָנִים זֶהָב, וּבְכָל חֲלִיפָה טְעוֹן טְבִילָה, וּשְׁנֵי קִדוּשֵׁי יְדֵים וְרַגְלִים מִן הַכִּיּוֹר.

וּמֵאֵת עֵדוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי-שְׁעִירֵי עֲזִים לְחַטָּאת וְאֵיל אֶחָד לְעֵלָה:
וּמִן פְּנִישְׁתָּא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִסַּב תְּרִין צְפִירֵי עֲזֵי לְחַטָּאת וְדָכַר חַד לְעֵלְתָּא:

וְהַקְרִיב אֶהֱרֹן אֶת-פֶּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר-לוֹ וְכִפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ:
וַיַּקְרִיב אֶהֱרֹן יַת תּוֹרָא דְחַטָּתָא דִּילִיָּה וַיַּכְפֵּר עָלוּהִי וְעַל אָנָּשׁ בֵּיתִיהּ:

אֵת פֶּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ – הָאָמֹר לְמַעַלָּה. וְלִמְדָךְ כָּאֵן שְׁמִשְׁלוֹ הוּא בָּא, וְלֹא מְשַׁל צְבוּר. וְכִפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ – מִתְּנַדָּה עָלוּ עוֹנוֹתָיו וְעוֹנוֹת בֵּיתוֹ.

וְלָקַח אֶת-שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְ-הוָה פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד:
וַיִּסַּב יַת תְּרִין צְפִירִין וַיִּקַּם יַתְהוֹן קָדָם יְיָ בַּתְּרַע מִשְׁכַּן זְמָנָא:

וְנָתַן אֶהֱרֹן עַל-שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גִּרְלוֹת גּוֹרֵל אֶחָד לִי-הִנֵּה וּגּוֹרֵל אֶחָד לְעֵזְאֵזֵל:
וַיִּתֵּן אֶהֱרֹן עַל תְּרִין צְפִירִין עֲדָבִין עֲדָבָא חַד לְשִׁמְא דִּי וְעֲדָבָא חַד לְעֵזְאֵזֵל:

וְנָתַן אֶהֱרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גִּרְלוֹת – מַעֲמִיד אֶחָד לְיָמִין וְאֶחָד לְשִׁמְאֵל, וְנָתַן שְׁתֵּי יָדָיו בְּקַלְפֵי, וְנוֹטֵל גּוֹרֵל בְּיָמִין וְנִחְבְּרוּ בְּשִׁמְאֵל, וְנָתַן עָלֵיהֶם. אֵת שְׁכָתוֹב בּוֹ לְשֵׁם הוּא לְשֵׁם, וְאֵת שְׁכָתוֹב בּוֹ לְעֵזְאֵזֵל, מִשְׁתַּלַּח לְעֵזְאֵזֵל. עֵזְאֵזֵל – הוּא הַר עֵז וְקִשָּׁה, צוּק גְבוּהָ, שְׁנֹאמֵר: "אֶרְץ גְּזֵרָה", חֲתוּכָה.

והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל
לי-הגה ועשהו חטאת:
ויקריב אהרן ית צפירא דסליק עלוהי עדבא לשמא
דיי ויעבדניה חטאת:

ועשהו חטאת – כשמינים הגורל עליו, קורא לו שם ואומר: לה' חטאת.

והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמדתי
לפני י-הוה לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל
המדברה:
וצפירא דסליק עלוהי עדבא לעזאזל יתקם כד חי קדם
יי לכפרא עלוהי לשלח אתו לעזאזל למדברא:

יעמד חי – כמו יועמד חי, על ידי אחרים; ותרגומו: "יתקם כד חי". מה תלמוד לומר חי? לפי שנאמר: לשלח אתו לעזאזל, ואיני יודע
שלוחו, אם למיתה אם לחיים? לכה נאמר: יעמד חי; עמידתו חי עד שישפלת, מכאן ששליחותו למיתה. לכפר עליו – שיתודה עליו, כדכתיב:
"והתודה עליו" וגומר.

והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו
ובעד ביתו ושחט את-פר החטאת אשר-לו:
ויקריב אהרן ית תורא דחטאת דיליה וכפר עלוהי ועל
אנש ביתיה ויכוס ית תורא דחטאת דיליה:

וכפר בעדו וגומר – ודוי שני עליו ועל אחיו הכהנים, שהם כלם קרויים ביתו, שנאמר: "בית אהרן ברכו את ה'" וגומר. מכאן שהכהנים
מתכפרים בו; וכל כפרתו אינה אלא על טמאת מקדש וקדשיו, כמו שנאמר: "וכפר על הקדש מטמאות" וגומר.

ולקח מלא-המחתה גחלי-אש מעל המזבח מלפני
י-הוה ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית
לפרכת:
ויסב מלי מחתיתא גומרין דאישא מעלוי מדבחה מן
קדם יי ומלי חופנוהי קטרת בוסמין דקיקין ויעיל מגיו
לפרוכתא:

מעל המזבח – החיצון. מלפני ה' – מצד שלפני הפתח, והוא צד מערבי. דקה – מה תלמוד לומר דקה? והלא כל הקטרת דקה היא, שנאמר:
"ושחט ממנה הדק". אלא שמהא דקה מן הדקה, שמערב יום הכפורים הנה מחזירה למכתשת.

ונתן את-הקטרת על-האש לפני י-הוה וכסה ו ענו
הקטרת את-הכפרת אשר על-העדות ולא ימות:
וימתין ית קטרת בוסמין על אישתא קדם יי ויחפי ענו
קטורתא ית כפורתא דעל סהדותא ולא ימות:

על האש – שבתוך המחתה. ולא ימות – הא אם לא עשאה פתקנה, סבב מיתה.

ולקח מדם הפר והגה באצבעו על-פני הכפרת
קדמה ולפני הכפרת יזה שבע-פעמים מן-הדם
באצבעו:
ויסב מדמא דתורא וידי באצבעיה על אפי כפורתא
קדומא וקדם כפורתא ידי שבע זמנין מן דמא
באצבעיה:

והגה באצבעו – הגה אחת במשמע. ולפני הכפרת יזה שבע – הרי אחת למעלה ושבע למטה.

ושחט את-שעיר החטאת אשר לעם והביא את-
דמו אל-מבית לפרכת ועשה את-דמו כאשר עשה
לדם הפר והגה אתו על-הכפרת ולפני הכפרת:
ויכוס ית צפירא דחטאת דלעמא ויעיל ית דמיה למגיו
לפרוכתא ויעביד לדמיה כמא דעבד לדמא דתורא וידי
יתיה על כפורתא וקדם כפורתא:

אשר לעם – מה שהפר מכפר על הכהנים, מכפר השעיר על ישראל; והוא השעיר שעלה עליו הגורל לשם. כאשר עשה לדם הפר – אחת
למעלה ושבע למטה.

וכפר על-הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם
לכל-חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם
בתוך טמאתם:
ויכפר על קודשא מסואבת בני ישראל וממרדיהון לכל
חטאיהון וכן יעביד למשפן זמנא דשרי עמהון בגו
סואבתהון:

מטמאת בני ישראל – על הנכנסין למקדש בטמאה ולא נודע להם בסוף, שנאמר: לכל חטאתם, וחטאת היא שוגג. ומפשעיהם – אף
הנכנסין מזיד בטמאה. וכן יעשה לאהל מועד – כשם שהגה משניהם בפנים, אחת למעלה ושבע למטה, כך מזה על הפרכת מבחוץ משניהם,
אחת למעלה ושבע למטה. השכן אתם בתוך טמאתם – אף על פי שהם טמאים, שכינה ביניהם.

וכל-אדם לא-יהינה | באהל מועד בבאו לכפר
בקדש עד-צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל-
קהל ישראל:
וכל אנש לא יהי במשפן זמנא במיעליה לכפרא
בקודשא עד מפקיה וכפר עלוהי ועל אנש ביתיה ועל
כל קהלא דישראל:

וַיֵּצֵא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי-יְהוָה וַכֹּפֵר עָלָיו וַלְקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׂעִיר וַנָּתֵן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וַיִּפּוֹק לַמִּדְבָּחָה דִקְדָם יְיָ וַיִּכְפֹּר עָלוֹהֵי וַיִּסַּב מִדָּמָא דְתוֹרָא וּמִדָּמָא דְצִפְרִיא וַיִּתֵּן עַל קַרְנֹת מִדְבָּחָה סָחוֹר סָחוֹר:

אל המזבח אשר לפני ה' – זה מזבח הזהב, שהוא לפני ה' בהיכל. ומה תלמוד לומר ויצא? לפי שהנהגה הנאות על הפרכת, נעמד מן המזבח ולפנים והנה; ובמתנות המזבח הנקיקו לצאת מן המזבח ולחוץ, ונתחיל מקרן מזרחית צפונית. וכפר עליו – ומה היא כפרתו? ולקח מדם הפר ומדם השעיר, מערבין זה לתוך זה.

וַהֲזָה עָלָיו מִן-הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שִׁבְעַת פְּעָמִים וַיִּתְהַרְוֵהוּ וַקִּדְּשׁוּ מִטְמְאֹת בְּגֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיְדִי עָלוֹהֵי מִן דָּמָא בְּאֶצְבָּעֵיהָ שִׁבְעַת זְמַנִּין וַיִּדְפִּינֵיהָ וַיִּקְדְּשֵׁיהָ מִסּוֹאֲבַת בְּגֵי יִשְׂרָאֵל:

והנה עליו מן הדם – אחר שנתן מתנות באצבעו על קרנותיו, מזה שבע הנאות על גגו. ויתהרו – ממה שעבר. וקדשו – לעתיד לבא.

וְכִלְהָ מִכֹּפֵר אֶת-הַקֹּדֶשׁ וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְהַקְרִיב אֶת-הַשְּׂעִיר הַחַי:

וַיִּשְׂעִי מִלְכַּפְרָא עַל קוֹדֶשָׁא וְעַל מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְעַל מִדְבָּחָה וַיִּקְרִיב יָת צִפְרִיא חַיָּא:

וּסְמָךְ אֹהֶרֶן אֶת-שֵׁתִי יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר הַחַי וְהִתְנַדָּה עָלָיו אֶת-כָּל-עֹנֹת בְּגֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת-כָּל-פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל-חַטָּאתָם וַנָּתֵן אֹתָם עַל-רֹאשׁ הַשְּׂעִיר וַיִּשְׁלַח בְּיַד-אִישׁ עֹתֵי הַמִּדְבָּרָה:

וַיִּסְמֹךְ אֹהֶרֶן יָת תְּרִתִּין יְדוֹהֵי עַל רִישׁ צִפְרִיא חַיָּא וַיְנַדֵּי עָלוֹהֵי יָת כָּל עֹנֹת בְּגֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּת כָּל מַרְדֵּיהוֹן לְכָל חַטָּאֵיהוֹן וַיִּתֵּן יָתְהוֹן עַל רִישׁ צִפְרִיא וַיִּשְׁלַח בְּיַד גֹּבֵר דְּזַמִּין לְמַהֵךְ לַמִּדְבָּרָא:

איש עתי – המוכן לכה מיום אתמול.

וַנִּשָּׂא הַשְּׂעִיר עָלָיו אֶת-כָּל-עֹנֹתָם אֶל-אֶרֶץ גִּזְרָה וַיִּשְׁלַח אֶת-הַשְּׂעִיר בַּמִּדְבָּר:

וַיִּשְׁלַח יָת צִפְרִיא בְּמִדְבָּרָא:

וַיָּבֵא אֹהֶרֶן אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת-בְּגָדֵי הַבֵּד אֲשֶׁר לְבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:

וַיַּעֲזוֹל אֹהֶרֶן לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא וַיִּשְׁלַח יָת לְבוּשֵׁי בּוֹצָא דְלִבָּשׁ בְּמִיעֲלֵיהָ לְקוֹדֶשָׁא וַיִּצְנַעֲנוּן תַּמָּן:

ויבא אהרן אל אהל מועד – אמרו רבותינו שאין זה מקומו של מקרא זה, ונתנו טעם לדבריהם במסכת יומא ואמרו: כל הפרשה פלה אמורה על הסדר, חוץ מביאה זו, שהיא אחר עשיית עולתו ועולת העם, והקטרת אמורי פר ושעיר, שנעשים בחוץ בבגדי זהב, וטובל ומקדש, ופושטן, ולובש בגדי לבן. ויבא אל אהל – להוציא את הפך ואת המחמה שהקטיר בה הקטרת לפני ולפנים. ופשט את בגדי – אחר שהוציאם, ולובש בגדי זהב לתמיד של בין הערבנים. וזהו סדר העבודות: תמיד של שחר בבגדי זהב. ועבודת פר ושעיר הפנימיים, וקטרת של מחמה, בבגדי לבן. ואילו ואיל העם ומקצת המוספין, בבגדי זהב. והוצאת פה ומחמה בבגדי לבן. ושיגרי המוספין, ותמיד של בין הערבנים, וקטרת שהיכל של מזבח הפנימי, בבגדי זהב. וסדר המקראות לפי סדר העבודות כך הוא: "וישלח את השעיר במדבר". "ורחץ את בשרו במים" וגומר "ויצא ועשה את עולתו" וגומר. "ואת חלב הסטאת" וגומר. וכל הפרשה עד "ואחרי כן יבא אל המחנה". ואחר כך יבא אהרן. והניחם שם – מלמד שטעונו גניזה, ולא ישתמש באותן ארבעה בגדים ליום כפורים אחר.

וַרְחִץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ וְלִבָּשׁ אֶת-בְּגָדָיו וַיֵּצֵא וַעֲשָׂה אֶת-עֹלֹתוֹ וְאֶת-עֹלֹת הָעָם וַכֹּפֵר בְּעָזוֹ וּבְעֵד הָעָם:

וַיִּסְחִי יָת בְּשָׂרֵיהָ בְּמִיָּא בְּאֶתֶר קִדִּישׁ וַיִּלְבַּשׁ יָת לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּפּוֹק וַיַּעֲבִיד יָת עֹלְתֵיהָ וַיָּת עֹלֹת עֲמָא וַיִּכְפֹּר עָלוֹהֵי וְעַל עֲמָא:

ורחץ את בשרו במים – למעלה למדנו מ"ורחץ... את בשרו ולבשם", שפשהו משנה מבגדי זהב לבגדי לבן טעון טבילה, שבאותה טבילה פשט בגדי זהב, שעבד בהן עבודת תמיד של שחר, ולובש בגדי לבן לעבודת היום. וכאן למדנו, שפשהו משנה מבגדי לבן לבגדי זהב טעון טבילה. במקום קדוש – המקדש בקדשת עזרה. והיא היתה בגג בית הפרנה, וכן ארבע טבילות הבאות חובה ליום. אבל הראשונה היתה בחייל. ולבש את בגדיו – שמונה בגדים שהוא עובד בהן כל ימות השנה. ויצא – מן ההיכל אל החצר שמזבח העולה שם. ועשה את עולתו – איל לעולה האמור למעלה: "בזאת יבא אהרן" וגומר. ואת עלת העם – ואיל אחד לעולה האמור למעלה: "וימאת עדת בני ישראל" וגומר.

שלישי

וְאֵת חֶלֶב הַחֲטָאֹת יִקְטִיר הַמִּזְבָּחָה: **וַיָּת תְּרַבִּי חֲטָוֹתָא יִסִּיק לַמִּדְבָּחָה:**

ונאת חלב החטאת – אימורי פר ושעיר. נקטיר המזבחה – על מזבח החיצון, דאלו בפנימי פתיב: "לא תעלו עליו קטרת זרה ועולה ומנסה".

וקח משלח את השעיר לעזאזל וכבס בגדיו ורחץ את בשרו במים ואחריו כן יבוא אל המזבחה:

ונאת פר החטאת ואת | שעיר החטאת אשר הובא את דמם לכפר בקדש יוציא אל מחוץ למזבחה ושרכו באש את עורתם ואת בשרם ואת פרשם:

אשר הובא את דמם – להיכל ולפני ולפנים.

והשרף אתם וכבס בגדיו ורחץ את בשרו במים ואחריו כן יבוא אל המזבחה:

והיתה לכם לתקת עולם בקדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוכם:

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מפלחטאתיכם לפני יהוה תטהרו:

שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשתיכם תקת עולם:

וכפר הכהן אשר ימשח אתו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו ולבש את בגדי הכהן בגדי הקדש:

וכפר הכהן אשר ימשח וגומר – כפרה זו של יום הכפורים אינה כפרה אלא כהן גדול. לפי שנאמר פל הפרשה באהרן, הצרף לומר כהן גדול הבא אחריו שיהא כמותו. ואשר ימלא את ידו – אין לי אלא המושח בשמן המשחה, מרבה בגדים מנין? תלמוד לומר: ואשר ימלא את ידו וגומר. והם כל הכהנים הגדולים שעמדו מיאשיהו ואילך, שבימיו נגנזה צלוחית של שמן המשחה. לכהן תחת אביו – ללמד שאם בנו ממלא את מקומו, הוא קודם לכל אדם.

וכפר את מקדש הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח וכפר ועל הפהגים ועל כלל עם הקהל וכפר:

והיתה זאת לכם לתקת עולם לכפר על בני ישראל מפלחטאתיכם מפלחטאתם אחת בשנה ויעש כאשר צוה יהוה את משה:

ויעש כאשר צוה ה' וגומר – כשהגיע יום הכפורים, עשה כסדר הזה. ולהגיד שבחו של אהרן, שלא היה לובשן לגדלתו, אלא כמקיים גזרת המלך.

פרשת שחוטאי חוץ

רביעי

וידבר יהוה אל משה לאמר:

ומליל יי עם משה למימר:

דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת אליהם זה הדבר אשר צוה יהוה לאמר:

איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או יעז במזבחה או אשר ישחט מחוץ למזבחה:

גבר גבר מבית ישראל דיכוס תור או אמר או עז במשריתא או דיכוס מברא למשריתא:

אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׂוֹר אוֹ כֶּשֶׁב – בְּמִקְדָּשָׁיו הַפְּתוּחַ מְדַבֵּר, שְׁנֵאמַר: לְהַקְרִיב קָרְבָן. בַּמִּחְנָה – חוּץ לְעֹזֶרֶת.

וְאֵל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הָבִיאוּ לְהַקְרִיב קָרְבָן לִי-הִזָּה לִפְנֵי מִשְׁכַּן י-הוָה דָּם יִחַשֵׁב לְאִישׁ הַהוּא דָם שֹׁפֵךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקְרַב עִמּוֹ:
וְלִתְרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא לֹא אִיתְּנִיה לְקָרְבָא קוּרְבָנָא קָדָם יי קָדָם מִשְׁכַּנָּא דִּי דָמָא יִתְחַשֵׁיב לְגוּבְרָא הַהוּא דָמָא אֲשֶׁד וַיִּשְׁתַּיְצִי אֲנָשָׂא הַהוּא מִגּוֹ עַמִּיה:

דָּם יִחַשֵׁב – כְּשׁוֹפֵךְ דָּם הָאֲדָם, שְׁמַתְחַשֵּׁיב בְּנַפְשׁוֹ. דָּם שֹׁפֵךְ – לְרַבּוֹת אֶת הַזֹּרֵק דָּמִים בַּחוּץ.

לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זִבְחִים עַל־פְּנֵי הַשָּׁדָה וְהָבִיִּאם לִי-הִזָּה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל־הַפֶּה וְזָבְחוּ וְזָבְחֵי שְׁלָמִים לִי-הִזָּה אוֹתָם:
בְּדִיל דִּינִיתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ית דְּבַחִיהוּן דְּאֲנוּן דְּבַחִין עַל אֲפִי חַקְלָא וַיִּנְתּוּנוּן לְקָדָם יי לְתַרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא לְוֹת פְּהֵנָא וַיִּכְסּוּן נְכֶסֶת קוּדְשֵׁיו קָדָם יי יתְהוּן:

אֲשֶׁר הֵם זִבְחִים – אֲשֶׁר הֵם רִגְלִים לְזִבְחִים.

וְזָרַק הַפֶּה אֶת־הַדָּם עַל־מִזְבֵּחַ י-הוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַקְטִיר הַחֶלֶב לְרִיחַ נִיחַח לִי-הִזָּה:
וַיִּזְרוֹק פְּהֵנָא ית דָּמָא עַל מִדְּבַחָא דִּי בַתְרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא וַיִּסִּיק תְּרַבָּא לְאֶתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי:

וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת־זִבְחֵיהֶם לְשִׁעִירִים אֲשֶׁר הֵם זָנִים אַחֲרֵיהֶם תִּקַּת עוֹלָם תְּהִיָּה־זֹאת לָהֶם לְדוֹרָתָם:
לְשִׁעִירִים – לְשִׁ-דִּים, כְּמוֹ: "וּשְׁעִירִים יִרְקְדוּ שֵׁם". חַמִּישִׁי

וְאֵלֶיהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר אֲשֶׁר־יִגּוֹר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עֲלֶה אוֹ־זִבְחִי:
וְלִהוּן תִּימַר גְּבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרְיָא דִּיִּתְגַּיִירוּן בִּינֵיהוּן דִּיִּסִיק עֲלֵתָא אוֹ נְכֶסֶת קוּדְשֵׁיא:

אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֲלֶה – לְחַיֵּב עַל הַמְקַטֵּיר אֵיבָרִים בַּחוּץ כְּשׁוֹחֵט בַּחוּץ, שְׂאֵם שְׂחַט אֶחָד וְהַעֲלֶה חֶבְרוֹ, שְׁנֵינִיָּהֶם סִיבִין.

וְאֵל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יָבִיִּאוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לִי-הִזָּה וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמּוֹ:
וְלִתְרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא לֹא יִתְיַנִּיחַ לְמַעַבְדַּד יִתִּיה קָדָם יי וַיִּשְׁתַּיְצִי אֲנָשָׂא הַהוּא מֵעַמִּיה:

וְנִכְרַת – יִרְעוּ נִכְרַת וַיִּמְיוּ נִכְרַתִּין.

וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הִגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם וְנִתְּתִי פָנָי בְּנַפְשׁוֹ הָאֹכֵל אֶת־הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקְרַב עַמִּיה:
וְגַבְר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרְיָא דִּיִּתְגַּיִירוּן בִּינֵיהוּן דִּיִּיכּוֹל כָּל דָּם וְאֶתִין רוּגְזֵי בְּאֲנָשָׂא דִּיִּיכּוֹל ית דָּמָא וְאֲשִׁיִּצִי יִתִּיה מִגּוֹ עַמִּיה:

כָּל דָּם – לְפִי שְׁנֵאמַר: "בְּנַפְשׁוֹ יִכְפֹּר", יְכוֹל לֹא יִהְיֶה סִיב אֱלָא עַל דָּם הַמְקַדְּשִׁים? תִּלְמוּד לֹא־מֵר: כָּל דָּם. וְנִתְּתִי פָנָי – פָּנָאֵי שְׁלִי, פּוֹנֶה אֲנִי מִכָּל עֶסְקִי וְעוֹסֵק בּוֹ.

כִּי נִפְשׁ הַבָּשָׂר בְּדָם הוּא וְאֲנִי נִתְּתִיו לָכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל־נַפְשׁוֹתֵיכֶם כִּי־הַדָּם הוּא בְּנַפְשׁוֹ יִכְפֹּר:
אֲרִי נַפְשׁ בַּשָּׂרָא בְּדָמָא הִיא וְאֲנָא יִהְבַּתִּיה לְכוּן עַל מִדְּבַחָא לְכַפְּרָא עַל נַפְשַׁתְכוּן אֲרִי דָמָא הוּא עַל נַפְשָׂא מְכַפֵּר:

כִּי נִפְשׁ הַבָּשָׂר – שֶׁל כָּל בְּרִיָּה בְּדָם הִיא תְלוּיָהּ, וְלִפְיֵךְ נִתְּתִיו עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשׁ הָאֲדָם; תְּבוּא נַפְשׁ וְתַכְפֵּר עַל הַנַּפְשׁ.

עַל־כֵּן אֶמְרַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־נַפְשׁ מִמֶּנּוּ לֹא־תֹאכַל דָּם וְהִגֵּר הִגֵּר בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל דָּם:
עַל כֵּן אֶמְרִית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אֲנָשׁ מִנְכוּן לֹא יִיכּוֹל דָּם וְגִיּוֹרְיָא דִּיִּתְגַּיִירוּן בִּינֵיהוּן לֹא יִיכּוֹלוּן דָּם:

כָּל נַפְשׁ מִמֶּנּוּ – לְהַזְהִיר גְּדוֹלִים עַל הַקְטָנִים.

וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הִגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֵצֵד צִיד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר יֹאכַל וְשֹׁפֵךְ אֶת־דָּמוֹ וְכִסְהוּ בְּעַפְּרָא:
וְגַבְר גְּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרְיָא דִּיִּתְגַּיִירוּן בִּינֵיהוּן דִּיִּצוּד צִידָא חַיָּתָא אוֹ עוֹפָא דְּמִתְאַכִּיל וַיִּישׁוּד ית דָּמִיה וַיְכַסִּינִיה בְּעַפְּרָא:

אֲשֶׁר יִצוּד – אין לי אלא ציד; אנזין ומרנגולין מנזין? תלמוד לומר לומר ציד מכל מקום. אם פן למה נאמר אֲשֶׁר יִצוּד? שלא יאכל בשר אלא בהזמנה הזאת. אֲשֶׁר יִאָכַל – פרט לטמאים.

כִּי־נִפְשׁ כָּל־בֶּשֶׂר דָּמוֹ בְּנַפְשׁוֹ הוּא וְאָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל־בֶּשֶׂר לֹא תֹאכְלוּ כִּי גִפְשׁ כָּל־בֶּשֶׂר דָּמוֹ הוּא כָּל־אֲכָלְיוֹ יִכְרַת:
אָרִי נֶפֶשׁ כָּל בֶּשֶׂר דְּמִיהָ בְּנַפְשֶׁיהָ הוּא וְאָמַרְתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל בֶּשֶׂר לֹא תִיכְלוּן אָרִי נֶפֶשׁ כָּל בֶּשֶׂר דְּמִיהָ הִיא כָּל דֵּיִכְלִיָּהּ יִשְׁתִּיִּצִי:

דָּמוֹ בְּנַפְשׁוֹ – דמו הוא לו במקום הנפש, שהנפש תלויה בו. **כִּי נֶפֶשׁ כָּל בֶּשֶׂר דָּמוֹ הוּא** – הנפש היא הדם. דם ובשר לשון זכר; נפש לשון נקבה.

וְכָל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נִבְלָה וְטֵרֵפָה בְּאֶזְרָח וּבְגֵר וּכְכֹסֶם בְּגִדָיו וְרִחֵץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְטָהָר:
וְכָל אֲנָשׁ דֵּיִיכּוֹל נְבִילָא וְתַבִּירָא בְּנִצְיַבְיָא וּבְגִיורָיָא וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹהֵי וַיִּסְחִי בְּמֵיָא וַיְהִי מְסָאב עַד רַמְשָׁא וַיִּדְפִּי:

אֲשֶׁר תֹּאכַל נִבְלָה וְטֵרֵפָה – בנבלת עוף טהור דבר הכתוב, שאין לה טמאה אלא בשעה שנבלעת בבית הבליעה. ולמדך פאן שמשמאה באכילתה, ואינה מטמאה במגע. וטרפה האמורה פאן לא נכתבה אלא לדרש, וכן שנינו: יכול תהא נבלת עוף טמא מטמאה בבית הבליעה? תלמוד לומר **טֵרֵפָה**, מי שיש במינו טרפה; יצא עוף טמא, שאין במינו טרפה.

וְאִם לֹא יִכְבֹּס וּבִשְׂרוֹ לֹא יִרְחֹץ וְנִשָּׂא עֹנּוֹ:
וְאִם לֹא יִצְבַּע וּבִשְׂרִיהָ לֹא יִסְחִי וַיִּקְבֵּל חוֹבִיָּהּ:
וְנִשָּׂא עֹנּוֹ – אם יאכל קדוש או יכנס למקדש, סייב על טמאה זו, ככל שאר טמאות. **וּבִשְׂרוֹ לֹא יִרְחֹץ וְנִשָּׂא עֹנּוֹ** – על רחיצת גופו ענוש כרת, ועל כבוס בגדים במלקות.

וַיַּדְבֵּר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יַיִ עַם מֹשֶׁה לְמִימַר:

דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם:
אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם – אני הוא שאמרתי בסיני: "אנכי ה' אֱ-לֹהֵיךְ" וקבלתם עליכם מלכותי, מעתה קבלו גזרותי. רבי אומר: גלוי ונדוע לפניו שסופן לנתק בעריות בימי עזרא, לפיכך בא עליהם בגזרה: **אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם**, דעו מי גזר עליכם; דעו להפרע, ונאמן לשלם שכר.

כַּמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבַתְּמֶ־בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכַמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ־כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבַחֲקֵיתֶהֶם לֹא תִלְכוּ:
כַּעֲבֹדֵי עַמָּא דְאַרְעָא דְמִצְרַיִם דִּיתִיבְתוּן בֵּהּ לֹא תַעֲבֹדוּן וּכַעֲבֹדֵי עַמָּא דְאַרְעָא דְכְנַעַן דְאַנָּא מַעֲלִיל יִתְכוּן לְתַמּוֹן לֹא תַעֲבֹדוּן וּבְנַמוּסִיהוֹן לֹא תַתְּכוּן:

כַּמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם – מגיד שמעשיהם של מצריים ושל כנעניים מקלקלים מכל האמות, ואותו מקום שישבו בו ישראל מקלקל מן הכל. **אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה** – מגיד שאותן עממין שכבשו ישראל מקלקלים יותר מכלם. **וּבַחֲקֵיתֶהֶם לֹא תִלְכוּ** – מה הניח הכתוב שלא אמר? אלא אלו נמוסות שלקו, דברים התקוקין להם, כגון טרטיאות ואצטאות. רבי מאיר אומר: אלו דרכי האמורי שמשנו חכמים.

אֶת־מִשְׁפַּטֵּי תַעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לְלַכֵּת בָּהֶם:
אֲנִי יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם:
אֶת מִשְׁפַּטֵּי תַעֲשׂוּ – אלו דברים האמורים בתורה במשפט, שאלו לא נאמרו, היו כדאי לאמרן. **וְאֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ** – דברים שהם גזרת המלך, שיצטר הרע משיב עליהם: למה לנו לשמרן? ואמות העולם משיבין עליהם; כגון אכילת חזיר, ולבישת שעטנז, וטהרת מי חטאת. לכה נאמר: **אֲנִי ה'**, גזרתי עליכם, אי אתם רשאים להפטור. **לְלַכֵּת בָּהֶם** – אל תפטור מתוכם; שלא תאמר: למדתי חכמת ישראל, אלה ואלמד חכמת האמות.

אֶת מִשְׁפַּטֵּי תַעֲשׂוּ – אלו דברים האמורים בתורה במשפט, שאלו לא נאמרו, היו כדאי לאמרן. **וְאֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ** – דברים שהם גזרת המלך, שיצטר הרע משיב עליהם: למה לנו לשמרן? ואמות העולם משיבין עליהם; כגון אכילת חזיר, ולבישת שעטנז, וטהרת מי חטאת. לכה נאמר: **אֲנִי ה'**, גזרתי עליכם, אי אתם רשאים להפטור. **לְלַכֵּת בָּהֶם** – אל תפטור מתוכם; שלא תאמר: למדתי חכמת ישראל, אלה ואלמד חכמת האמות.

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפַּטֵּי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶתְּכֶם וְנִחַי בָּהֶם אֲנִי יְ-הוָה:
וְתַטְרוּן יִת קִנְיִי וְיִת דִּינִי דְאִם יַעֲבִיד יִתְהוֹן אֲנָשׁ יִיחִי בְהוֹן בְּחַיִי עַלְמָא אָנָּא יַיִ:

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְגוֹמַר – לרבות שאר דקדוקי הפרשה, שלא פרט הכתוב בהם. דבר אחר: למן שמירה ועשייה לחקים, ושמירה ועשייה למשפטים, לפי שלא נתן אלא עשייה למשפטים ושמירה לחקים. **וְנִחַי בָּהֶם** – לעולם הבא; שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת. **אֲנִי ה'** – נאמן לשלם שכר.

שישי

אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שְׂאֵר בְּשׂוֹרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגִלּוֹת:
אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל קָרִיב בְּשָׂרִיהָ לֹא תִקְרְבוּן לְגִלְעָא עָרְיָא עָרוּהָ אֲנִי יְ-הוָה:

לא תקרבו – להזהיר הנקבה כזכר, לכה נאמר לשון רבים. **אֲנִי ה'** – נאמן לשלם שכר.

עַרְוַת אָבִיךָ וְעַרְוַת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה אִמְךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עַרְוֹתָהּ:
עַרְוַת אָבוֹדָךְ וְעַרְוַת אִמְךָ לֹא תִגְלִי אִמְךָ הִיא לֹא תִגְלִי עַרְוֹתָהּ:

עַרְוַת אָבִיךָ – זוֹ אִשְׁתְּ אָבִיךָ. אוֹ אִינוֹ אֵלָא כְּמִשְׁמַעוֹ? נֹאמֵר כָּאן: עַרְוַת אָבִיךָ, וְנֹאמֵר לְהֵלֵן: "עַרְוַת אָבִיךָ גְּלֶה"; מֵה לְהֵלֵן אִשְׁתְּ אָבִיךָ, אִם כָּאן אִשְׁתְּ אָבִיךָ. וְעַרְוַת אִמְךָ – לְהַבִּיא אִמּוֹ שְׂאִינָה אִשְׁתְּ אָבִיךָ.

עַרְוַת אִשְׁתְּ-אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה עַרְוַת אָבִיךָ הוּא:
עַרְוַת אִמְתְּ אָבוֹדָךְ לֹא תִגְלִי עַרְוֹתָ דְאָבוֹדָךְ הִיא:
עַרְוַת אִשְׁתְּ אָבִיךָ – לְרַבּוֹת לְאַחֵר מִיָּתָהּ.

עַרְוַת אַחֻוֹתֶיךָ בַת-אָבִיךָ אוֹ בַת-אִמְךָ מוֹלְדֵת בֵּית אוֹ מוֹלְדֵת חוּץ לֹא תִגְלֶה עַרְוֹתָ:
עַרְוַת אַחֻתְךָ בַת אָבוֹדָךְ אוֹ בַת אִמְךָ דִּילִידָא מִן אָבוֹדָךְ מִן אִמְתָּא אוֹתֵרִי אוֹ מִן אִמְךָ מִן גְּבַר אַחֻרָן לֹא תִגְלִי עַרְוֵתְהוּן:

בַת אָבִיךָ – אִם בַת אֲנוּסָה בְּמִשְׁמַע. מוֹלְדֵת בֵּית אוֹ מוֹלְדֵת חוּץ – בֵּין שְׂאוּמְרִים לוֹ לְאָבִיךָ: קִנְיָם אֵת אִמְתָּהּ, וּבֵין שְׂאוּמְרִים לוֹ לְאָבִיךָ: הוּצָא אֵת אִמְתָּהּ, כְּגוֹן מִמְזַרְת אוֹ נְתִיבָהּ.

עַרְוַת בַת-בְּנֵךְ אוֹ בַת-בְּרָתְךָ לֹא תִגְלֶה עַרְוֹתָ פִּי עַרְוֵת בַת בְּרָךְ אוֹ בַת בְּרָתְךָ לֹא תִגְלִי עַרְוֵתְהוּן אָרִי עַרְוֵתְךָ הֵנָּה:
עַרְוַת בַת בְּנֵךְ אוֹ בַת בְּרָתְךָ לֹא תִגְלִי עַרְוֵתְהוּן אָרִי עַרְוֵתְךָ אֲנִי:

עַרְוַת בַת בְּנֵךְ – כְּבַתּוֹ מֵאֲנוּסָתוֹ הַכְּתוּב מְדַבֵּר. וּבַתּוֹ וּבַתּוֹ מֵאִשְׁתּוֹ אֲנִי לְמַדִּין מִ"עַרְוַת אִשָּׁה וּבַתּהּ לֹא תִגְלֶה", בֵּין שֶׁהִיא מִמֶּנּוּ וּבֵין שֶׁהִיא מֵאִישׁ אַחֵר. עַרְוַת בַת בְּנֵךְ – קַל וְחֹמֶר לְבַתְּךָ; אֵלָא לְפִי שְׂאִין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין, לְמַדּוּקָה מְגֻזְרָה שְׁנֵה בְּמִסְכַּת יְבָמוֹת.

עַרְוַת בַת-אִשְׁתְּ אָבִיךָ מוֹלְדֵת אָבִיךָ אַחֻוֹתְךָ הוּא לֹא תִגְלֶה עַרְוֹתָהּ:
עַרְוַת בַת אִמְתְּ אָבוֹדָךְ דִּילִידָא מִן אָבוֹדָךְ אַחֻתְךָ הִיא לֹא תִגְלִי עַרְוֵתָהּ:

עַרְוַת בַת אִשְׁתְּ אָבִיךָ – לְמַד שְׂאִינּוּ חֵיב עַל אַחֻוֹתָו מִשְׁפָּחָה וְנִכְרִית; לְכַף נֹאמֵר: בַת אִשְׁתְּ אָבִיךָ, כְּרֵאוּנָה לְקַדּוּשֵׁינוּ.

עַרְוַת אַחֻוֹת-אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה שְׂאֵר אָבִיךָ הוּא:
עַרְוַת אַחֻת אָבוֹדָךְ לֹא תִגְלִי קְרִיבַת אָבוֹדָךְ הִיא:
עַרְוַת אַחֻוֹת-אִמְךָ לֹא תִגְלֶה פִּי-שְׂאֵר אִמְךָ הוּא:
עַרְוַת אַחֻת אִמְךָ לֹא תִגְלִי אָרִי קְרִיבַת אִמְךָ הִיא:

עַרְוַת אַחֻי-אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה אֶל-אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרָב לְדַתְּךָ הוּא:
עַרְוַת אַחֻתְךָ אָבוֹדָךְ לֹא תִגְלִי לְאִתְּמִיָּה לֹא תִקְרַב אִתְּךָ אַחֻבּוֹדָךְ הִיא:

עַרְוַת אַחֻי אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה – וּמָה הִיא עַרְוֹתוֹ? אֵל אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב.

עַרְוַת כְּלַתְּךָ לֹא תִגְלֶה אִשְׁתְּ בְּנֵךְ הוּא לֹא תִגְלֶה עַרְוֹתָהּ:
עַרְוַת כְּלַתְּךָ לֹא תִגְלִי אִתְּךָ בְּרָךְ הִיא לֹא תִגְלִי עַרְוֵתָהּ:

אִשְׁתְּ בְּנֵךְ הוּא – לֹא אִמְרַתִּי אֵלָא בְּשֵׁישׁ לְבַנְךָ אִישׁוֹת בָּהּ, פֶּרֶט לְאֲנוּסָה וְשִׁפְחָה וְנִכְרִית.

עַרְוַת אִשְׁתְּ-אָחִיךָ לֹא תִגְלֶה עַרְוַת אָחִיךָ הוּא:
עַרְוַת אִמְתְּ אַחֻוֹדָךְ לֹא תִגְלִי עַרְוֵתָ דְאַחֻוֹדָךְ הִיא:

עַרְוַת אִשָּׁה וּבַתָּהּ לֹא תִגְלֶה אֶת-בַּת-בְּנֵךְ וְאֶת-בַּת-בְּרָתְךָ לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עַרְוֹתָהּ שְׂאֵרָה הֵנָּה זְמָה הוּא:
עַרְוַת אִשָּׁה וּבַתָּהּ – לֹא אָסַר הַכְּתוּב אֵלָא עַל יְדֵי נְשׂוּאֵי הַרְאִשׁוּנָה, לְכַף נֹאמֵר: לֹא תִקַּח, לְשׁוֹן קִיּוּמָהּ, וְכֵן לְעִנְיַן הַעֲנִשׁ: "אֲשֶׁר יִקַּח אֵת אִשָּׁה וְאֵת אִמָּהּ", לְשׁוֹן קִיּוּמָהּ. אֲבָל אֲנִס אִשָּׁה, מִמֶּר לְשֵׂא בַתָּהּ. שְׂאֵרָה הֵנָּה – קְרוּבּוֹת זוֹ לְזוֹ. זְמָה – עֲצָה, כְּמַרְגּוּמוֹ: "עֵיצַת חֲטָאִין", שְׂיַצְרָךְ יוֹעֲצָךְ לְחֲטָא.

וְאִשָּׁה אֶל-אַחֻתָּהּ לֹא תִקַּח לְצִרָר לְגִלּוֹת עַרְוֹתָהּ עֲלֶיהָ בְּחִיָּה:
וְאִתְּמָה עִם אַחֻתָּהּ לֹא תִסַּב לְאִעְקָא לֵה לְגִלְאָה עַרְוֵתָהּ עֲלֶיהָ בְּחִיָּה:

אֵל אַחֻתָּהּ – שְׂמִיָּקוֹן כְּאִסְתָּ. לְצִרָר – לְשׁוֹן צָרָה, לְעֲשׂוֹת אֵת זוֹ צָרָה לְזוֹ. בְּחִיָּה – לְמַדּוּקָה שְׂאִם גְּרִשָּׁהּ, לֹא יִשָּׂא אֵת אַחֻוֹתָהּ כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּחִיָּים.

וְאֶל-אִשָּׁה בְּנֵדָת טְמֵאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת עַרְוֹתָהּ: וְלֹא תִתְּמָא בְּרִיחֻיק סְאוּבְתָהּ לֹא תִקְרַב לְגִלְאָה עַרְוֵתָהּ:
וְאֶל-אִשָּׁה עֲמִיתְךָ לֹא-תִתֵּן שְׂכֻבְתְּךָ לְזָרַע לְטְמֵאָה-בָּהּ: וּבְאִתְּמָת חֲבָרְךָ לֹא תִתֵּן שְׂכֻבְתְּךָ לְזָרַע לְאִסְתְּאָבָא בָּהּ:

<p>וּמִזְרַעְךָ לֹא-תִתֵּן לַמִּלֶּכֶּךָ וְלֹא תִתֵּן לְאֶעֱבָרָא לְמוֹלֶךְ וְלֹא תַחֲזִיל יֵת שְׂמָא דְאַלְהָךָ אֲנָא יְיָ:</p>	<p>וּמִזְרַעְךָ לֹא-תִתֵּן לַמִּלֶּכֶךָ וְלֹא תִתֵּן לְאֶעֱבָרָא לְמוֹלֶכֶךָ וְלֹא תִתֵּן לְאֶלֹהֵי אֲנִי יְיָ-הוָה:</p>
<p>לְמִלְכָּךָ – עֲבוּדָה זָרָה הִיא שְׂשֻמָּה מִלְכָּךְ, וְזוֹ הִיא עֲבוּדַתָּהּ, שְׂמוּסָר בְּנֵי לְכוּמְרִים, וְעוֹשִׂין שְׂתִי מְדוּרוֹת גְּדוּלוֹת, וּמַעֲבִירִין אֶת הַבֶּן בְּרִגְלָיו בֵּין שְׂתִי מְדוּרוֹת הָאֵשׁ. לֹא תִתֵּן – זוֹ הִיא מְסִירַתוֹ לְכוּמְרִים. לְאֶעֱבָרָא לְמוֹלֶכֶךָ – זוֹ הַעֲבָרַת הָאֵשׁ.</p>	<p>שְׂבִיעִי</p>
<p>וְיֵת דְכוּרָא לֹא תִשְׁפּוּב מִשְׁפְּבִי אִתָּא תוֹעִיבָא הִיא:</p>	<p>וְאֵת-זָכָר לֹא תִשְׁפּוּב מִשְׁפְּבִי אִשָּׁה תוֹעִבָה הוּא:</p>
<p>וּבְכָל בְּעִירָא לֹא תִתֵּן שְׂכוּבַתְךָ לְאֶסְתָּאבָא בַּהּ וְאִתָּתָא לֹא תִקוּם קַדָּם בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בַּהּ תְּבַלָּא הוּא:</p>	<p>וּבְכָל-בְּהֵמָה לֹא-תִתֵּן שְׂכָבְתְךָ לְטַמְאָה-בָּהּ וְאִשָּׁה לֹא-תַעֲמֹד לִפְנֵי בְהֵמָה לְרַבְעָה תְּבַל הוּא:</p>
<p>תְּבַל הוּא – לְשׁוֹן קֹדֶשׁ וְעֶרְוָה וְנִאוּף; וְכוּ: "וְאִפִּי עַל מַבְלִיתִם". דְּבַר אַחֵר: תְּבַל הוּא, לְשׁוֹן בְּלִילָה וְעַרְבוּב, זָרַע אָדָם וְזָרַע בְּהֵמָה.</p>	<p>תְּבַל הוּא – לְשׁוֹן קֹדֶשׁ וְעֶרְוָה וְנִאוּף; וְכוּ: "וְאִפִּי עַל מַבְלִיתִם". דְּבַר אַחֵר: תְּבַל הוּא, לְשׁוֹן בְּלִילָה וְעַרְבוּב, זָרַע אָדָם וְזָרַע בְּהֵמָה.</p>
<p>לֹא תִסְתָּאבוּן בְּכָל אֱלִין אַרִי בְּכָל אֱלִין אִסְתָּאבוּ עִמְמִיָּא דְאַנָּא מִגְּלִי מִן קַדְמִיכוּן:</p>	<p>אֶל-תִּטְמָאוּ בְּכָל-אֱלֹהִים כִּי בְּכָל-אֱלֹהִים נִטְמָאוּ הַגּוֹלִים אֲשֶׁר-אֲנִי מִשְׁלַח מִפְּנֵיכֶם:</p>
<p>וְאִסְתָּאבַת אַרְעָא וְאִסְעִרִית חוּבָה עֲלֵהּ וְרוֹקִינַת אַרְעָא יֵת יִתְבַּהָא:</p>	<p>וּתִטְמָא הָאָרֶץ וְאִפְקֹד עֲוֹנָה עֲלֶיהָ וּתִקָּא הָאָרֶץ אֶת-יִשְׁבִּיָּהּ:</p>
<p>וְתִטְרוּן אִתּוּן יֵת קִנְמִי וְיֵת דִּינִי וְלֹא תַעֲבְדוּן מִפְּלַ תוֹעִיבַתָּא הָאֱלִין יַצִּיבִיָּא וְגִיּוּרִיָּא דִּיתְגִּירוּן בִּינִיכוּן:</p>	<p>וּשְׁמַרְתֶּם אֹתָם אֶת-חֻקֹּתֵי וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִפְּלַ הַתוֹעִבֹת הָאֵלֹהִים הַאֲזֹרָח וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם:</p>
<p>אַרִי יֵת פֶּל תוֹעִיבַתָּא הָאֱלִין עֲבְדוּ אֲנָשִׁי אַרְעָא דְקַדְמִיכוּן וְאִסְתָּאבַת אַרְעָא:</p>	<p>כִּי אֶת-פֶּל-הַתוֹעִבֹת הָאֵל עֲשׂוּ אֲנָשֵׁי-הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וּתִטְמָא הָאָרֶץ:</p>
<p>וְלֹא תְרוֹקִין אַרְעָא יִתְכוּן בְּסִאוּבִיכוּן יֵתָה פְּמָא דְרוֹקִינַת יֵת עִמְמִיָּא דְקַדְמִיכוּן:</p>	<p>וְלֹא-תִקִּיא הָאָרֶץ אֹתְכֶם בְּטַמְאָכְכֶם אִתָּהּ פְּאֲשֶׁר קָאָה אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם:</p>
<p>וְשָׂאִין עוֹמֵד בְּמַעֲוִי אֱלָא מְקִיאָו. כֹּף אַרְץ יִשְׂרָאֵל, אִינָה מְקַיֶמֶת עוֹבְרֵי עֲבָרָה. וְתַרְגוּמוֹ: "וְלֹא תְרוֹקִין", לְשׁוֹן רִיקוּן, מְרִיקָה עֲצָמָה מֵהֶם.</p>	<p>וְלֹא תִקִּיא הָאָרֶץ אֹתְכֶם – מִשָּׁל לֶבֶן מִלְכָּךְ שֶׁהֶאֱכִילוּהוּ דְבַר מְאוּס, שָׂאִין עוֹמֵד בְּמַעֲוִי אֱלָא מְקִיאָו. כֹּף אַרְץ יִשְׂרָאֵל, אִינָה מְקַיֶמֶת עוֹבְרֵי עֲבָרָה. וְתַרְגוּמוֹ: "וְלֹא תְרוֹקִין", לְשׁוֹן רִיקוּן, מְרִיקָה עֲצָמָה מֵהֶם.</p>
<p>אַרִי כָל דִּיעֲבִיד מִפְּלַ תוֹעִיבַתָּא הָאֱלִין וְיִשְׁתִּיצוּן נַפְשָׁתָא דִּיעֲבְדוּן מִגּוֹ עִמְהוּן:</p>	<p>כִּי כָל-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִפְּלַ הַתוֹעִבֹת הָאֵלֹהִים וְנִכְרְתוּ הַנְּפֹשׁוֹת הַעֲשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם:</p>
<p>הַנְּפֹשׁוֹת הַעֲשֹׂת – הַזָּכָר וְהַנְּקֵבָה בְּמִשְׁמַע.</p>	<p>הַנְּפֹשׁוֹת הַעֲשֹׂת – הַזָּכָר וְהַנְּקֵבָה בְּמִשְׁמַע.</p>
<p>וְתִטְרוּן יֵת מִטְרַת מִימְרִי בְּדִיל דְלֹא לְמַעַבְד מִנְמוּסִי תוֹעִיבַתָּא דְאִתְעֲבִידָא קַדְמִיכוּן וְלֹא תִסְתָּאבוּן בְּהוּן אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵיכוּן:</p>	<p>וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתֵּי לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת הַתוֹעִבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטְמָאוּ בָהֶם אֲנִי יְיָ-הוָה אֱלֹהֵיכֶם:</p>
<p>וְשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתֵּי – לְהַזְהִיר בֵּית דִּין עַל כֹּף. וְלֹא תִטְמָאוּ בָהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם – הָא אִם תִּטְמָאוּ, אִינִי אֱלֹהֵיכֶם, וְאִתֶּם נְפֹסָיִם מֵאֲחֵרִי; וּמָה הַנָּאָה יֵשׁ לִי בְכֶם, וְאִתֶּם מִתְסַיְבִים כְּלִינָה? לְכֹף נְאֻמְרִי: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.</p>	<p>וְשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתֵּי – לְהַזְהִיר בֵּית דִּין עַל כֹּף. וְלֹא תִטְמָאוּ בָהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם – הָא אִם תִּטְמָאוּ, אִינִי אֱלֹהֵיכֶם, וְאִתֶּם נְפֹסָיִם מֵאֲחֵרִי; וּמָה הַנָּאָה יֵשׁ לִי בְכֶם, וְאִתֶּם מִתְסַיְבִים כְּלִינָה? לְכֹף נְאֻמְרִי: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.</p>

כח וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיִּקְבְּצוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת־
מַחְנֵיהֶם לַצִּבָּא לְהַלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אַבְנִישׁ
אֶל־דָּוִד יָדַע תִּדְעַ כִּי אֲתִלְ תִּצָּא בַמַּחְנֶה אֶתְּךָ
וְאֲנִשְׁיֶךָ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אַבְנִישׁ לֵבְנִי אֶתְּךָ תִּדְעַ
אֶת אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה עִבְדְּךָ וַיֹּאמֶר אַבְנִישׁ אֶל־דָּוִד
לֵבְנִי שִׁמְרָ לְרֵאשִׁי אֲשִׁימְךָ כֹּל־לַחַיִּימוֹם׃
וַיִּשְׁמוּאֵל מֵת וַיִּסְפְּדוּ־לּוֹ כֹּל־לְיִשְׂרָאֵל וַיִּקְבְּרוּ
בְּרֶמֶה וּבְעִירוֹ וּשְׂאוּל חֲסִיר הַאֲבוֹת וְאֶת־
חִידְעָנִים מִחֶאֱרֶץ׃ וַיִּקְבְּצוּ פְּלִשְׁתִּים וַיָּבֹאוּ
וַיַּחֲנוּ בְּשֹׁנָם וַיִּקְבְּצוּ שְׂאוּל אֶת־כָּל־לְיִשְׂרָאֵל
וַיַּחֲנוּ בַגִּבְעָה׃ וַיֵּרָא שְׂאוּל אֶת־מַחְנֵה פְּלִשְׁתִּים
וַיֵּרָא וַיַּחְרַד לְבָבוֹ מְאֹד׃ וַיִּשְׂאֵל שְׂאוּל בִּי־הוּא
וְלֹא עָנָהוּ׃ וְהוּא גַם בַּחֲלֻמוֹת גַם בְּאֹרִיִם גַם
בַּנְּבִיאִים׃ וַיֹּאמֶר שְׂאוּל לְעַבְדָּיו בְּקִשְׁוֹלֵי אֲשֶׁת
בַּעֲלַת־אֹזֶב וְאֶלְכָה אֵלֶיהָ וְאֶדְרָשְׁהָ בָּהּ וַיֹּאמְרוּ
עַבְדָּיו אֵלָיו הִנֵּה אֲשֶׁת בַּעֲלַת־אֹזֶב בְּעֵין דָּוִד׃
וַיִּתְּחַפֵּשׂ שְׂאוּל וַיִּלְבֹּשׂ בְּגָדִים אַחֵרִים וַיִּלְךָ הוּא
וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים עִמּוֹ וַיָּבֹאוּ אֶל־הָאִשָּׁה לַיְלָה וַיֹּאמֶר
קִסְמִי־נָא לִי בְּאֹזֶב וְהַעֲלֵי לִי אֶת אֲשֶׁר־אָמַר
אֵלָיִךְ׃ וְהִתְאַמֶּר הָאִשָּׁה אֵלָיו הִנֵּה אֶתְּךָ יָדַעְתָּ אֶת
אֲשֶׁר־עָשָׂה שְׂאוּל אֲשֶׁר הִכְרִית אֶת־הָאֲבוֹת
וְאֶת־חִידְעָנָי מִן־חֶאֱרֶץ וְלָמָּה אֶתְּךָ מִתְּנַקֵּשׁ
בְּנַפְשִׁי לְחַמּוֹתַי׃ וַיִּשָּׁבַע לָהּ שְׂאוּל בִּי־הוּא
לֹא־אֶמַר חַי־יְהוָה אִם־יִקְרָךְ עֹוֹן בְּדַבַּר הַזֶּה׃
וְהִתְאַמֶּר הָאִשָּׁה אֶת־מִי אֶעֱלֶה־לְךָ וַיֹּאמֶר אֶת־
שְׁמוּאֵל הַעֲלֵי־לִי׃ וְהִתְרָא הָאִשָּׁה אֶת־שְׁמוּאֵל
וְהִתְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל וְהִתְאַמֶּר הָאִשָּׁה אֶל־
שְׂאוּל לֹא־אֶמַר לָמָּה רַמִּיתַנִּי וְאֶתְּךָ שְׂאוּל׃
וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ אֶל־תִּירָאִי כִּי מָה רָאִית
וְהִתְאַמֶּר הָאִשָּׁה אֶל־שְׂאוּל אֶל־לָחֵם רָאִיתִי עֲלִים
מִן־חֶאֱרֶץ׃ וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־תִּצְוֶי וְהִתְאַמֶּר אִישׁ
זָקֵן עֹלָה וְהוּא עֹטָה מְעִיל וַיִּדַע שְׂאוּל כִּי־שְׁמוּאֵל
הוּא וַיִּקְדּוּ אַפְסִים אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה׃ וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל אֶל־שְׂאוּל לָמָּה חָרַגְתַּנִּי לְהַעֲלוֹת אֶתִּי
וַיֹּאמֶר שְׂאוּל צַר־לִי מְאֹד וּפְלִשְׁתִּים׃ נִלְחַמִּים

כִּי וְאֶל־לָחֵם סָר מְעִלִי וְלֹא־עָנַנִי עוֹד גַּם בְּיַד־
הַנְּבִיאִים גַּם־בַּחֲלֻמוֹת וְאֶקְרָאָה לְךָ לְהוֹדִיעַנִי מָה
אֲעֲשֶׂה׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וְלָמָּה תִּשְׂאֵלְנִי וַי־הוּא
סָר מְעִלִיךָ וַיְהִי עָרָךְ׃ וַיַּעַשׂ וַי־הוּא לֹו בְּאֲשֶׁר
דִּבֶּר בְּיָדִי וַיִּקְרָע וַי־הוּא אֶת־הַמְּמַלְכָה מִיָּדֶךָ
וַיִּתְּנָה לְרַעַךְ לְדוֹד׃ בְּאֲשֶׁר לֹא־שָׂמַעְתָּ בְּקוֹל
וַי־הוּא וְלֹא־עָשִׂיתָ חֲרוֹן־אָפוֹ בְּעַמְלֶק עַל־כֵּן
חִדְבַּר הַזֶּה עָשִׂיתָ׃ וַי־הוּא חַיִּים הַזֶּה׃ וַיִּתֵּן
וַי־הוּא גַם אֶת־יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים וּמַחֲרָה
אֶתְּךָ וּבְנֵיךָ עִמּוֹ גַם אֶת־מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן
וַי־הוּא בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים׃ וַיִּמְחַר שְׂאוּל וַיִּפֹּל מִלֵּא־
קוֹמָתוֹ אֶרְצָה וַיֵּרָא מְאֹד מִדְּבַר־י שְׁמוּאֵל גַּם־כִּי
לֹא־הָיָה לוֹ כִּי לֹא אָבַל לָחֵם כֹּל־לַחַיִּים וְכֹל־
הַלִּילָה׃ וְהִתְבַּוֵּא הָאִשָּׁה אֶל־שְׂאוּל וְהִתְרָא כִּי־
נִבְחַל מְאֹד וְהִתְאַמֶּר אֵלָיו הִנֵּה שָׂמַעְתָּ שִׁפְחַתְּךָ
בְּקוֹלְךָ וְאֲשִׁים נַפְשִׁי בְּכַפִּי וְאֲשָׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי׃ וְעַתָּה שָׂמַעְתָּ נָא גַם־אֶתְּךָ
בְּקוֹל שִׁפְחַתְּךָ וְאֲשָׁמָה לְפָנֶיךָ פֶּת־לָחֵם וְאֶכּוֹל
וַיְהִי כִּדְ פַח כִּי תִלְךָ בַּדֶּרֶךְ׃ וַיִּמְאֵן וַיֹּאמֶר לֹא
אֶכּוֹל וַיִּפְרָצוּ־בּוֹ עַבְדָּיו וְגַם־הָאִשָּׁה וַיִּשְׁמַע לְקֹלָם
וַיִּקָּם מִחֶאֱרֶץ וַיִּשָּׁב אֶל־חַמְטָה׃ וְלֹא־עָשָׂה עֲגֹל־
מִרְבֵּק בַּבַּיִת וְהִמְחִיר וְהִתְבַּחַחוּ וְהִתְקַח־קִמְחָה
וְהִתְלַשׁ וְהִתְפַּחוּ מִצֹּאת׃ וְהִתְגַּשׁ לְפָנֵי־שְׂאוּל וְלְפָנֵי
עַבְדָּיו וַיֹּאכְלוּ וַיִּקְמוּ וַיִּלְכוּ בַּלַּיְלָה הַהוּא׃

כט וַיִּקְבְּצוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת־כָּל־מַחְנֵיהֶם אֶפְקָה
וַיִּשְׂרָאֵל חַיִּים בְּעֵין אֲשֶׁר בְּיַזְרְעֵאל׃ וּסְרַנִּי
פְּלִשְׁתִּים עֹבְרִים לְמַאֲוֹת וְלֹא־לָפִים וְדוֹד וְאֲנִשְׁוִי
עֹבְרִים בְּאַחֲרָנָה עִם־אַבְנִישׁ׃ וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי
פְּלִשְׁתִּים מָה הָעֹבְרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר אַבְנִישׁ אֶל־
שָׂרֵי פְּלִשְׁתִּים הִלּוּא־זֶה דָּוִד עַבְדְּךָ׃ שְׂאוּל מִלְּךָ־
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָיָה אֲתִלְ זֶה יָמִים אוֹ־זֶה שָׁנִים
וְלֹא־מָצַאתִי בוֹ מְאֹמָה מִיּוֹם נָפְלוּ עַד־חַיִּים
הַזֶּה׃ וַיִּקְצְפוּ עָלָיו שָׂרֵי פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ לוֹ
שָׂרֵי פְּלִשְׁתִּים הֲשָׁב אֶת־הָאִישׁ וַיִּשָּׁב אֶל־מְקוֹמוֹ
אֲשֶׁר הִפְקֹדְתוֹ שָׁם וְלֹא־יָרַד עִפְנוֹ בַּמְּלַחְמָה

וְלֹא־יְהִי־עֲלֵינוּ לְשֹׁטָן בַּמִּלְחָמָה וּבַמָּלְחָמָה יִתְרַצֶּה זֶה
אֶל־אֶ־דְּנֵיו הַלּוֹא בְּרֹאשֵׁי הָאֲנָשִׁים הָהֵם׃ הַלּוֹא־
זֶה דָּוִד אֲשֶׁר יַעֲנִי־לוֹ בַּמַּחְלוֹת לֵאמֹר הֲכֵּה
שָׂאוֹל בְּאֶלְפָיו וְדוֹד בְּרַבְבָּתוֹ׃ וַיִּקְרָא אַבְיִישׁ
אֶל־דָּוִד וַיֹּאמֶר אֵלָיו חַיִּי־הוּא כִּי־יִשָּׁר אֶתְּהָ
וְטוֹב בְּעֵינַי צִאתְךָ וּבִבְּךָ אֶתִּי בַּמַּחְנֶה כִּי לֹא־
מִצִּאתִי בְךָ רֵעָה מִיּוֹם בָּאתְךָ אֵלָי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה
וּבְעֵינַי הַסְּרָנִים לֹא־טוֹב אֶתְּהָ׃ וְעַתָּה שׁוּב וְלֵךְ
בְּשָׁלוֹם וְלֹא־תַעֲשֶׂה רָע בְּעֵינַי סְרָנִי פְלִשְׁתִּים׃
וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אַבְיִישׁ כִּי מָה עָשִׂיתִי וּמַה־
מִצִּאתִי בְּעַבְדְּךָ מִיּוֹם אֲשֶׁר חַיִּיתִי לְפָנֶיךָ עַד
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא אָבִוּא וְנִלְחַמְתִּי בְּאִיבֵי אֲדֹנָי
הַמֶּלֶךְ׃ וַיַּעַן אַבְיִישׁ וַיֹּאמֶר אֶל־דָּוִד יָדַעְתִּי כִּי
טוֹב אֶתְּהָ בְּעֵינַי כַּמִּלְאָךְ אֶ־לְחַיִּים אֶךְ שָׂרִי
פְלִשְׁתִּים אָמְרוּ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּנוּ בַּמִּלְחָמָה׃ וְעַתָּה
חַשְׁבֶּם בַּפֶּקֶר וְעַבְדֵי אֲדֹנָי אֲשֶׁר־בָּאוּ אִתְּךָ
וְהַשְׁפַּמְתֶּם בַּפֶּקֶר וְאֹזֵר לָכֶם וְלָכֹ׃ וַיִּשְׁכַּם דָּוִד
הוּא וְאֲנָשָׁיו לָלֶכֶת בַּפֶּקֶר לָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ
פְּלִשְׁתִּים וּפְלִשְׁתִּים עָלָיו יִזְרַעֲלוּ׃

ל ׃ וַיְהִי כִּבְּא דָּוִד וְאֲנָשָׁיו צָקְלָה בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
וְעַמְלָקִי פִּשְׁטוּ אֶל־נֶגֶב וְאֶל־צָקְלָה וַיָּכֹּף אֶת־
צָקְלָה וַיִּשְׂרְפוּ אֶתְּהָ בָּאֵשׁ׃ וַיִּשְׁכְּפוּ אֶת־הַנְּשִׁים
אֲשֶׁר־בָּהּ מִקָּטָן וְעַד־גְּדוֹל לֹא חָמַתּוּ אִישׁ
וַיִּנְחְמוּ וַיִּלְכוּ לְדַרְכָּם׃ וַיָּבֵא דָּוִד וְאֲנָשָׁיו אֶל־
הָעִיר וְהִנֵּה שְׂרוּפָה בָּאֵשׁ וּנְשִׂיהֶם וּבְנֵיהֶם
וּבְנַתֵּיהֶם נִשְׁכָּפוּ׃ וַיִּשָּׂא דָּוִד וְהָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ
אֶת־קוֹלָם וַיָּבִיבוּ עַד אֲשֶׁר אִין־בָּתָם פַּח לְבָבוֹת׃
וַיִּשְׁתִּי נְשִׂי־דָּוִד נִשְׁכָּפוּ אַחִינֹעַם הַיִּזְרַעֲלִית
וְאַבְיָטָל אִשְׁת׃ נָכַל הַכְּרִמְלִי׃ וַתַּצֵּר לְדָוִד מֵאֵד
כִּי־אָמְרוּ הָעָם לְסַקְלוּ כִּי־מָרָה נָפֵשׁ כֹּ־לִיהָעָם
אִישׁ עַל־בָּנוּ וְעַל־בְּנֵינוּ וַיִּתְחַזַּק דָּוִד בִּי־הוּא
אֶ־לְחַיִּי׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אַבְיָתָר הַכֹּהֵן בֶּן־
אַחִימֶלֶךְ הַגִּישָׁה־נָּא לִי הָאֵפוֹד וַיִּגֵּשׁ אַבְיָתָר
אֶת־הָאֵפוֹד אֶל־דָּוִד׃ וַיִּשָּׂאֵל דָּוִד בִּי־הוּא לֵאמֹר
אַרְדָּף אַחֲרַי חֲגוּד־רַחֲמָה הַאֲשִׁינָנוּ וַיֹּאמֶר לוֹ רַחֵם

לֹא־תַעֲשׂוּ כִּן אֲחִי אֵת אֲשֶׁר־נָתַן יְיָ־הוֹה לָנוּ
וַיִּשְׁמַר אֹתָנוּ וַיִּתֵּן אֶת־הַגְּדוּד הַבָּא עָלֵינוּ
בַּיָּדָנוּ׃ וְיָמִי יִשְׁמַע לָכֶם לְדַבֵּר הוֹה כִּי כִחְלַקְתֶּם
הַיָּדָד בַּמִּלְחָמָה וּבְחֻלְקֵי הַיָּשׁוּב עַל־הַכְּלִים יַחֲדוּ
יַחְלִקוּ׃ וַיְהִי מִחַיִּים הַהוּא וּמַעֲלָה וַיִּשְׁמַח לְחַק
וּלְמִשְׁפָּט לְיִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיָּבֵא דָוִד אֶל־
צִבְלָה וַיִּשְׁלַח מִהַשָּׁלַל לְזִקְנֵי יְהוּדָה לְרַעְהוּ לֵאמֹר
הִנֵּה לָכֶם בְּרָכָה מִשָּׁלַל אֵיבֵי יְיָ־הוֹה׃ לְאַשְׁרֵי
בְּבֵית־אֵל וּלְאַשְׁרֵי בְּרִמּוֹת־נֹגֵב וּלְאַשְׁרֵי בֵּית־רִ׃
וּלְאַשְׁרֵי בַּעֲרָעַר וּלְאַשְׁרֵי בַּשְּׂפִמּוֹת וּלְאַשְׁרֵי
בַּאֲשֶׁת־מֹנֵעַ׃ וּלְאַשְׁרֵי בְּרָכָל וּלְאַשְׁרֵי בַּעֲרֵי
הַיִּרְחָמָאֵלִי וּלְאַשְׁרֵי בַּעֲרֵי חַמְיָנִי׃ וּלְאַשְׁרֵי
בַּחֲרָמָה וּלְאַשְׁרֵי בַּבּוֹר־עֵשׂוֹן וּלְאַשְׁרֵי בַּעֲתָדָ׃
וּלְאַשְׁרֵי בַּחֲבֹרֹן וּלְכָל־הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר־הִתְחַלְּדוּ־
שָׁם דָּוִד הוּא וְאֲנָשָׁיו׃

לֹא וּפְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנָּסוּ אַנְשֵׁי
יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חַלְלִים בְּהַר
הַגִּלְבָּעַ׃ וַיִּדְבְּקוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־שָׂאוֹל וְאֶת־בָּנָיו
וַיָּבֹו פְלִשְׁתִּים אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־
מִלְכִישַׁוַּע בְּנֵי שָׂאוֹל׃ וַתִּכְבַּד הַמִּלְחָמָה אֶל־
שָׂאוֹל וַיִּמָּצְאוּהוּ הַמּוֹרִים אַנְשִׁים בַּקֶּשֶׁת וַיַּחֲלֶה
מְאֹד מִחַמּוֹרִים׃ וַיֹּאמֶר שָׂאוֹל לְנִשְׂאָה כְּלָיו שְׁלַח
חַרְבְּךָ וְדִקְרָנִי בָּהּ פְּקִיבֹאוּ הָעַרְלִים הָאֵלֶּה
וְדִקְרָנִי וְהִתְעַלְלֹוּ־בִי וְלֹא אָבָה נִשְׂאָה כְּלָיו כִּי
יֵרָא מְאֹד וַיִּקַּח שָׂאוֹל אֶת־הַחֶרֶב וַיִּפֹּל עָלָיָהּ׃
וַיֵּרָא נִשְׂאָה־כְּלָיו כִּי מֵת שָׂאוֹל וַיִּפֹּל גַּם־הוּא עַל־
חַרְבּוֹ וַיִּמָּת עִמּוֹ׃ וַיִּמָּת שָׂאוֹל וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו
וְנִשְׂאָה כְּלָיו גַּם כֹֹּל־אַנְשָׁיו בַּיּוֹם הַהוּא יַחְדָּו׃
וַיֵּרָאוּ אַנְשֵׁי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בַּעֲבַר הָעֲמֹק וְאַשְׁרֵי
בַּעֲבַר הַיָּרְדֵן כִּי־נָסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וְכִי־מָתוּ
שָׂאוֹל וּבָנָיו וַיַּעֲזְבוּ אֶת־הָעָרִים וַיִּנָּסוּ וַיָּבֵאוּ
פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׁבּוּ בָּהֶן׃ וַיְהִי מִמֶֹּחֶרֶת וַיָּבֵאוּ
פְלִשְׁתִּים לַפֶּשֶׁט אֶת־הַחֲלָלִים וַיִּמָּצְאוּ אֶת־שָׂאוֹל
וְאֶת־שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו נִפְלִים בְּהַר הַגִּלְבָּעַ׃ וַיִּכְרְתוּ
אֶת־רֹאשָׁיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶת־יָפְלָיו וַיִּשְׁלְחוּ בְּאֶרֶץ־

פְּלִשְׁתִּים סָכִיב לְבָשָׂר בֵּית עֲצַמֵיהֶם וְאֶת־הָעֵם׃
וַיִּשְׁיִמוּ אֶת־כְּלָיו בֵּית עֲשֶׂתְרוֹת וְאֶת־גּוֹיֹתָו
תִּקְעוּ בַּחֹמַת בֵּית שֹׁן׃ וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו יִשְׁבִּי
יָבִישׁ גִּלְעָד אֶת אֲשֶׁר־עָשׂוּ פְלִשְׁתִּים לְשָׂאוֹל׃
וַיִּקְוֹמוּ כֹֹל־אִישׁ חֵיל וַיִּלְכּוּ כָל־הַלַּיְלָה וַיִּקְחוּ
אֶת־גּוֹיֹת שָׂאוֹל וְאֶת גּוֹיֹת בָּנָיו מִחֹמַת בֵּית
שֹׁן וַיָּבֵאוּ יָבִישָׁה וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם שָׁם׃ וַיִּקְחוּ אֶת־
עֲצַמֹתֵיהֶם וַיִּקְבְּרוּ תַּחַת־הָאֵשֶׁל בְּיָבִישָׁה וַיַּצְמֹו
שִׁבְעַת יָמִים׃

א וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת שָׂאוֹל וְדָוִד שָׁב מִחַבּוֹת אֶת־
הָעֲמֹלֶק וַיִּשָּׁב דָּוִד בַּצִּבְלָה יָמִים שְׁנַיִם׃
וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהִנֵּה אִישׁ בָּא מִן־הַמִּחְנֶה
מֵעַם שָׂאוֹל וּבְגָדָיו קָרְעִים וְאַדְמָה עַל־רֹאשׁוֹ
וַיְהִי בְּבֹאוֹ אֶל־דָּוִד וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ׃ וַיֹּאמֶר
לוֹ דָּוִד אֵי מַזָּה תָּבֹוא וַיֹּאמֶר אֵלָיו מִמִּחְנֶה
יִשְׂרָאֵל נִמְלֹטְתִי׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד מַה־הָיָה
הַדְּבַר הַגְּדוֹנָא לִי וַיֹּאמֶר אֲשֶׁר־נָס הָעָם מִן־
הַמִּלְחָמָה וְגַם־הִרְבָּה נָפַל מִן־הָעָם וַיִּמָּתוּ וְגַם
שָׂאוֹל וַיְהוֹנָתָן בָּנָו מָתוּ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַנָּעַר
הַמַּגִּיד לוֹ אֵיךְ יָדַעְתָּ כִּי־מָת שָׂאוֹל וַיְהוֹנָתָן בָּנָו׃
וַיֹּאמֶר הַנָּעַר הַמַּגִּיד לוֹ נִקְרָא נִקְרִיתִי בְּהַר
הַגִּלְבָּעַ וְהִנֵּה שָׂאוֹל נִשְׁעַן עַל־חֲנִיתוֹ וְהִנֵּה חַרְבּוֹ
וּבַעֲלֵי הַפָּרָשִׁים הִדְבְּקָהוּ׃ וַיִּפֶן אַחֲרָיו וַיֵּרָאֵנִי
וַיִּקְרָא אֵלָי וַאֲמַר הֲנַנִּי׃ וַיֹּאמֶר לִי מִי־אַתָּה
וַאֲמַר אֵלָיו עַמְלֹקִי אֲנִכִּי׃ וַיֹּאמֶר אֵלָי עַמְד־נָא
עָלַי וּמָת־תָּנִי כִּי אַחֲזִנִּי הַשֶּׁבֶן כִּי־כָל־עוֹד נִפְשִׁי
בִּי׃ וַאֲעַמֵּד עָלָיו וְאַמְתָּתְהוּ כִּי יָדַעְתִּי כִּי לֹא
יָחִיה אַחֲרַי נָפְלוּ וְאַקָּח הַנָּעַר אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁוֹ
וְאַצְעֲדָה אֲשֶׁר עַל־זֵרְעוֹ וְאַבְיָאֵם אֶל־אֲדָנִי הַנָּה׃
וַיִּחַזֵּק דָּוִד בַּבְּגָדוֹ וַיִּקְרָעֵם וְגַם כָּל־הָאַנְשִׁים
אֲשֶׁר אִתּוֹ׃ וַיִּסְפְּדוּ וַיִּכְבּוּ וַיַּצְמֹו עַד־הָעֶרֶב עַל־
שָׂאוֹל וְעַל־יְהוֹנָתָן בָּנָו וְעַל־עָם יְיָ־הוֹה וְעַל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל כִּי נָפְלוּ בַּחֲרָב׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַנָּעַר
הַמַּגִּיד לוֹ אֵי מַזָּה אָתָּה וַיֹּאמֶר בֶּן־אִישׁ גֵּר
עַמְלֹקִי אֲנִכִּי׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד אֵיךְ לֹא יָרָאת

לְשַׁלַּח יְדֶיךָ לְשַׁחַת אֶת־מִשְׁיַח יְהוָה: וַיִּקְרָא
דָּוִד לְאַחֵד מִהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר גֵּשׁ פְּנֵי־בֹ וַיִּבְהוּ
וַיִּמָּת: וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד דַּמְךָ עַל־רֹאשְׁךָ כִּי כֹה־
עָנָה בְּךָ לֵאמֹר אֲנֹכִי מִתְּתִי אֶת־מִשְׁיַח יְהוָה:
וַיִּקְנֶן דָּוִד אֶת־הַקִּינָה הַזֹּאת עַל־שְׂאוֹל וְעַל־
יְהוֹנָתָן בָּנוּ: וַיֹּאמֶר לְלֹמֵד בְּנֵי־יְהוּדָה קִשְׁת
הַגָּה כְּתוּבָה עַל־סֵפֶר חִישָׁר: הַצְּבִי יִשְׂרָאֵל עַל־
בְּמוֹתֶיךָ חָלַל אִיךָ נָפְלוּ גְבוּרִים: אֲלֵת־גִּידוֹ בָּגַת
אֲלֵת־בִּשְׂרוֹ בַּחוּצָת אֲשַׁקְלוֹן פְּרִית־שִׁמְחָנָה בְּנֹת
פְּלִשְׁתִּים פְּרִית־עֲלִזָּנָה בְּנֹת הָעַרְלִים: הַחֲרִי
בַגְּלִפְעַע אֲל־טַל וְאֲל־מֶטֶר עֲלֵיכֶם וּשְׂדֵי תְרוּמֹת
כִּי שָׁם נִגְעַל מִגֵּן גְּבוּרִים מִגֵּן שְׂאוֹל כְּלִי מִשְׁיַח
בַּשָּׁמֶן: בְּמַדָּם חֲלָלִים מִחֲלָב גְבוּרִים קִשְׁת
יְהוֹנָתָן לֹא נִשְׁוַג אַחֲזֹר וַחֲרַב שְׂאוֹל לֹא תָשׁוּב
רִיקָם: שְׂאוֹל וַיְהוֹנָתָן הַנְּאֻחָבִים וְהַנְּעִימָם
בַּחֲיִיָּהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרְדוּ מִנְּשָׁרִים קָלוּ
מֵאֲרִיזֹת גְּבוּרֵי: בְּנֹת יִשְׂרָאֵל אֲל־שְׂאוֹל בְּכִינָה
הַמְּלַבְּשָׁכֶם שָׁנִי עַם־עַדְלָנִים הַמְּעַלָּה עַדִּי זָהָב עַל
לְבוּשְׁכֶן: אִיךָ נָפְלוּ גְבוּרִים בְּתוֹךְ הַמְּלַחְמָה
יְהוֹנָתָן עַל־בְּמוֹתֶיךָ חָלַל: צַר־לִי עֲלֶיךָ אַחִי
יְהוֹנָתָן נַעֲמַת לִי מֵאֵד נִפְלְאָתָה אַחֲבַתְךָ לִי
מֵאֲחַבַּת נָשִׁים: אִיךָ נָפְלוּ גְבוּרִים וַיִּאֲבְדוּ כְּלֵי
מִלְחָמָה:

ב וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיִּשְׂאֵל דָּוִד בִּי־הוּא לֵאמֹר
הֲאֵעֲלֶה בְּאַחַת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו
עֲלֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנָּה אֵעֲלֶה וַיֹּאמֶר חֲבַרְנָה:
וַיַּעַל שָׁם דָּוִד וְגַם שְׁתֵּי נָשָׁיו אַחֲוִינָעָם
הַיִּזְרְעֵלִית וְאֲבִיגַיִל אִשְׁת׃ נָבָל הַכַּרְמֶלִי: וְאֲנָשָׁיו
אֲשֶׁר־עִמּוֹ הֵעֲלָה דָוִד אִישׁ וּבֵיתוֹ וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֵי
חֲבַרְזֵן: וַיִּבְאֹו אֲנָשֵׁי יְהוּדָה וַיִּמְשְׁחוּ־שָׁם אֶת־
דָּוִד לְמַלְךָ עַל־בֵּית יְהוּדָה וַיִּגְדּוּ לְדָוִד לֵאמֹר
אֲנָשִׁי וְכִישׁ גִּלְעָד אֲשֶׁר קָבְרוּ אֶת־שְׂאוֹל:
וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים אֶל־אֲנָשֵׁי וְכִישׁ גִּלְעָד
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בָּרֻכִים אַתֶּם לִי־הוּא אֲשֶׁר
עֲשִׂיתֶם הַחֶסֶד הוּא עִם־אֲדֹנֵיכֶם עִם־שְׂאוֹל

וַתִּקְבְּרוּ אֹתוֹ: וַעֲתָה יַעֲשִׂי־הוּא עִמָּכֶם חֶסֶד
וְאַמֶּת וְגַם אֲנֹכִי אַעֲשֶׂה אִתְּכֶם הַטּוֹבָה הַזֹּאת
אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הַדָּבָר הַזֶּה: וַעֲתָה | תַּחֲזֹקְנָה
יְדֵיכֶם וְחִיּוּ לְבַנְיָחִיל כִּי־יָמַת אֲדֹנֵיכֶם שְׂאוֹל
וְגַם־אֹתִי מִשְׁחוּ בֵּית־יְהוּדָה לְמַלְךָ עֲלֵיהֶם:
וַיִּאֲבָנּוּ בְּדָוִד שֶׁר־צָבָא אֲשֶׁר לְשְׂאוֹל לָקַח אֶת־
אִישׁ בִּשְׁת׃ בֶּן־שְׂאוֹל וַיַּעֲבְרָהוּ מִחַנָּיִם: וַיִּמְלֹכֵהוּ
אֲלֵה־גִלְעָד וְאֲלֵה־אֲשׁוּרֵי וְאֲלֵי־זֶרְעָאֵל וְעַל־
אֲפָרַיִם וְעַל־בְּנֵי־מִן וְעַל־יִשְׂרָאֵל כֻּלָּה: בֶּן־
אַרְבָּעִים שָׁנָה אִישׁ־בִּשְׁת׃ בֶּן־שְׂאוֹל בְּמַלְכוּו עַל־
יִשְׂרָאֵל וּשְׁתַּיִם שְׁנַיִם מִלְּךָ אָדָּ בֵּית יְהוּדָה הָיוּ
אַחֲרָי דָּוִד: וַיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר חָיָה דָּוִד
מִלְּךָ בְּחַבְרוֹן עַל־בֵּית יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים וּשְׁשָׁה
חֳדָשִׁים: וַיֵּצֵא אֲבָנָר בְּדָוִד וְעַבְדֵי אִישׁ־בִּשְׁת׃
בֶּן־שְׂאוֹל מִמַּחֲנָיִם גְּבַעֲזָנָה: וַיּוֹאֵב בֶּן־צְרוּיָה
וְעַבְדֵי דָוִד יֵצְאוּ וַיִּבְגְּשׁוּם עַל־בְּרַכַּת גְּבַעֲזֹן
יַחְדוֹ וַיֵּשְׁבוּ אֵלֶּה עַל־הַפְּרָכָה מִזָּה וְאֵלֶּה עַל־
הַפְּרָכָה מִזָּה: וַיֹּאמֶר אֲבָנָר אֶל־יוֹאֵב יָקוּמוּ נַא
הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחֲקוּ לְפָנֵינוּ וַיֹּאמֶר יוֹאֵב יָקוּמוּ:
וַיִּקְמוּ וַיַּעֲבְרוּ בְּמִסְפַּר שָׁנִים עֶשְׂר׃ לְבַנְיָמִן
וְלֵאִישׁ בִּשְׁת׃ בֶּן־שְׂאוֹל וּשְׁנַיִם עֶשְׂר׃ מֵעַבְדֵי דָּוִד:
וַיַּחֲזֹקוּ אִישׁ | בְּרֹאשׁ רֵעֵהוּ וַחֲרַפוּ בְּצַד רֵעֵהוּ
וַיִּפְּלוּ יַחְדוֹ וַיִּקְרָא לְמָקוֹם הַהוּא חֶלְקַת הַצָּרִים
אֲשֶׁר בְּגְבַעֲזֹן: וַתְּהִי הַמְּלַחְמָה קָשָׁה עַד־מָאֵד
כִּי־הוּא וַיִּנְגַּף אֲבָנָר וְאֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי
עַבְדֵי דָּוִד: וַיְהִי־שֵׁם שֶׁלִּשְׁת׃ בְּנֵי צְרוּיָה יוֹאֵב
וְאֲבִישׁוּ וְעִשָׁהאֵל וְעִשָׁהאֵל קָל בְּרַגְלָיו כַּאֲחֵד
הַצָּבִים אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה: וַיִּרְדַּף עִשָׁהאֵל אַחֲרֵי
אֲבָנָר וְלֹא־נָטָה לְלָבַת עַל־הַיָּמִין וְעַל־הַשְּׂמֹאל
מֵאַחֲרֵי אֲבָנָר: וַיִּפֹּן אֲבָנָר אַחֲרָיו וַיֹּאמֶר הֲאֵתָה
זֶה עִשָׁהאֵל וַיֹּאמֶר אָנֹכִי: וַיֹּאמֶר לוֹ אֲבָנָר נָטָה
לְךָ עַל־יָמִינְךָ אוֹ עַל־שְׂמֹאלְךָ וְאַחַז לְךָ אַחֲד
מִהַנְּעָרִים וְקַח־לְךָ אֶת־הַלְּצָתוֹ וְלֹא־אָבָה עִשָׁהאֵל
לְסוּר מֵאַחֲרָיו: וַיִּסָּף עוֹד אֲבָנָר לֵאמֹר אֲלֵי־
עִשָׁהאֵל סוּר לְךָ מֵאַחֲרֵי לָמָּה אֲפַכָּה אֶרְצָה וְאִיךָ

אִשָּׁא פָּנַי אֶל־יוֹאָב אַחִידִי׃ וַיִּמָּאֵן לְסוּר וַיִּפְחוּ
אֲבִנָּר בְּאַחֲרֵי הַחֲלִיט אֶל־הַחֲמִשׁ וַתֵּצֵא הַחֲנִית
מֵאַחֲרָיו וַיִּפֹּל־לָשָׁם וַיָּמָת תַּחְתּוֹ וַיְהִי כֹּל־הַפֶּא
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נָפַל שָׁם עָשָׂה־אֵל וַיָּמָת
וַיַּעֲמְדוּ׃ וַיִּרְדְּפוּ יוֹאָב וְאֲבִישׁי אַחֲרֵי אֲבִנָּר
וְהַשְּׂמֵשׁ פָּאָה וְהַמָּה פָּאָה עַד־גָּבַעַת אַמָּה אֲשֶׁר
עַל־פְּנֵי־גֵיחַ הַרְדֵּי מִדְּבַר גִּבְעוֹן׃ וַיִּתְקַבְּצוּ בְנֵי־
בְנֵי־מִן אַחֲרֵי אֲבִנָּר וַיַּחֲזוּ לְאַגְדָּה אַחַת וַיַּעֲמְדוּ
עַל רֹאשֵׁי־גָבַעַה אַחַת׃ וַיִּקְרָא אֲבִנָּר אֶל־יוֹאָב
וַיֹּאמֶר הַלְנִצַּח תֹּאכַל חֶרֶב הַלּוֹא יִדְעָתָה פִּי־
מִרָחָה תִּהְיֶה בְּאַחֲרוֹנָה וְעַד־מָתַי לֹא־תֹאמַר לָעַם
לָשׁוּב מֵאַחֲרֵי אַחִיהֶם׃ וַיֹּאמֶר יוֹאָב חִי
הָאֵל־לְחַיִּים פִּי לֹלֵא דְבַרְתָּ פִּי אִזּוּ מִהַבְּקָר נַעֲלָה
הָעַם אִישׁ מֵאַחֲרֵי אַחִיו׃ וַיִּתְקַע יוֹאָב בַּשּׁוֹפָר
וַיַּעֲמְדוּ כֹּל־לְהָעָם וְלֹא־יִרְדְּפוּ עוֹד אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל
וְלֹא־יִסְפוּ עוֹד לְהַלְחֵם׃ וַאֲבִנָּר וְאֲנָשָׁיו הִלְכוּ
בְּעַרְבָּה כֹּל הַלַּיְלָה הַהוּא וַיַּעֲבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן
וַיִּלְכוּ כֹּל־לְהַבְתִּירוֹן וַיָּבֹאוּ מִחֲנָנִים׃ וַיּוֹאָב שָׁב
מֵאַחֲרֵי אֲבִנָּר וַיִּקְבֵּץ אֶת־כֹּל־לְהָעָם וַיִּפְקְדוּ
מֵעַבְדֵי דָוִד תִּשְׁעֵה־עֶשְׂרֵי אִישׁ וַעֲשָׂה־אֵל׃ וְעַבְדֵי
דָוִד הִכּוּ מִבְּנֵי־מִן וּבְאֲנָשָׁיו אֲבִנָּר שְׁלֹש־מֵאוֹת
וּשְׁשִׁים אִישׁ מִתּוֹ׃ וַיִּשְׂאוּ אֶת־עָשָׂה־אֵל
וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּקִבְרֵ אֲבִיו אֲשֶׁר בֵּית לָחֶם וַיִּלְכוּ כָל־
הַלַּיְלָה יוֹאָב וְאֲנָשָׁיו וַיֵּאָר לָחֶם בְּחֶבְרוֹן׃

ג וַתְּחִי הַמַּלְחָמָה אַרְבַּע בָּיִן בֵּית שָׂאוֹל וּבֵין
בֵּית דָּוִד וְדוֹד הַלֵּךְ וְחֹזֵק וּבֵית שָׂאוֹל הַלְכִים
וְדָלִים׃ וַיּוֹלְדוּ לְדָוִד בָּנִים בְּחֶבְרוֹן וַיְהִי בְכוֹרוֹ
אֲמִנּוֹן לְאַחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית׃ וּבְמִשְׁנֵהוּ בְלָאָב
לְאַבְיָגַיִל אִשְׁתֵּי נָבָל הַכַּרְמֶלִי וְהַשְּׁלִשִׁי אֲבִשָׁלוֹם
בֶּן־מַעֲכָה בַת־תַּלְמִי מִלֵּךְ גְּשׁוּר׃ וְהַרְבִּיעִי
אֲדֹנִיָּה בֶן־חֲגִית וְחַחְמִישִׁי שַׁפְטִיָּה בֶן־אֲבִיטָל׃
וְהַשְּׁשִׁי יִתְרֵעַם לְעַגְלָה אִשְׁתֵּי דָוִד אֵלֶּה יִלְדוּ
לְדָוִד בְּחֶבְרוֹן׃ וַיְהִי בַּהֲיוֹת הַמַּלְחָמָה בָּיִן בֵּית
שָׂאוֹל וּבֵין בֵּית דָּוִד וְאֲבִנָּר חָיָה מִתְחִזֵּק בְּבֵית
שָׂאוֹל׃ וְלִשְׂאוֹל פְּלִגְשׁ וְשָׁמָּה רֹצֵפָה בַת־אֵיחָה

וַיֹּאמֶר אֶל־אֲבִנָּר מִדּוֹעַ פָּאָתָה אֶל־פִּילִגְשׁ אֲבִי׃
וַיַּחֲזֵר לְאֲבִנָּר מֵאֹד עַל־דְּבָרֵי אִישׁ־בְּשֵׁת וַיֹּאמֶר
הֲלֹאשׁ פָּלַב אֲנִכִּי אֲשֶׁר לִיהוּדָה הַיּוֹם אַעֲשֶׂה־
חֶסֶד עִם־בֵּית | שָׂאוֹל אֲבִיךָ אֶל־אֲחִיו וְאֶל־
מִרְעָהוּ וְלֹא הִמְצִיתָ בְּיַד־דָּוִד וַתִּפְקֹד עָלַי עֵזֶן
הָאִשָּׁה הַיּוֹם׃ בַּהֲדִיעֲשָׂה אֵל־לְחַיִּים לְאֲבִנָּר וְכֹה
יִסִּיף לוֹ פִּי פֹאֲשֶׁר נִשְׁבַּע י־הוּא לְדָוִד בִּי־כֹן
אַעֲשֶׂה־לוֹ׃ לְהַעֲבִיר הַמַּמְלָכָה מִבֵּית שָׂאוֹל
וְלְחַקּוֹם אֶת־פֶּפֶא דָּוִד עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְהוּדָה
מִדּוֹן וְעַד־פֶּפֶא שְׁבַע׃ וְלֹא־יִכַּל עוֹד לְהַשִּׁיב אֶת־
אֲבִנָּר דְּבַר מִיִּרְאָתוֹ אֲתוֹ׃ וַיִּשְׁלַח אֲבִנָּר
מִלְּאֲכִים אֶל־דָּוִד תַּחְתּוֹ לֵאמֹר לְמִי־אַרְיָן לֵאמֹר
כֹּרְתָה בְרִיתְךָ אִתִּי וְהִנֵּחַ יָדַי עִמָּךְ לְחֶסֶד אֵלֶיךָ
אֶת־כֹּל־לְיִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר טוֹב אֲנִי אֲכַרְתָּ אֶתְךָ
בְּרִית אֵךְ דְּבַר אַחַד אֲנִכִּי שִׂאֵל מֵאַתְךָ לֵאמֹר
לֹא־תִרְאֶה אֶת־פָּנַי פִּי | אֲבִי־לִפְנֵי הַבַּיִתְךָ אֵת
מִיִּכַל בַּת־שָׂאוֹל בְּבֹאֲךָ לְרֹאוֹת אֶת־פָּנַי׃ וַיִּשְׁלַח
דָּוִד מִלְּאֲכִים אֶל־אִישׁ־בְּשֵׁת בֶּן־שָׂאוֹל לֵאמֹר
תְּנָה אֶת־אֲשֶׁתִּי אֶת־מִיִּכַל אֲשֶׁר אֲרִשְׁתִּי לִּי
בְּמֵאָה עֶרְלוֹת פְּלִשְׁתִּים׃ וַיִּשְׁלַח אִישׁ בְּשֵׁת
וַיִּקְחָה מֵעַם אִישׁ מֵעַם פְּלִשְׁתִּיָּאֵל בֶּן־לִישׁ׃ וַיִּלְךָ
אֶתָּה אִישָׁה הַלְלוֹךְ וּבִכָּה אַחֲרֶיהָ עַד־בַּחֲרִים
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבִנָּר לֵךְ שׁוּב וַיִּשָּׁב׃ וְדָבַר־אֲבִנָּר
חָזָה עִם־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר גְּסִיתְמוּל גְּסִי־שְׁלֹשָׁם
חַיִּיתֶם מִבְּקָשִׁים אֶת־דָּוִד לְמַלְכָּה עֲלֵיכֶם׃ וַעֲתָה
עֲשׂוּ פִּי י־הוּא אֲמַר אֶל־דָּוִד לֵאמֹר בְּיַד | דָּוִד
עַבְדֵי הוֹשִׁיעַ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים
וּמִיַּד כֹּל־לְאִי־בִיחָם׃ וַיִּדְבַּר גְּסִי־אֲבִנָּר בְּאָזְנֵי
בְּנֵי־מִן וַיִּלְךָ גְּסִי־אֲבִנָּר לְדָבַר בְּאָזְנֵי דָוִד
בְּחֶבְרוֹן אֵת כֹּל־לְאֲשֶׁר־טוֹב בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל
וּבְעֵינֵי כֹל־בֵּית בְּנֵי־מִן׃ וַיָּבֹא אֲבִנָּר אֶל־דָּוִד
חֶבְרוֹן וְאֵתוֹ עֶשְׂרִים אֲנָשִׁים וַיַּעַשׂ דָּוִד לְאֲבִנָּר
וְלְאֲנָשָׁים אֲשֶׁר־אֵתוֹ מִשְׁתָּה׃ וַיֹּאמֶר אֲבִנָּר אֶל־
דָּוִד אֲקוּמָה וְאֵלְכָה וְאֲקַבְּעָה אֶל־אֲדֹנָי הַמְּלִיכָה
אֶת־כֹּל־לְיִשְׂרָאֵל וַיִּכְרַתוּ אֶתְךָ בְּרִית וּמַלְכָּתָה

בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּאָמַר נִפְשֶׁךָ וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת-אַבְנֵר
וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם׃ וַהֲנִי עִבְדִּי דָוִד וַיּוֹאֵב בֶּאֱמֶנֶת
מִהַגְדֹּד וְשָׁלַל רַב עַמּוֹם הֵבִיאוּ וְאַבְנֵר אִינְנוּ
עַם-דָּוִד בְּחֶבְרוֹן כִּי שָׁלְחוּ וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם׃ וַיּוֹאֵב
וּכְלִי-הַצֵּבֶאֱ אֲשֶׁר-אֵתוּ בָּאוּ וַיַּגִּדוּ לְיוֹאֵב לֵאמֹר
בֶּאֱ-אַבְנֵר בֶּן-נֵר אֶל-הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַחְהוּ וַיֵּלֶךְ
בְּשָׁלוֹם׃ וַיָּבֵא יוֹאֵב אֶל-הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר מַה
עָשִׂיתָ הִנֵּה-בָּא אַבְנֵר אֱלֹיךָ לְמַחֲזִיחַ שְׁלַחְתּוֹ
וַיֵּלֶךְ הַלּוֹד׃ וַיֹּדַעַת אֶת-אַבְנֵר בֶּן-נֵר כִּי לְפָתַתְךָ
בָּא וְלֹדַעַת אֶת-מוֹצְאֵךָ וְאֶת-מוֹכְאֵךָ וְלֹדַעַת אֶת
כֹּל אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה׃ וַיֵּצֵא יוֹאֵב מֵעַם דָּוִד
וַיִּשְׁלַח מִלְּאֲכִים אַחֲרָי אַבְנֵר וַיֵּשְׁבוּ אֵתוּ מִבּוֹר
הַסָּרַח וְדָוִד לֹא יָדָע׃ וַיִּשְׁבּ אַבְנֵר חֶבְרוֹן
וַיִּטְהַר יוֹאֵב אֶל-תּוֹךְ הַשָּׁעַר לְדַבֵּר אֵתוּ בְּשִׁלְי
וַיִּפְּחוּ שָׁם הַחֲמִשׁ וַיִּמָּת בָּדָם עֲשָׂהאֵל אַחֲיוּ׃
וַיִּשְׁמַע דָּוִד מֵאַחֲרָי כֹּן וַיֹּאמֶר נָקִי אֲנִי
וּמִמְלַכְתִּי מֵעַם י-הוָה עַד-עוֹלָם מִדְּמֵי אַבְנֵר
בֶּן-נֵר׃ וַיַּחְלוּ עַל-רֹאשׁ יוֹאֵב וְאֵל כֹּל-לִבִּית
אָבִיו וְאֶל-יִפְרַת מִבֵּית יוֹאֵב זָב וּמִצָּרַע וּמִחֲזִיק
בַּפֶּלֶךְ וְנָפֵל בַּחֶרֶב וְחֶסֶר-לֶהֶם׃ וַיּוֹאֵב וְאֶבְיָשִׁי
אַחֲיוּ הֲרִגוּ לְאַבְנֵר עַל אֲשֶׁר תָּמַית אֶת-עֲשָׂהאֵל
אַחֲיָהֶם בְּגִבְעוֹן בַּמִּלְחָמָה׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-
יוֹאֵב וְאֶל-כָּל-לִי-הָעָם אֲשֶׁר-אֵתוּ קִרְעוּ בְּגָדֵיכֶם
וְהִגְדוּ שָׁלוֹם וּסְפְדוּ לִפְנֵי אַבְנֵר וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד הִלֵּךְ
אַחֲרָי חֲמִטָּה׃ וַיִּקְבְּרוּ אֶת-אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן וַיֵּשֶׂא
הַמֶּלֶךְ אֶת-קוֹלוֹ וַיִּבְכֶּה אֶל-קִבְרֵ אַבְנֵר וַיִּבְכּוּ
כָּל-לִי-הָעָם׃ וַיִּקְנֹן הַמֶּלֶךְ אֶל-אַבְנֵר וַיֹּאמֶר
הַכְּמוֹת נָכַל יָמוֹת אַבְנֵר׃ וַיֵּדַךְ לֹא-אֶסְרוֹת
וְרִגְלֵיךָ לֹא-לִנְחָשִׁתִּים הִגְשׂוּ כִּנְפוֹל לִפְנֵי בְּנֵי-
עוֹלָה נִפְלֵת וַיִּסְפּוּ כָל-לִי-הָעָם לִבְכוֹת עָלָיו׃ וַיָּבֵא
כָל-לִי-הָעָם לְחֶבְרוֹת אֶת-דָּוִד לֶחֶם בָּעוֹד הַיּוֹם
וַיִּשְׁבַּע דָּוִד לֵאמֹר כֹּה יַעֲשֶׂה-לִּי א-לֹהִים וְכֹה
יִסִּיף כִּי אִם-לִפְנֵי בּוֹא-הַשֶּׁמֶשׁ אֶטְעַם-לֶחֶם אוֹ
כָל-מֵאוֹמָה׃ וְכָל-לִי-הָעָם הִפִּירוּ וַיִּטַּב בְּעֵינֵיהֶם
כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ בְּעֵינֵי כָל-לִי-הָעָם טוֹב׃

וַיִּדְעוּ כָל-לִי-הָעָם וְכָל-יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא
הִיָּתָה מִהַמֶּלֶךְ לְחֵמִית אֶת-אַבְנֵר בֶּן-נֵר׃ וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ אֶל-עִבְדָּיו הֲלֹא תִדְעוּ כִּי-יִשְׂרָאֵל נָפֵל
הַיּוֹם הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל׃ וְאַנְכִי הַיּוֹם רֵךְ וּמְשׁוּחַ
מֶלֶךְ וְהָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּנֵי צְרוּיָה קָשִׁים מִמֶּנִּי
יִשְׁלָם י-הוָה לַעֲשֵׂה הַרְעָה פְּרַעְתּוֹ׃

ד וַיִּשְׁמַע בֶּן-שָׂאוֹל כִּי מָת אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן
וַיִּרְפוּ יָדָיו וְכָל-יִשְׂרָאֵל נִבְחָלוּ׃ וַיִּשְׁנִי אֲנָשִׁים
שְׂרֵי-גִדּוּדִים הָיוּ בֶן-שָׂאוֹל שָׁם הָאֶחָד בַּעֲנָה
וְשֵׁם הַשֵּׁנִי רֶכָב בְּנֵי רַמְזוֹן הַבְּאֵרְתִּי מִבְּנֵי
בְּנֵימָן כִּי גַם-בְּאֵרוֹת תַּחֲשֹׁב עַל-בְּנֵימָן׃
וַיִּבְרָחוּ הַבְּאֵרְתִּים גַּתִּימָה וַיְהִי-שָׁם גָּרִים עַד
הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַלִּיהוֹנָתָן בֶּן-שָׂאוֹל בֶּן נָכָה רִגְלִים
בְּדַחֲמֵשׁ שָׁנִים הָלַךְ בָּבָא שָׁמַעַת שָׂאוֹל וַיְהוֹנָתָן
מִיִּזְרְעֵאל וַתִּשְׁאַחֲהוּ אִמָּנָתוֹ וַתָּנֶם וַיְהִי בַחֲפִזָּה
לָנֶזֶם וַיִּפֹּל וַיִּפְסַח וַיִּשְׁמוּ מִפִּיבִשְׁת׃ וַיִּלְכּוּ בְּנֵי-
רַמְזוֹן הַבְּאֵרְתִּי רֶכָב וּבַעֲנָה וַיָּבֵאוּ כָהֶם הַיּוֹם
אֶל-בֵּית אִישׁ בִּשְׁת וְהוּא שָׁכַב אֶת מִשְׁכַּב
הַצֹּהָרִים׃ וַהֲנִי בָּאוּ עַד-תּוֹךְ הַבֵּית לִקְחֵי
הַטִּים וַיִּפְּחוּ אֶל-הַחֲמִשׁ וְרֶכָב וּבַעֲנָה אַחֲיוּ
נִמְלָטוּ׃ וַיָּבֵאוּ הַבֵּית וְהוּא-שָׁכַב עַל-מִטָּתוֹ
בַּחֲדָר מִשְׁכָּבוֹ וַיִּפְּחוּ וַיִּמָּתְהוּ וַיִּסְרוּ אֶת-רֹאשׁוֹ
וַיִּקְחוּ אֶת-רֹאשׁוֹ וַיִּלְכּוּ דָרָךְ הָעֶרְבָה כָּל-חִלְיָלָה׃
וַיָּבֵאוּ אֶת-רֹאשׁ אִישׁ-בִּשְׁת אֶל-דָּוִד חֶבְרוֹן
וַיֹּאמְרוּ אֶל-הַמֶּלֶךְ הִנֵּה-רֹאשׁ אִישׁ-בִּשְׁת בֶּן-
שָׂאוֹל אֵיבֶךָ אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ אֶת-נַפְשֶׁךָ וַיִּתֵּן י-הוָה
לְאֲדָנָי הַמֶּלֶךְ נִקְמוֹת הַיּוֹם הַזֶּה מִשָּׂאוֹל וּמִזְרַעוֹ׃
וַיַּעַן דָּוִד אֶת-רֶכָב וְאֶת-בַּעֲנָה אַחֲיוּ בְּנֵי רַמְזוֹן
הַבְּאֵרְתִּי וַיֹּאמֶר לָהֶם חַיִּי-הוּא אֲשֶׁר-פָּדָה אֶת-
נַפְשִׁי מִכָּל-לִי-צָרָה׃ כִּי הַמַּגִּיד לִי לֵאמֹר הִנֵּה-מָת
שָׂאוֹל וְהוּא-הִיָּה כַּמִּבְשָׁר בְּעֵינָיו וְאַחֲזָה בּוֹ
וְאַחֲרָהוּ בְּצִקְלָו אֲשֶׁר לְתַתִּי-לּוֹ בְּשָׂרָה׃ אֵף
כִּי-אֲנָשִׁים רָשָׁעִים הֲרִגוּ אֶת-אִישׁ-צַדִּיק בְּבֵיתוֹ
עַל-מִשְׁכָּבוֹ וְעַתָּה הֲלֹא אֲבַקֵּשׁ אֶת-דָּמּוֹ מִיַּדְכֶם
וּבְעֵרְתִי אֶתְכֶם מִן-הָאָרֶץ׃ וַיִּצְוּ דָּוִד אֶת-

הַנְּעָרִים וַיְהַרְגוּם וַיִּקְצְצוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־
רַגְלֵיהֶם וַיִּתְּלוּ עַל־הַכְּרֹכַח בְּחֶבְרוֹן וְאֵת רֹאשׁ
אִישׁ־בִּשְׁתׁ לְקַחוּ וַיִּקְבְּרוּ בְּקַבְרֵי־אֲבֹנֵי בְּחֶבְרוֹן׃
ה וַיָּבֹאוּ כָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־דָּוִד הַכְּרוֹנָה
וַיֹּאמְרוּ לְאָמֵר הֲנֵנוּ עִמָּךְ וּבִשְׂרָךְ אֲנַחְנוּ׃ גַּם־
אֶת־מֹלֵךְ גַּם־שְׁלֹשׁוֹם בַּחַיּוֹת שָׂאוֹל מִלְּךְ עָלֵינוּ
אֵתָּה הֵייתָ הַמוֹצִיא וְהַמְּבִי אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
יְהוָה לְךָ אֵתָּה תִרְעֶה אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל
וְאֵתָּה תַחֲיֶה לְנַגִּיד עַל־יִשְׂרָאֵל׃ וַיָּבֹאוּ כָּל־זִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ הַכְּרוֹנָה וַיִּבְרַת לָהֶם הַמֶּלֶךְ
דָּוִד בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה וַיִּמְשְׁחוּ אֶת־
דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃ בְּיוֹם־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה דָּוִד
בְּמַלְכוֹ אַרְבַּעִים שָׁנָה מֶלֶךְ׃ בְּחֶבְרוֹן מֶלֶךְ עַל־
יְהוּדָה שִׁבְעַת שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וּבִירוּשָׁלַם
מֶלֶךְ שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה עַל כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה׃
וַיִּלְךְ הַמֶּלֶךְ וְאֲנָשָׁיו וְרוּשָׁלַם אֶל־לַחֲזִיבְסִי יוֹשֵׁב
הָאֲרָץ וַיֹּאמֶר לְדָוִד לֹא־תָבוֹא הִנֵּה פִי
אֲמִי־הַסִּירְךָ הַעֲוָרִים וְהַפְּסָחִים לֹא־יָבוֹא
דָּוִד הִנֵּה׃ וַיִּלְכֹּד דָּוִד אֶת מְצֻדַת צִיּוֹן הִיא עִיר
דָּוִד׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא כֹּל־מִפֶּה יָבֹסֵל
וַיָּגַע בַּצִּנּוֹר וְאֶת־הַפְּסָחִים וְאֶת־הַעֲוָרִים שָׁנְאוּ
נַפְשׁ דָּוִד עַל־כֵּן יֹאמְרוּ עוֹר וּפֶפֶח לֹא יָבוֹא אֶל־
הַבַּיִת׃ וַיֵּשֶׁב דָּוִד בְּמְצֻדָה וַיִּקְרָאֶלֶּה עִיר דָּוִד
וַיִּבֶן דָּוִד סָבִיב מִן־הַמְּלֹאָא וּבֵיתָה׃ וַיִּלְךְ דָּוִד
הַלְוָה וְגִדּוֹל וַיְהִי־הוּא אֶל־לַחֲזִי צֶבְאוֹת עַמּוֹ׃
וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ־צֹר מִלְּאֲבִים אֶל־דָּוִד וַעֲצֵי
אֲרָזִים וְחֲרָשֵׁי עֵץ וְחֲרָשֵׁי אֲבֹן קִיר וַיִּבְנוּ־בֵית
לְדָוִד׃ וַיִּדַע דָּוִד פִּי־חֲבִינּוֹ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְכִי נִשְׂא מִמְּלִכְתּוֹ בַּעֲבוּר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃
וַיִּקְחָה דָּוִד עוֹד פְּלִגְשִׁים וְנָשִׁים מִירוּשָׁלַם אַחֲרֵי
בָּאוּ מִחֶבְרוֹן וַיּוֹלְדוּ עוֹד לְדָוִד בָּנִים וּבָנוֹת׃
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיְלָדִים לוֹ בִירוּשָׁלַם שְׁמוּעַ
וְשׁוּבָב וְנָתָן וְשְׁלֹמֹה׃ וַיּוֹבְחָר וְאֵלִישׁוּעַ וְנָפֹג
וְיָפִיעַ׃ וְאֵלִישְׁמַעַע וְאֵלִידַע וְאֵלִיפֶלֶט׃ וַיִּשְׁמְעוּ
כָּל־שְׂתֵימֵי פִי־מִשְׁחָו אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל

וַיַּעֲלוּ כָּל־פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד וַיִּשְׁמַע דָּוִד
וַיִּרַד אֶל־הַמְּצֻדָה׃ וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּנְטְשׁוּ
בְּעַמֶּק רַפְּאִים׃ וַיִּשְׁאֵל דָּוִד פִּי־הוּא לֵאמֹר
הֲאֵעֲלֶה אֶל־פְּלִשְׁתִּים הַתְּתַנֵּם בְּיָדִי וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־דָּוִד עֲלֶה פִי־נָתַן אֶתְּךָ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּים
בְּיָדֶךָ׃ וַיָּבֹא דָוִד בְּכַעַל־פְּרָצִים וַיִּכֶם שָׁם דָּוִד
וַיֹּאמֶר פָּרִץ יְהוָה אֶת־אִיבֵי לִפְנֵי כַּפְרִין מַיִם
עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בַּעַל פְּרָצִים׃
וַיַּעֲזְבוּ שָׁם אֶת־עַצְבֵיהֶם וַיִּשְׁאֵם דָּוִד וְאֲנָשָׁיו׃
וַיִּסְכּוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים לְעֵלוֹת וַיִּנְטְשׁוּ בְּעַמֶּק
רַפְּאִים׃ וַיִּשְׁאֵל דָּוִד פִּי־הוּא וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲלֶה
הַסָּב אֶל־אֲחֵרֵיהֶם וּבְאֵת לָהֶם מִמּוֹל בְּכָאִים׃
וַיְהִי כַּשְׁמַעְךָ אֶת־קוֹל צַעֲדָה בְּרֹאשֵׁי הַבְּכָאִים
אִז תַּחֲרִץ פִּי אִז יֵצֵא יְהוָה לִפְנֵיךָ לְחַפּוֹת
כַּמְּחַנֶּה פְּלִשְׁתִּים׃ וַיַּעַשׂ דָּוִד כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ
יְהוָה וַיִּךְ אֶת־פְּלִשְׁתִּים מִגִּבְעַ עַד־בְּאֵת גִּזְרֵ׃

ו וַיִּסַּף עוֹד דָּוִד אֶת־כָּל־בְּחֹר בְּיִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים
אַלְפֵי׃ וַיִּקַּם וַיִּלְךְ דָּוִד וּכְלִי־הַעֶם אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבְּעַלְי
יְהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־
נִקְרָא שֵׁם שָׁם יְהוָה צֶבְאוֹת יֹשֵׁב הַרְּבִים
עָלוֹ׃ וַיִּרְכְּבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֶל־עֵגְלָה
חֲדָשָׁה וַיִּשְׁאַחוּ מִבַּיִת אֲבִינָדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה
וַעֲזָא וְאֲחִיו בְּנֵי אֲבִינָדָב נְהָגִים אֶת־הָעֵגְלָה
חֲדָשָׁה׃ וַיִּשְׁאַחוּ מִבַּיִת אֲבִינָדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה
עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאֲחִיו הִלְךְ לִפְנֵי הָאֲרוֹן׃
וְדָוִד | וְכָל־בַּיִת יִשְׂרָאֵל מִשְׁחָקִים לִפְנֵי יְהוָה
בְּכָל עֲצֵי בְרוּשִׁים וּבְכַנְרֹת וּבְנִבְלִים וּבְתַפִּים
וּבְמִנְעֵנְעִים וּבְצִלְצִלִים׃ וַיָּבֹאוּ עַד־גֵּרָן נֶכּוֹן
וַיִּשְׁלַח עֲזָה אֶל־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֹּאחֲזוּ בּוֹ פִי
שְׁמִטּוֹ הַבָּקָר׃ וַיַּחֲרָאָה יְהוָה בְּעֲזָה וַיִּפְּחוּ שָׁם
הָאֱלֹהִים עַל־הַשָּׁל וַיִּמַּת שָׁם עִם אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים׃ וַיַּחֲר לְדָוִד עַל אֲשֶׁר פָּרִץ יְהוָה
פָּרִץ בְּעֲזָה וַיִּקְרָא לְמָקוֹם הַהוּא פָּרִץ עֲזָה עַד
הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיִּקְרָא דָוִד אֶת־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וַיֹּאמֶר אֵיךְ יָבוֹא אֵלַי אֲרוֹן יְהוָה׃ וְלֹא־אָבָה

דָּוֹד לְהַסִּיר אֵלָיו אֶת־אֲרוֹן יְיָ הַזֶּה עַל־עֵיר דָּוִד
וַיִּטְהֹוּ דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־אֲרוֹן יְיָ וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן
יְיָ הַזֶּה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־עַבְדֵי אָדָם הַגִּתִּי שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים
וַיְבָרֶךְ יְיָ הַזֶּה אֶת־עַבְדֵי אָדָם וְאֶת־כָּל־בֵּיתוֹ׃
וַיִּגְדַּל לְמִלְכָּה דָּוִד לְאֹמֶר בָּרֶךְ יְיָ הַזֶּה אֶת־בֵּית
עַבְדֵי אָדָם וְאֶת־כָּל־אֲשֵׁר־לוֹ בַּעֲבוּר אֲרוֹן
הַזֶּה לַיהוָה וַיִּלְכֶּד דָּוִד וַיַּעַל אֶת־אֲרוֹן הַזֶּה לַיהוָה
מִבֵּית עַבְדֵי אָדָם עִיר דָּוִד בְּשִׂמְחָה׃ וַיְהִי כִּי
צָעְדוּ נְשָׂאֵי אֲרוֹן־יְיָ הַזֶּה שֹׁשֶׁה צָעָדִים וַיִּזְבַּח
שׂוֹר וּמְרִיא׃ וַדָּוִד מִבְּרַבֵּר בְּכָל־עֵז לִפְנֵי יְיָ הַזֶּה
וַדָּוִד חָגֹר אֶפֶסוֹ בָּדֵד׃ וַדָּוִד וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
מִעֲלִים אֶת־אֲרוֹן יְיָ הַזֶּה בְּתִרְוָעָה וּבְקוֹל שׂוֹפָר׃
וַיְהִי אֲרוֹן יְיָ הַזֶּה בָּא עִיר דָּוִד וּמִיֹּכֵל בְּתֵי
שָׂאוֹל נִשְׁקַפְּחָה׃ בְּעַד חַחֲלוֹן וַתֵּרָא אֶת־הַמִּלְכָּה
דָּוִד מִפְּזִו וּמִבְּרַבֵּר לִפְנֵי יְיָ הַזֶּה וַתִּבֹּז לוֹ בְּלִבָּהּ׃
וַיִּבְאֹו אֶת־אֲרוֹן יְיָ הַזֶּה וַיִּצְנֹו אֹתוֹ בְּמִקְוֵמוֹ
בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נִטְהַלְלוּ דָּוִד וַיַּעַל דָּוִד עֲלוֹת
לִפְנֵי יְיָ הַזֶּה וּשְׁלָמוֹם׃ וַיִּכַּל דָּוִד מִהַעֲלוֹת
הָעוֹלָה וְהַשְּׁלָמוֹם וַיְבָרֶךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם יְיָ הַזֶּה
צֶ-בָאוֹת׃ וַיַּחֲלֶק לְכָל־הָעָם לְכָל־הַמִּזְוֹן יִשְׂרָאֵל
לְמֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה לְאִישׁ חֶלֶת לֶחֶם אֶחָת
וְאֶשְׁפָּר אֶחָד וְאִשְׁיִשָּׁה אֶחָת וַיִּלְכֶּד כָּל־הָעָם
אִישׁ לְבֵיתוֹ׃ וַיֵּשֶׁב דָּוִד לְבָרֶךְ אֶת־בֵּיתוֹ
וַתֵּצֵא מִיֹּכֵל בַּת־שָׂאוֹל לְקִרְאֵת דָּוִד וַתֹּאמֶר מַה־
נִכְבַּד הַיּוֹם מִלְכָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם לְעֵינַי
אֲמַחֹת עַבְדָּיו בְּהַגְלוֹת נַגְלוֹת אֶחָד הַרְקוֹם׃
וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־מִיֹּכֵל לִפְנֵי יְיָ הַזֶּה אֲשֶׁר בָּחַר־
בִּי מֵאֲבִיךָ וּמִכָּל־בֵּיתוֹ לְצַוֹּת אֹתִי נָגִיד עַל־
עַם יְיָ הַזֶּה עַל־יִשְׂרָאֵל וְשָׁחַקְתִּי לִפְנֵי יְיָ הַזֶּה׃
וַיִּנְקַלְתִּי עוֹד מִזֹּאת וְהָיִיתִי שָׂפֵל בְּעֵינַי וְעַם־
הָאֲמַחֹת אֲשֶׁר אֲמַרְתָּ עִמָּם אֶפְבְּדָה׃ וַלְמִיֹּכֵל
בַּת־שָׂאוֹל לֹא־הָיָה לָהּ יָלֵד עַד יוֹם מוֹתָהּ׃

ז וַיְהִי כִּי־יֵשֶׁב הַמִּלְכָּה בְּבֵיתוֹ וַיְהִי הַנְּיָחֲלוֹ
מִסְבִּיב מִכָּל־לֵאֲבִיבוֹ׃ וַיֹּאמֶר הַמִּלְכָּה אֶל־נָתָן
הַנָּבִיא רָאֵה נָא אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית אַרְזִים וְאֲרוֹן

הַזֶּה לַיהוָה יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיְרִיעָה׃ וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־
הַמִּלְכָּה כָּל אֲשֶׁר בְּלִבְכֶךָ לַךְ עֲשֵׂה כִּי יְיָ הַזֶּה עִמָּךְ׃
וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי דְבָרֵי־יְיָ הַזֶּה אֶל־נָתָן
לְאֹמֶר׃ לָךְ וְאֲמַרְתָּ אֶל־עַבְדֵי אֱלֹהֶיךָ כֹּה אָמַר
יְיָ הַזֶּה הֵאֱתָה תִבְנֶה־לִּי בַיּוֹם הַזֶּה לְשֹׁכְתִי כִּי לֹא
יִשְׁכְּתִי בְּבָיִת לְמִיּוֹם הַעֲלֵתִי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וְאֶהְיֶה מִתְחַלֵּךְ בְּאֹהֶל
וּבְמִשְׁכָּן׃ וְכָל אֲשֶׁר־הֵאֱתָה־לְכַתֹּב בְּכָל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל חֲדָבֵר דְּבַרְתִּי אֶת־אֲחֵר שְׂכַמִּי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר צִוִּיתִי לְרַעוֹת אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל לְאֹמֶר
לָמָּה לֹא־בְנִיתֶם לִי בַיּוֹם אַרְזִים׃ וְעַתָּה כֹּה־
תֹּאמְרוּ לְעַבְדֵי דָּוִד כֹּה אָמַר יְיָ הַזֶּה צֶ-בָאוֹת
אֲנִי לְקַחְתִּיךָ מִן־הַנְּחֹלָה מֵאַחַר הַצֹּאֵן לְחַיּוֹת נָגִיד
עַל־עַמִּי עַל־יִשְׂרָאֵל׃ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ כָּכָל אֲשֶׁר
הֲלַכְתָּ וְאֶכְרַתָּה אֶת־כָּל־לֵאֲבִיבֶיךָ מִפְּנֵיךָ וְעֲשִׂיתִי־
לָךְ שֵׁם גָּדוֹל כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בְּאַרְצֵי׃ וְשִׁמְתִּי
מִקְדָּם לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל וְנִטְעַתִּיו וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא
יִרְגַּז עוֹד וְלֹא־יִסְפּוּ בְנֵי־עוֹלָה לְעַנּוֹתוֹ כֹּכָאֲשֶׁר
בְּרֵאשִׁוֹנָה׃ וְלִמְנוֹ-הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוִּיתִי שְׂכַמִּים עַל־
עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהִנִּיחֹתִי לָךְ מִכָּל־לֵאֲבִיבֶיךָ וְהַגִּיד
לָךְ יְיָ הַזֶּה כִּי־בֵית יַעֲשֶׂה־לָּךְ יְיָ הַזֶּה׃ כִּי יִמְלֹאוּ
יָמֶיךָ וְשָׁכַבְתָּ אֶת־אֲבֹתֶיךָ וְחִקִּימַתִּי אֶת־זֶרְעֶךָ
אֲחֵרֶיךָ אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ וְהִכִּינַתִּי אֶת־
מַמְלַכְתּוֹ׃ הוּא יִבְנֶה־בַיּוֹם לְשִׁמִּי וְכִנְנַתִּי אֶת־
כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ עַד־עוֹלָם׃ אֲנִי אֶהְיֶה־לוֹ לְאָב
וְהוּא יְהִי־לִּי לְבֵן אֲשֶׁר בְּהַעוֹתוֹ וְהִכְחַתִּיו
בְּשֹׁכֵט אֲנָשִׁים וּבְנָגְעֵי בְנֵי אָדָם׃ וְחִסְדִּי לֹא־
יִסּוּר מִמֶּנּוּ כֹכָאֲשֶׁר חִסְרְתִּי מִעַם שָׂאוֹל אֲשֶׁר
חִסְרְתִּי מִלְּפָנֶיךָ׃ וְנִאֲמֹן בַּיּוֹם וּמִמְלַכְתְּךָ עַד־
עוֹלָם לִפְנֵיךָ כֹכָאֲשֶׁר יִחַי נִכּוֹן עַד־עוֹלָם׃ כָּכָל
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְכָכָל חַחֲלוֹן הַזֶּה כֹּן דְּבַר נָתָן
אֶל־דָּוִד׃ וַיִּבֹּא הַמִּלְכָּה דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְיָ הַזֶּה
וַיֹּאמֶר מִי אֲנֹכִי אֶ-דָּוִד יְיָ הַזֶּה וּמִי בֵיתִי כִּי
חִבַּאתִנִּי עַד־חֲלָם׃ וְתִקְטָן עוֹד זֹאת בְּעֵינֶיךָ
אֶ-דָּוִד יְיָ הַזֶּה וְתִדְבַר גַּם אֶל־בֵּית־עַבְדְּךָ

לְמַרְחֹק וְזֹאת תֹרַת הָאָדָם אֲ-דָנִי י-הוָה:
וּמַהֲיִסֶּיף דָּוִד עוֹד לְדַבֵּר אֵלַיךָ וְאַתָּה יִדְעַת
אֶת־עַבְדְּךָ אֲ-דָנִי י-הוָה: בַּעֲבוּר דְּבָרְךָ וּבְלַבְּךָ
עָשִׂיתָ אֶת כֹּל־הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת לְהוֹדִיעַ אֶת־
עַבְדְּךָ: עַל־כֵּן גְּדַלְתָּ י-הוָה אֲ-לֹהִים כִּי־אֵין
כָּמוֹךָ וְאֵין אֲ-לֹהִים זֹלָתְךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ
בְּאֲזְנוֹנוּ: וּמִי כַעֲמֹךָ בְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ
אֲשֶׁר הִלְכוּ־אֲ-לֹהִים לְפָדוֹת־לוֹ לְעַם וּלְשׁוֹם לוֹ
שֵׁם וְלַעֲשׂוֹת לָכֶם הַגְּדוּלָּה וְנִרְאוֹת לְאַרְצְךָ מִכְּנִי
עִמָּךְ אֲשֶׁר פָּדִיתָ לָךְ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם וְאֲ-לֹהִים:
וְתִכְוֶנֶן לָךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְךָ לְעַם עַד־עוֹלָם
וְאַתָּה י-הוָה הֵייתָ לָהֶם לֵאמֹר י-הוָה לֹא־לֹהִים: וְעַתָּה
י-הוָה אֲ-לֹהִים הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עַל־עַבְדְּךָ
וְעַל־בֵּיתוֹ חָקֵם עַד־עוֹלָם וַעֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ:
וַיִּגְדַּל שִׁמְךָ עַד־עוֹלָם לֵאמֹר י-הוָה צֶ-בָאוֹת
אֲ-לֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל וּבֵית עַבְדְּךָ דָּוִד יִהְיֶה נִכּוֹן
לְפָנֶיךָ: כִּי־אַתָּה י-הוָה צֶ-בָאוֹת אֲ-לֹהֵי
יִשְׂרָאֵל גְּדַלְתָּ אֶת־אֵזֶן עַבְדְּךָ לֵאמֹר בֵּית
אֲבֹנֶה־לָּךְ עַל־כֵּן מֵצֵא עַבְדְּךָ אֶת־לִבּוֹ לְחַתְּפִלָּל
אֵלַיךָ אֶת־הַתְּפִלָּה הַזֹּאת: וְעַתָּה | אֲ-דָנִי י-הוָה
אֶת־הַחַיּוֹא הָאֶ-לֹהִים וּדְבַרְיֶךָ יִהְיֶה אֱמֶת וְתִדְבַר
אֶל־עַבְדְּךָ אֶת־הַטּוֹבָה הַזֹּאת: וְעַתָּה הוֹאֵל
וּבְרַךְ אֶת־בֵּית עַבְדְּךָ לְחַיִּוֹת לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּי־
אַתָּה אֲ-דָנִי י-הוָה דִּבַּרְתָּ וּמִבְּרַכְתְּךָ יִבְרַךְ
בֵּית־עַבְדְּךָ לְעוֹלָם:

ח וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיְהִי דָוִד אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיִּכְנָעוּם
וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־יְמֹתָג הָאִמָּה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: וַיְהִי
אֶת־מִזְבֵּחַ וַיִּמְדָּם בַּחֶבֶל הַשָּׂפָב אוֹתָם אֲרָצָה
וַיִּמְדָּד שְׁנֵי־חֲבָלִים לְחֵמִית וּמְלֵא חֶבֶל לְחַיִּוֹת
וְתִהִי מִזְבֵּחַ לְדָוִד לְעַבְדִּים נִשְׁאֵי מִנְחָה: וַיְהִי
דָוִד אֶת־הַדְּעוּר בְּיָרְחָב מְלֶךְ צוּבָה בְּלַכְתּוֹ
לְחָשִׁיב יָדוֹ בְּנַחֲר־פָּרַת: וַיִּלְכֹּד דָּוִד מִמֶּנּוּ אֶלְפָּה
וַשְׁבַּע־מֵאוֹת פָּרָשִׁים וְעֶשְׂרִים אֶלְפָּה אִישׁ רִגְלֵי
וַיַּעֲקֹר דָּוִד אֶת־כֹּל־לְהַרְכֵּב וַיִּזְתֶּר מִמֶּנּוּ מֵאַחַ
רְכָב: וְתָבֵא אָרָם דְּמִשְׁק לַעֲזָר לְהַדְּעוּר מְלֶךְ

צוּבָה וַיְהִי דָוִד בְּאָרָם עֶשְׂרִים־וַיִּשְׁנִים אֶלְפָּה אִישׁ:
וַיִּשֶׁם דָּוִד נְצֻבִים בְּאָרָם דְּמִשְׁק וְתִהִי אָרָם לְדָוִד
לְעַבְדִּים נִשְׁאֵי מִנְחָה וַיִּשַׁע י-הוָה אֶת־דָּוִד
בְּכֹל אֲשֶׁר חָלָה: וַיִּקַּח דָּוִד אֶת שְׁלֹמִי הַזָּהָב
אֲשֶׁר הָיוּ אֵל עַבְדֵי הַדְּעוּר וַיְבִיאוּם וַיִּרְשְׁלוּם:
וּמִכְּבֹשֶׁת וּמִמִּבְרַתֵי עָרֵי הַדְּעוּר לָקַח הַמֶּלֶךְ דָּוִד
נְחֹשֶׁת חֲרָבָה מְאֹד: וַיִּשְׁמָע תְּעִי מְלֶךְ חֲמַת כִּי
הִבָּה דָּוִד אֶת כֹּל־לַחִיל הַדְּעוּר: וַיִּשְׁלַח תְּעִי
אֶת־יֹרָם־בְּנוֹ אֶל־הַמֶּלֶךְ־דָּוִד לְשֹׂאֵל־לוֹ לְשָׁלוֹם
וּלְבָרְכּוֹ עַל אֲשֶׁר נָלַחַם בְּהַדְּעוּר וַיִּפְּחוּ כִּי־אִישׁ
מִלְחָמוֹת תְּעִי הִיָּה הַדְּעוּר וּבִירוֹ הָיוּ כְּלֵי־כֶסֶף
וּכְלֵי־זָהָב וּכְלֵי נְחֹשֶׁת: גַּם־אַתָּם הִקְדִּישׁ הַמֶּלֶךְ
דָּוִד לִי-הוָה עַם־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ
מִכֹּל־לַחֲגוּזִים אֲשֶׁר כִּפְּשׁוּ: מֵאַרָם וּמִמִּזְבֵּחַ
וּמִכְּנֵי עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתִּים וּמִצִּמְלֶק וּמִשָּׁלַל
הַדְּעוּר בְּיָרְחָב מְלֶךְ צוּבָה: וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם
בְּשֵׁבוֹ מִחֲבוֹתָיו אֶת־יָרָם בְּגִיא־מֶלֶח שְׁמוֹנָה
עָשָׂר אֶלְפָּה: וַיִּשֶׁם בְּאֲדוֹם נְצֻבִים בְּכֹל־אֲדוֹם שֵׁם
נְצֻבִים וַיְהִי כָל־אֲדוֹם עַבְדִּים לְדָוִד וַיִּשַׁע
י-הוָה אֶת־דָּוִד בְּכֹל אֲשֶׁר חָלָה: וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל־
כֹּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי דָוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה לְכָל־
עַמּוֹ: וַיּוֹאֵב בֶן־צִרְיָה עַל־הַצִּבְיָה וַיְהוֹשִׁפָט בֶּן־
אֲחִילָד מִזֹּכִיר: וְצִדּוֹק בֶּן־אֲחִיטוֹב וְאֲחִימֶלֶךְ
בֶּן־אֲבִיתָר פַּהֲגִים וְשָׂרְיָה סוֹפֵר: וּבְנֵיָהוּ בֶן־
יְהוִיָדָע וְחִבְרָתִי וְחַפְּלָתִי וּבְנֵי דָוִד פַּהֲגִים הָיוּ:

ט וַיֵּאמֶר דָּוִד הֲכִי יִשֶׁ־עוֹד אֲשֶׁר נֹתַר לְבֵית
שָׂאוֹל וְאֶעֱשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד בַּעֲבוּר יְהוֹנָתָן: וְלְבֵית
שָׂאוֹל עָבָד וּשְׁמוֹ צִיבָא וַיִּקְרָאוּ־לוֹ אֶל־דָּוִד
וַיֵּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הֲאַתָּה צִיבָא וַיֵּאמֶר עַבְדְּךָ:
וַיֵּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲאִפְסָם עוֹד אִישׁ לְבֵית שָׂאוֹל
וְאֶעֱשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד אֲ-לֹהִים וַיֵּאמֶר צִיבָא אֵל־
הַמֶּלֶךְ עוֹד בֵּן לַיהוֹנָתָן נָבָה רִגְלִים: וַיֵּאמְרוּ־לוֹ
הַמֶּלֶךְ אִיפֹה הוּא וַיֵּאמֶר צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה־
הוּא בֵּית מְכִיר בֶּן־עַמְיָאֵל בְּלוֹ דְּבָר: וַיִּשְׁלַח
הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיִּקְחֵהוּ מִבֵּית מְכִיר בֶּן־עַמְיָאֵל מִלּוֹ

דבר: וַיָּבֵא מִפִּיבִשְׁתַּת בְּנֵי־הוֹנֵתָן בֶּן־שָׂאוֹל אֶל־
דָּוִד וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו וַיִּשְׁתַּחֲוֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד מִפִּיבִשְׁתַּת
וַיֹּאמֶר הֲנֵה עֲבָדֶךָ: וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד אֲלֵי־תִירָא כִּי
עָשִׂה אֲעִשֶׂה עִמָּךְ חֶסֶד בְּעֵבֹר יְהוֹנָתָן אָבִיךָ
וְהִשְׁבַּתִּי לְךָ אֶת־כָּל־שָׂדֵה שָׂאוֹל אָבִיךָ וְאֶת־הָ
תְּאֵבֶל לֶחֶם עַל־שִׁלְחָנִי תָמִיד: וַיִּשְׁתַּחֲוֶה וַיֹּאמֶר
מָה עֲבָדֶךָ כִּי פָנִית אֶל־הַפֶּלֶב הַמֵּת אֲשֶׁר בְּמוֹנֵי:
וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ אֶל־צִיבָא נַעַר שָׂאוֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו
כֹּל אֲשֶׁר חָיָה לְשָׂאוֹל וְלָכָל־בֵּיתוֹ נָתַתִּי לְבָר־
אֲדֹנָיִךָ: וְעַבְדָּת לֹא אֶת־הֶאֱדָמָה אֶתָּה וּבָנֶיךָ
וְעַבְדֶּיךָ וְהַבָּאֵת וְהָיָה לְבֶן־אֲדֹנָיִךָ לֶחֶם וְאֶכְלוּ
וּמִפִּיבִשְׁתַּת בְּנֵי־אֲדֹנָיִךָ יֹאכֵל תָּמִיד לֶחֶם עַל־
שִׁלְחָנִי וְלִצִּיבָא חַמֻּשָׁה עֶשְׂרֵה בָנִים וְעֶשְׂרִים
עַבְדִּים: וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ כָּכֹל אֲשֶׁר
יֵצֵא אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֶת־עַבְדּוֹ כֹּן יַעֲשֶׂה עֲבָדֶךָ
וּמִפִּיבִשְׁתַּת אֶכֵּל עַל־שִׁלְחָנִי כַּאֲחֵד מִבְּנֵי הַמֶּלֶךְ:
וְלִמִּפִּיבִשְׁתַּת בְּנֵי־קַטָּן וְשִׁמּוֹ מִיבָא וְכֹל מוֹשֵׁב
בֵּית־צִיבָא עַבְדִּים לִמִּפִּיבִשְׁתַּת: וּמִפִּיבִשְׁתַּת יֹשֵׁב
בִּירוּשָׁלַם כִּי עַל־שִׁלְחָן הַמֶּלֶךְ תָּמִיד הוּא אֶכֵּל
וְהוּא פֶסַח שְׁתֵּי רִגְלָיו:

י וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיָּמָת מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּמְלֹךְ
חֲנֹן בְּנֵו תַחְתָּיו: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֲעִשֶׂה־יְחֶסֶד | עִם־
חֲנֹן בְּדִנְחָשׁ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו עִמְדִי חֶסֶד
וַיִּשְׁלַח דָּוִד לְנַחְמוֹ בְּיַד־עַבְדּוֹ אֶל־אָבִיו וַיִּבְאֹ
עַבְדֵי דָוִד אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן: וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי בְנֵי־
עַמּוֹן אֶל־חֲנֹן אֲדֹנָיָהֶם הַמֶּכֶבֶד דָּוִד אֶת־אָבִיךָ
בְּעֵינֶיךָ כִּי־שָׁלַח לְךָ מִנְחָמִים הֲלֹא בְּעֵבֹר חֶקֶר
אֶת־הָעִיר וְלָרְגֵלָה וְלַחֲכָפָה שָׁלַח דָּוִד אֶת־עַבְדּוֹ
אֵלֶיךָ: וַיִּקַּח חֲנֹן אֶת־עַבְדֵי דָוִד וַיַּגִּלַח אֶת־חֲצֵי
זָקָם וַיִּכְרַת אֶת־מְדוּיָהֶם בַּחֲצֵי עַד שְׁתֹּתֵיהֶם
וַיִּשְׁלַחֶם: וַיִּגְדּוּ לְדָוִד וַיִּשְׁלַח לְקִרְאָתָם כִּי־הָיוּ
הַאֲנָשִׁים נִבְלָמִים מְאֹד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שָׁבוּ
בִירְחוֹ עַד־יִצְמַח זָקָנְכֶם וְשַׁבְתֶּם: וַיִּרְאוּ בְנֵי
עַמּוֹן כִּי נִבְאָשׁוּ בְדָוִד וַיִּשְׁלַחוּ בְנֵי־עַמּוֹן
וַיִּשְׁכְּרוּ אֶת־אֲרָם בֵּית־רְחוֹב וְאֶת־אֲרָם צִוָּבָא

עֶשְׂרִים אֵלֶף רִגְלֵי וְאֶת־מֶלֶךְ מַעֲכָה אֵלֶף אִישׁ
וְאִישׁ טוֹב שְׁנַיִם־עֶשְׂרֵה אֵלֶף אִישׁ: וַיִּשְׁמַע דָּוִד
וַיִּשְׁלַח אֶת־יוֹאָב וְאֶת כָּל־הַצָּבָא הַגְּבֻרִים:
וַיֵּצְאוּ בְנֵי עַמּוֹן וַיַּעֲרְכוּ מִלְחָמָה פֶּתַח הַשַּׁעַר
וְאֲרָם צִוָּבָא וְרְחוֹב וְאִיש־טוֹב וּמַעֲכָה לְבָדָם
בַּשָּׂדֵה: וַיִּרְא יוֹאָב כִּי־הִיתָה אֵלָיו פְּנֵי הַמִּלְחָמָה
מִפְּנִים וּמֵאֲחֹזֵר וַיִּבְחַר מִכָּל בְּחֹרֵי יִשְׂרָאֵל
וַיַּעֲרֹךְ לְקִרְאָת אֲרָם: וְאֶת יֵתֵר הָעָם נָתַן בְּיַד
אֲבִשָׁי אָחִיו וַיַּעֲרֹךְ לְקִרְאָת בְּנֵי עַמּוֹן: וַיֹּאמֶר
אִם־יִתְחַזַּק אֲרָם מִמֶּנִּי וְהִיתָה לִי לִישׁוּעָה וְאִם־
בְּנֵי עַמּוֹן יִחַזְקוּ מִמֶּךָ וְהָלַכְתִּי לְחֹשִׁיעַ לְךָ: וְחֹזֶק
וְנִתְחַזַּק בְּעַד־עַמְּנוּ וּבְעַד עָרִי אֶל־לְחִינֹו וַי־הִזִּח
יַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינָיו: וַיִּגֹּשׁ יוֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר
עִמּוֹ לְמִלְחָמָה בְּאֲרָם וַיִּנְסוּ מִפְּנָיו: וּבְנֵי עַמּוֹן
רָאוּ כִּי־נָס אֲרָם וַיִּנְסוּ מִפְּנֵי אֲבִישָׁי וַיִּבְאוּ הָעִיר
וַיִּשְׁכְּבוּ יוֹאָב מֵעַל בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּבָּא יְרוּשָׁלָּם:
וַיִּרְא אֲרָם כִּי נִגַּף לְפָנָי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאסְפוּ יַחַד:
וַיִּשְׁלַח הַרְדֵּעֶזֶר וַיֵּצֵא אֶת־אֲרָם אֲשֶׁר מַעֲכָר
הַנְּהָר וַיִּבְאוּ חֵילָם וְשׂוֹבְדֵי שֶׁר־צָבָא הַרְדֵּעֶזֶר
לְבָנֵיהֶם: וַיִּגְדּוּ לְדָוִד וַיֹּאסְפוּ אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל
וַיַּעֲבֵר אֶת־יְהוֹרָדָן וַיִּבָּא חֲלָאמָה וַיַּעֲרְכוּ אֲרָם
לְקִרְאָת דָּוִד וַיִּלְחְמוּ עִמּוֹ: וַיִּנְסוּ אֲרָם מִפְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיַּחְרַג דָּוִד מֵאֲרָם שְׁבַע מֵאוֹת רֶכֶב
וְאַרְבָּעִים אֵלֶף פָּרָשִׁים וְאֶת שׂוֹבְדֵי שֶׁר־צָבָא
הִכָּה וַיָּמָת שָׁם: וַיִּרְאוּ כָּל־הַמְּלָכִים עַבְדֵי
הַרְדֵּעֶזֶר כִּי נִגְפוּ לְפָנָי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְמוּ אֶת־
יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבְדוּם וַיִּרְאוּ אֲרָם לְחֹשִׁיעַ עוֹד אֶת־
בְּנֵי עַמּוֹן:

הלכות מתנות עניים פרק ז

ז,ו מפרנסין ומכסין עניי גוים עם עניי ישראל, מפני דרכי שלום. ועני המחזר על הפתחים, אין נזקקין לו למתנה מרבה; אבל נותנין לו מתנה מועטת. ואסור להחזיר את העני ששאל ריקם, ואפלו אתה נותן לו גרגרת אחת, שנאמר "אל-ישב דף נכלם".

ז,ז אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום, מכפר אחד הנמכר בפנדיון כשהיו החטים ארבע סאין בסלע; וכבר בארנו כל המדות. ואם לן-נותנין לו מצע שיישן עליו, וכסת לתן תחת מראשותיו, ושמן וקטנית; ואם היה שבת-נותנין לו מזון שלוש סעודות, ושמן וקטנית ודג וירק. ואם היו מכירין אותו, נותנין לו לפי כבודו.

ז,ח עני שאינו רוצה לקח צדקה, מערימין עליו ונותנין לו לשם מתנה או לשם הלואה; ועשיר המרעיב את עצמו, ועינו צרה בממונו שלא יאכל ממנו ולא ישתה-אין משגיחין בו.

ז,ט מי שאינו רוצה לתן צדקה, או שיתן מעט ממה שראוי לו-בית דין פופין אותו, ומפין אותו עד שיתן מה שאמדהו לתן; ויורדין לנכסיו בפניו, ולוקחין מהן מה שראוי לו לתן. וממשפנין על הצדקה, ואפלו בערפי שבתות.

ז,י אדם שוע שהוא נותן צדקה יתר מן הראוי לו, או שמיצר לעצמו ונותן לגבאים פדי שלא יתביש-אסור לתבעו ולגבות ממנו צדקה; וגבאי שמבלימו ושואל ממנו-עתיד להפרע ממנו, שנאמר "ופקדתי, על כל-לחציו".

ז,יא אין פוסקין צדקה על היתומים, ואפלו לפדיון שבויים, ואף על פי שיש להם ממון הרבה; ואם פסק הדין עליהם פדי לשום להן שם, מתר.

ז,יב גבאי צדקה לוקחין מן הנשים ומן

ז,א מצות עשה לתן צדקה לעניי ישראל כפי מה שראוי לעני, אם היתה יד הנותן משגת-שנאמר "פתח תפתח את-ידך, לו", ונאמר "והחזקת בו, גר ותושב וחי עמך", ונאמר "וחי אחיך, עמך". וכל הרואה עני מבקש, והעלים עיניו ממנו, ולא נתן לו צדקה-עובר בלא תעשה, שנאמר "לא תאמץ את-לבבך, ולא תקפץ את-ידך, מאחיק, האביון".

ז,ב לפי מה שחסר העני, אתה מצוה לתן לו-אם אין לו כסות, מכסין אותו; אין לו כלי בית, קונין לו כלי בית; אין לו אשה, משיאין לו אשה; ואם היתה אשה, משיאין אותה לאיש; אפלו היה דרכו שלזה העני לרכב על הסוס ועבד רץ לפניו, והעני וירד מנכסיו-קונין לו סוס לרכב עליו ועבד לרוץ לפניו, שנאמר "די מחסרו, אשר יחסר לו"; ומצוה אתה להשלים חסרונו, ואין אתה מצוה לעשרו.

ז,ג יתום שבא להשיאו אשה-שוכרין לו בית, ומציעים לו מטה וכל כלי תשמישו; ואחר כך משיאין לו אשה.

ז,ד בא עני ושאל די מחסרו, ואין יד הנותן משגת-נותן לו כפי השגת ידו. וכמה: עד חמיש נכסיו, מצוה מן המבחר; ואחד מעשרה בנכסיו, בינוני; פחות מפאן, עין רעה. ולעולם אל ימנע אדם עצמו משלישית השקל בשנה; וכל הנותן פחות מזה, לא קים מצוה. ואפלו עני המתפרנס מן הצדקה, חייב לתן צדקה לאחר.

ז,ה עני שאין מכירין אותו, ואמר רעב אני, האכילוני-אין בודקין אחריו שמא רמאי הוא, אלא מפרנסין אותו מיד. היה ערם, ואמר כסוני-בודקין אחריו שמא רמאי הוא; ואם היו מכירין אותו-מכסין אותו לפי כבודו מיד, ואין בודקין אחריו.

התינוקות דבר מועט, אבל לא דבר מרבה—
שחזקת המרבה, גנבה או גזל משלאחרים.
וכמוה הוא מועט שלהן, הכל לפי עשר הפעלים
או עניותן.

זיג עני שהוא קרובו, קודם לכל אדם; ועניי
ביתו, קודמין לעניי עירו; ועניי עירו, קודמין
לעניי עיר אחרת: שנאמר "לאחיה לענייך
ולאבינה, בארצה".

זיג מי שהלך בסחורה, ופסקו עליו אנשי העיר
שהלך שם צדקה—הרי זה נותן לעניי אותה

הלכות מתנות עניים פרק ח

חא הצדקה, הרי היא בכלל הנדרים. לפיכך
האומר הרי עלי סלע לצדקה, או הרי הסלע
הזו צדקה—חייב לתנה לעניים מיד; ואם אחר,
חייב ב"לא תאחר לשלמו"—שהרי בידו לתן
מיד, והעניים מצויין הן.

חב אם אין שם עניים, מפריש ומניח עד שימצא
עניים. ואם התנה שלא יתן עד שימצא עני, אינו
צריך להפריש; וכן אם התנה בשעה שנדר
בצדקה או התנדב אותה, שיהיו גבאין רשאין
לשנותה ולצרף אותה בזהב—הרי אלו מתרין.

חג המתפיס בצדקה, חייב כשאר הנדרים.
ביצד: אמר הרי סלע זו כזו, הרי זו צדקה.
הפריש סלע ואמר, הרי זו צדקה, ולקח סלע
שניה ואמר, וזו—הרי השניה צדקה, ואף על פי
שלא פרש. הנודר צדקה ולא ידע כמה נדר, יתן
עד שיאמר לא לכה נתפונתי.

חד אחד האומר סלע זו לצדקה, או האומר הרי
עלי סלע לצדקה, והפריש הסלע—אם רצה
לשנותה באחרת, מתר; ואם משהגיעה ליד
הגבאי, אסור לשנותה. ואם רצה הגבאים לצרף
המעוות ולעשותו דינרין, אינן רשאים: אלא אם
אין שם עניים לחלק—מצרפין לאחרים, אבל לא
לעצמן.

העיר. ואם היו רבים, ופסקו עליהן צדקה—
נותנין; וכשהן באין, מביאין אותה עמהן
ומפרנסין בה עניי עירם. ואם יש שם חבר עיר—
יתנו אותה לחבר עיר, והוא מחלקה כמו
שיראה לו.

זטו האומר תנו מאתים דינר לבית הפנסת, או
תנו ספר תורה לבית הפנסת—יתנו לבית
הפנסת שהוא רגיל בו; ואם היה רגיל בשניהם,
יתנו לשניהם. האומר תנו מאתים דינר לעניים,
יתנו לעניי אותה העיר.

חה היה לעניים הננה בעפוב המעות ביד
הגבאי כדי לעשות אחרים לתן, הרי אותו
הגבאי מתר ללוות אותם המעות שלעניים
ופורע—שהצדקה, אינה פהקדש שאסור להנות
בו.

חזו מי שהתנדב מנורה או נר לבית הפנסת,
אסור לשנותה; ואם לדבר מצוה, מתר
לשנותה, אף על פי שלא נשתקע שם בעליה
מעליה, אלא אומרים זו המנורה או נר
שלפלוני. ואם נשתקע שם הפעלים מעליה,
מתר לשנותה אפלו לדבר הרשות.

חזו במה דברים אמורים, בשחיה המתנדב
ישראל; אבל אם היה גוי—אסור לשנותה אפלו
לדבר מצוה, עד שישתקע שם בעליה מעליה:
שמא יאמר הגוי, הקדשתי דבר לבית הפנסת
שליהודיים, ומכרו אותו לעצמן.

חח גוי שהתנדב לבדק הבית, אין מקבלין
ממנו תחלה. ואם לקחו ממנו, אין מחזירין לו;
ואם היה דבר מסים כגון קורה או אבן, מחזירין
לו—כדי שלא יהיה להן דבר מסים במקדש,
שנאמר "לא—לכם ולנו, לבנות בית לאלהינו".
אבל לבית הפנסת, מקבלין מהן לכתחלה;
והוא שיאמר, בדעת ישראל הפרשתי; ואם לא

אמר—טעון גניזה, שְׁמָא בְּלָבוּ לְשָׁמַיִם. ואין מקבילים מהם לחומת ירושלים, ולא לאמת המים שבה—שנאמר "ולכם, אין—חלק ועדקה וזכרון—בירושלם".

ח,ט אסור לישראל לטל עדקה מן הגזיים, בפרהסייה; ואם אינו יכול לחיות בעדקה שלישראל, ואינו יכול לטלה מן הגזיים בענעה—הרי זה מתר. ומלך או שר מן הגזיים ששלח ממוזן לישראל לעדקה, אין מחזירין אותו לו—משום שלום מלכות; אלא נוטלין ממנו, וינתן לעניי גזיים בסתר, כדי שלא ישמע המלך.

ה,י פדיון שבויים, קודם לפרנסת עניים ולכסותו; ואין לה מצוה רבה כמו פדיון שבויים: שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והעמאים, ובכלל הערמיים; ועומד בסכנת נפשות. והמעלים עיניו מפדיונו—הרי זה עובר על "לא תאמץ את—לבבך, ולא תקפץ את—ידך", ועל "לא תעמד על—דם רעה", ועל "לא—יִרְדְּנוּ בַּפֶּה, לְעֵינֶיךָ"; ובטל מצות "פתח תפתח את—ידך", ומצות "וחי אחיה, עמך", ו"אהבת לרעה כמוך", ו"הצל, לקחים למות", והרבה דברים כאלו. ואין לה מצוה רבה כפדיון שבויים.

ה,יא אנשי העיר שגבו מעות לבנין בית הפנסת, ובא להן דבר מצוה—מוציאין בו את המעות. קנו אבנים וקורות—לא ימכרו אותן לדבר מצוה, אלא לפדיון שבויים; אף על פי שהביא את הלבנים, וגדרו את האבנים, ופצלו את הקורות, והתקינו הכל לבנין—מוכרין הכל לפדיון שבויים בלבד. אבל אם בנו וגמרו—לא ימכרו את בית הפנסת, אלא יגבו לפדיון מן הצבור.

ה,יב אין פודין את השבויים ביתר על דמיהן, מפני תקון העולם—שלא יהיו האויבים רודפין אחריהם לשבותם; ואין מבריחין את השבויים,

מפני תקון העולם—שלא יהיו האויבים מכבידין עליהן את העל, ומרבים בשמירתן.

ה,יג מי שמכר עצמו ובניו לגזיים, או שלוח מהן ושבנו אותו או אסרו אותו בהלוואתן—פעם ראשונה ושנית, מצוה לפדותו; שלישית, אין פודין אותו, אבל פודין את הבנים, לאחר מיתת אביהן. ואם בקשו להרגו, פודין אותו מידם אפלו אחר כמה פעמים.

ה,יד עבד שנשבה—הואיל וטבל לשם עבדות וקבל עליו מצוות, פודין אותו פישראל שנשבה; ושבוי שנשתמד אפלו למצוה אחת, כגון שהיה אוכל נבלה להכעיס וכיוצא בזה—אסור לפדותו.

ה,טו האשה קודמת לאיש, להאכיל ולכסות ולהוציא מבית השבי—מפני שהאיש דרכו לחזר ואין האשה דרכה לחזר, ובשטה מרבה; ואם היו שניהם בשביה, ונתבעו שניהן לדבר ערוה—האיש קודם לפדות, לפי שאין דרכו לבק.

ה,טז יתום ויתומה שבאו להשיא אותן—משיאין את האשה קדם לאיש, שבשטה שלאשה מרבה; ולא יפחתו לה ממשקל ששה דינרים ורביע דינר שלכסף טהור; ואם יש בפיס שלעדקה, נותנין לה לפי כבודה.

ה,יז היו לפנינו עניים הרבה, או שבויים הרבה, ואין בפיס כדי לפרנס או כדי לכסות או כדי לפדות את כלן—מקדימין את הפוחן ללוי, ולוי קודם לישראל, וישראל לחלל, וחלל לשתוקי, ושתוקי לאסופי, ואסופי לממזר, וממזר לנתין; ונתין קודם לגר, שהנתין גדל עמנו בקדשה, וגר קודם לעבד משחרר, לפי שהיה בכלל ארוה.

ה,יח במה דברים אמורים, בשחיו שווין בחכמה; אבל אם היה פוחן גדול עם הארץ וממזר תלמיד חכמים, תלמיד חכמים קודם. וכל הגדול בחכמה, קודם את חברו; ואם היה אחד מהן רבו או אביו—אף על פי שיש שם גדול

קודם לזה שהוא גדול מהם בחכמה.

מהו בחכמה, רבו או אביו שהוא תלמיד חכמים

הלכות מתנות עניים פרק ט

והתמחוי נגבה בשלושה, שאינו דבר קצוב; ומתחלק בשלושה. התמחוי נגבה בכל יום, והקפה מערב שבת לערב שבת; והתמחוי לעניי עולם, והקפה לעניי אותה העיר בלבד.

טו, רשאי בני העיר לעשות קפה תמחוי, ותמחוי קפה, ולשנותן לכל מה שירצו מצרפי צבור, ואף על פי שלא התנו כן בשעה שגבו; ואם היה במדינה חכם גדול שהכל גובין על דעתו, והוא יחלק לעניים כפי מה שיראה—הרי זה רשאי לשנותן לכל מה שיראה לו מצרפי צבור.

טז, גבאי צדקה, אינן רשאים לפרש זה מזה בשוק, אלא כדי שיהיה זה פורש לשער וזה פורש לחנות, וגובין. מצא הגבאי מעות בשוק—לא יתנם לתוך כיסו, אלא נותן לתוך ארנקי של צדקה; ולכשיגיע לביתו, יטלם. היה הגבאי נושה בחברו מנה, ופרעו בשוק—לא יתנם לתוך כיסו, אלא יתנם לתוך ארנקי של צדקה; ולכשיגיע לביתו, יטלם. ולא ימנה מעות הקפה שנים שנים אלא אחד אחד, מפני החשד—שנאמר "והייתם נקים מזה, ומישראל".

טח, גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק—מצרפין המעות דינרין לאחרים, ואין מצרפין לעצמן; גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק—מוכרים לאחרים, ואין מוכרים לעצמם. ואין מחשבים בצדקה עם גבאי צדקה, ולא בהקדש עם הגזברין—שנאמר "אך לא יחשב אתם, הכסף הנתן על—ידם: כי באמונה, הם עשים".

טט, מי שישב במדינה שלוש יום, כופין אותו לתן צדקה לקפה עם בני המדינה; ישב שם שלוש חדשים, כופין אותו לתן התמחוי; ישב שם ששה חדשים, כופין אותו לתן צדקה בכסות

טא, כל עיר שיש בה ישראל—תיבין להעמיד גבאי צדקה, אנשים ידועים ונאמנים שיהיו מחזירין על העם מערב שבת לערב שבת, ולוקחין מפל אחד ואחד מה שהוא ראוי לתן, ודבר הקצוב עליו; והן מחלקין המעות מערב שבת לערב שבת, ונותנין לכל עני ועני מזונות המספיקין לשבעת ימים. וזו היא הנקראת קפה של צדקה.

טב, וכן מעמידין גבאין שלוקחין בכל יום ויום מפל חצר פת ומיני מאכל ופרות, או מעות ממי שהוא מתנדב לפי שעה; ומחלקין את הגבוי לערב בין העניים, ונותנין לכל עני ממנו פרנסת יומו. וזה הוא הנקרא תמחוי.

טג, מעולם לא ראינו ולא שמענו, בקהל מישראל שאין להן קפה של צדקה; אבל התמחוי, יש מקומות שנהגו בו ויש מקומות שלא נהגו בו. והמנהג הפשוט היום, שיהיו גבאי הקפה מחזירין בכל יום ומחלקין מערב שבת לערב שבת.

טד, בתעניות, מחלקים מזונות לעניים; וכל תענית שאכלו העם ולנו, ולא חלקו צדקה לעניים—הרי אלו בשופכי דמים, ועליהם נאמר בקבלה "צדק ילין בה—ועתה מרצחים". במה דברים אמורים, בשלא חלקו הפת והפרות שאוכלים בה הפת כגון תמרים או ענבים; אבל אם אחרו המעות או החטים, אינן בשופכי דמים.

טה, הקפה אינה נגבית אלא בשנים, שאין עושים שררה על הצבור בממון בפחות משנים; ומתר להאמין אחד על המעות של קפה. ואינה נתחלקת אלא בשלושה, מפני שהוא פדיני ממזונות שנותן לכל אחד די מחסורו לשבת.

שְׁמֹכְסִים בָּהּ עֲנִי הָעִיר; יֵשֵׁב שָׁם תִּשְׁעָה
חֲדָשִׁים, כּוֹפִין אוֹתוֹ לִתֵּן עֲדָקָה לְקַבּוּרָה
שְׁקוּבְרִין בָּהּ אֶת הָעֲנִיִּים וְעוֹשִׂין לָהֶם כָּל צְרָפֵי
קַבּוּרָה.

ט,י מי שִׁישׁ לוֹ מִזּוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, אֶסוּר לוֹ לִטֹּל
מִן הַתְּמָחוּי; הֵיוּ לוֹ מִזּוֹן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת,
לֹא יִטֹּל מִן הַקֶּפֶה. הֵיוּ לוֹ מְאֵתִים זוּז, אִף עַל
פִּי שְׂאִינוֹ נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּהֶם, אוֹ שְׁהִיוּ לוֹ חֲמוּשִׁים
זוּז, וְהוּא נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּהֶם—הָרִי זֶה לֹא יִטֹּל לְקַט
שִׁכְחָה וּפְאָה וּמַעֲשֵׂר עֲנִי; הֵיוּ לוֹ מְאֵתִים חֶסֶר
דִּינָר—אִפְלוּ אֶלֶף נֹתְנִין לוֹ בְּאַחַד, הָרִי זֶה מִתֵּר
לְקַח. הֵיוּ בְּיָדוֹ מְעוֹת, וְהָרִי הֵן עָלָיו חוֹב, אוֹ
שְׁהִיוּ מִמְשַׁכְּנִים לְכַתְּבַת אִשְׁתּוֹ—הָרִי זֶה מִתֵּר
לְקַח.

ט,יא עֲנִי שֶׁצָּרָה וַיֵּשׁ לוֹ חֶצֶר וּכְלֵי בַיִת, אִפְלוּ
הֵיוּ כְּלֵי כֶּסֶף וּכְלֵי זָהָב—אִין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְמִכֹּר
אֶת בַּיִתוֹ וְאֶת כְּלֵי תְּשֻׁמִּישׁוֹ, אֲלֵא מִתֵּר לְקַח;
וּמִצְוָה לִתֵּן לוֹ. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּכֵלֵי
אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וּמִצְעוֹת וּמִלְבוּשׁ וּכְיוּצָא בְּהֵן;
אֲבָל אִם הֵיוּ כְּלֵי כֶּסֶף אוֹ כְּלֵי זָהָב כְּגוֹן מִגְרָדָה
אוֹ עָלֵי וּכְיוּצָא בְּהֵן, מוֹכְרֵן וְלוֹקֵחַ פְּחוּת מֵהֵן.
בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, קֹדֶם שִׁיִּגִיעַ לְגִבּוֹת מִן
הָעַם; אֲבָל אַחֵר שֶׁגָּבַהּ הָעֲדָקָה—מְחִיבִים אוֹתוֹ
לְמִכֹּר כְּלָיו וְלְקַח אַחֲרָיִם פְּחוּתִין מֵהֶם, וְאַחֵר כֶּף
יִטֹּל.

ט,יב בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה מֵחֵלֶף מַעִיר לְעִיר, וְתַמּוֹ

לוֹ הַמְּעוֹת בְּדֶרֶךְ, וְאִין לוֹ מַה יֵּאָכֵל עִתָּה—הָרִי
זֶה מִתֵּר לְקַח לְקַט שִׁכְחָה וּפְאָה וּמַעֲשֵׂר עֲנִי,
וְלַהֲנוֹת מִן הָעֲדָקָה; וְלִכְשִׁיִּגִיעַ לְבַיִתוֹ, אִינוּ חַיִּב
לְשֵׁלֶם—שְׁהָרִי עֲנִי הָיָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה: הֵא לְמַה
זֶה דּוֹמָה—לְעֲנִי שֶׁהָעֲשִׂיר, שְׂאִינוּ חַיִּב לְשֵׁלֶם.

ט,יג מִי שְׁהָיוּ לוֹ בָּתִּים וְשָׂדוֹת וּכְרָמִים, וְאִם
מִכְרָן עִתָּה בִּימֵי הַגְּשָׁמִים מוֹכֵר בְּזוּל, וְאִם
הִנִּיחֵן עַד יְמוֹת הַחֲמָה מוֹכְרֵן בְּשׁוּיֵיהֶן—אִין
מְחִיבִין אוֹתוֹ לְמִכֹּר, אֲלֵא מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ מַעֲשֵׂר
עֲנִי עַד חֲצֵי דְמִיחָן; וְלֹא יִדְחַק עֲצָמוֹ, וַיִּמְכֹּר
שְׁלֵא בְּזָמָן מְכִירָה.

ט,יד הֵיוּ שְׂאֵר הָאָדָם מוֹכְרִין בִּיקָר, וְהוּא אִינוּ
מוּצָא מִי שִׁיקַח מִמֶּנּוּ אֲלֵא בְּזוּל מִפְּנֵי שֶׁהוּא
דְּחוּק וְטְרוּד—אִין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְמִכֹּר; אֲלֵא
אוֹכֵל מַעֲשֵׂר עֲנִי וְהוֹלֵךְ עַד שִׁימְכֹר בְּשׁוּוֹה,
וַיִּדְעוּ הַכָּל שְׂאִינוּ דְּחוּק לְמִכֹּר.

ט,טו עֲנִי שֶׁגָּבּוּ לוֹ כְּדֵי לְהַשְׁלִים מְחִסּוֹרוֹ,
וְהוֹתִירוֹ עַל מַה שֶׁהוּא צָרִיךְ—הָרִי הַמּוֹתֵר שְׁלוֹ;
וּמוֹתֵר עֲנִיִּים, לְעֲנִיִּים. מוֹתֵר שְׁבוּיִים, לְשְׁבוּיִים;
וּמוֹתֵר שְׁבוּי, לְאוֹתוֹ שְׁבוּי. מוֹתֵר מֵתִים,
לְמֵתִים; מוֹתֵר הַמֵּת, לְיוֹרְשָׁיו.

ט,טז עֲנִי שֶׁנָּתַן פְּרוּסָה לְתַמְחוּי, אוֹ פְּרוּטָה
לְקֶפֶה—מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ; וְאִם לֹא נָתַן, אִין מְחִיבִין
אוֹתוֹ לִתֵּן. נָתַנוּ לוֹ בְּגָדִים חֲדָשִׁים, וְהַחֲזִיר לָהֶן
אֶת הַשְּׁחָקִין—מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ; וְאִם לֹא נָתַן, אִין
מְחִיבִין אוֹתוֹ לִתֵּן.

הַלְכוֹת מִתְּנוֹת עֲנִיִּים פֶּרֶק י

בְּעֲדָקָה.

י,ב וְלַעוֹלָם אִין אָדָם מַעֲנִי מִן הָעֲדָקָה, וְאִין דְּבַר
רַע וְלֹא חֹזֵק נִגְלָל בְּשִׁבִיל הָעֲדָקָה—שֶׁנֶּאֱמַר
”וְהָיָה מַעֲשֵׂה הָעֲדָקָה, שְׁלוֹם”.

י,ג כָּל הַמְּרַחֵם—מְרַחֲמִין עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר ”וְנָתַן—
לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמָךְ וְהִרְבֵּךְ”; וְכָל מִי שֶׁהוּא אֲכֹזֵרִי
וְאִינוּ מְרַחֵם, יְחוּשׁ לְיַחְסוּסוֹ—שְׂאִין הָאֲכֹזֵרִיּוֹת

י,א חַיִּבִין אָנוּ לְהוֹחֵר בְּמִצְוֹת עֲדָקָה, יֵתֵר מִכָּל
מִצְוֹת עֲשֵׂה—שֶׁהָעֲדָקָה סִימָן לְצַדִּיקִי זֶרַע
אֲבָרָהֶם אֲבִינוּ, שֶׁנֶּאֱמַר ”כִּי יִדְעַתִּיו, לְמַעַן אֲשֶׁר
יַצִּיחַ...”. וְאִין כֶּסֶף יִשְׂרָאֵל מִתְּכוּנָן וְדַת הָאָמֶת
עוֹמֶדֶת אֲלֵא בְּעֲדָקָה, שֶׁנֶּאֱמַר ”בְּעֲדָקָה,
תְּכוּנֵנִי”; וְאִין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין אֲלֵא בְּזִכּוֹת
הָעֲדָקָה, שֶׁנֶּאֱמַר ”צִיּוֹן, בְּמִשְׁפַּט תִּפְדֶּה; וְשְׁבִיָּה,

מצויה אלא בגויים, שנאמר "אכזרי המה ולא ירחמו".

יד כל ישראל והנלוה אליהם-פאחים הם, שנאמר "בנים אתם, לה' אלהיכם"; אם לא ירחם האח על אחיו, מי ירחם עליו. ולמי עניי ישראל נושאין עיניהן, הלגויים ששונאין אותן ורודפים אחריהם-הא אין עיניהן תלויות, אלא לאחיהן.

יה כל המעלים עיניו מן הצדקה-הרי זה נקרא בליעל, כמו שנקרא עובד עבודה זרה בליעל, ובעבודה זרה הוא אומר "יצאו אנשים בני-בליעל", ובמעלים עיניו מן הצדקה הוא אומר "השמר לך פן-יהיה דבר עם-לבבך בליעל". ונקרא רשע, שנאמר "ורחמי רשעים, אכזרי"; ונקרא חוטא, שנאמר "וקרא עליך אל-ה', והיה בך חטא".

יו הקדוש ברוך הוא קרוב לשועת העניים, שנאמר "שועת עניים, אתה תשמע"; לפיכך צריך להזהר מצעקתן-שחרי ברית פרותה להם, שנאמר "והיה פי-יצעק אלי, ושמעתי פי-חנן אני".

יו כל הנותן צדקה לעני בסבר פנים רעות, ופניו כבושות בקרקע-אפלו נתן לו אלהי זהובים, אבד זכותו או הפסידה. אלא נותן לו בסבר פנים יפות ובשמחה, ומתאונן עמו על צרתו, שנאמר "אם-לא בכיתי, לקשה-יום; עגמה נפשי, לאביון"; ומדבר לו דברי תחנונים ונחמות, שנאמר "ולב אלמנה ארנו".

יה שאל העני ממה, ואין בידו כלום לתן לו-פיסהו בדברים. ואסור לגער בעני, או להגביה הקול עליו בזעקה-מפני שלבו נשבר ונדפה; וחרי הוא אומר "לב-נשבר ונדפה-אלהים, לא תבזה", ואומר "להחיות רוח שפלים, ולהחיות לב נדכאים". ואוי למי שהכלים את העני, אוי לו; אלא יהיה לו פאב בין ברחמים בין בדברים,

שנאמר "אב אנכי, לאביונים".

יט הכופה אחרים לתן צדקה, ומעשה אותן-שברו גדול משכר הנותן; ועל גבאי צדקה וכיוצא בהם נאמר "ומצדיקי, הרבים, בפוכבים".

יז שמונה מעלות יש בצדקה, זו למעלה מזו: מעלה גדולה שאין למעלה ממנה-זה המחזיק בידי ישראל שמה, ונותן לו מתנה או הלואה, או עושה עמו שתפות, או מוציא לו מלאכה, כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות ולא ישאל; ועל זה נאמר "והחזקת בו, גר ותושב וחי עמו", כלומר החזק בו שלא יפול ויצטרך.

יח פחות מזה-הנותן צדקה לעניים, ולא ידע למי נתן, ולא ידע העני ממי לקח, שחרי זו מצוה לשמה: כגון לשבת חשיים שהיתה במקדש, שהיו הצדיקים נותנין בה בחשאי והעניים בני טובים מתפרנסין ממנה בחשאי וקרוב לזה-הנותן לתוך קפה של צדקה; ולא יתן אדם לתוך קפה של צדקה, אלא אם כן יודע שהממנה נאמן וחסם ויודע לנהג בה בשורה כחנניה בן תרדיון.

יט פחות מזה-שידע הנותן למי יתן, ולא ידע העני ממי לקח: כגון גדולי החכמים שהיו הולכין בסתר, ומשליכין המעות בפתחי העניים. וכזה ראוי לעשות, ומעלה טובה היא, אם אין הממנין בצדקה נוהגין בשורה.

יג פחות מזה-שידע העני ממי נטל, ולא ידע הנותן: כגון גדולי החכמים שהיו עוזרים המעות בסדיניהן ומפשילין לאחוריהן, ובאין העניים ונוטלין, כדי שלא יהיה להן בושה.

יד פחות מזה-שיתן לעני בידו, קדם שישאל. פחות מזה-שיתן לו פראוי לתן לו, אחר שישאל. פחות מזה-שיתן לו פחות מן הראוי, בסבר פנים יפות. פחות מזה-שיתן לו, בעצב. גדולי החכמים היו נותנין פרוטה לעני קדם כל

תפלה, ואחר כך מתפללין—שנאמר "אני—
בצדק, אחזה פניך".

יטו הנותן מזונות לבניו ולבנותיו הגדולים
שאינו חיב במזונותו, כדי ללמד הזכרים תורה,
ולתנהיג הפנות בדרך ישרה ולא יהיו מבוזות,
וכן הנותן מזונות לאביו ולאמו—הרי זה בכלל
הצדקה; וצדקה גדולה היא, שהקרוב קודם.
וכל המאכיל ומשקה עניים ויתומים על
שלחנו—הרי זה קורא אל ה' והוא עונהו ומתענג
עליו, שנאמר "אז תקרא וה' יענה...". עונו
חכמים שיהיו בני ביתו שלאדם עניים ויתומים,
במקום העבדים—מוטב לו להשתמש באלו,
ויהנו בני אברהם יצחק ויעקוב מנכסיו, ולא
יהנו בהם זרע חם: שכל המרבה עבדים, בכל
יום ויום יוסיף חטא ועוון בעולם; ואם יהיו
עניים בני ביתו, כל שעה ושעה מוסיף זכות
ומצוות.

יטז לעולם ידחק אדם עצמו, ויתגלגל בצער,
ואל יצטרך לבריות, ואל ישליך אדם עצמו על
הצבור; וכן עונו חכמים ואמרו, עשה שבתך
בחל, ואל תצטרך לבריות. ואפלו היה חכם

ומכבד, והעני—יעסק באמנות, ואפלו באמנות
מנוולת; ולא יצטרך לבריות: מוטב לפשט
עורות הנבלות בשוק, ולא יאמר לעם, חכם אני
וגדול אני וכוהן אני, פרנסוני; ובכך עונו חכמים.
יז גדולי החכמים—היו מהם חוטבי עצים,
ונושאי הקורות, ושואבי המים לגנות, ועושי
הברזל והפחמים; ולא שאלו מן הצבור, ולא
קבלו מהם כשנתנו להם.

יח כל מי שאינו צריך לטל, ומרמה את העם
ונוטל—אינו מת מן הזקנה עד שיצטרך לבריות,
והרי הוא בכלל "ארור הגבר אשר יבטח
באדם". וכל מי שצריך לטל, ואינו יכול לחיות
אלא אם כן נוטל, כגון זקן או חולה או בעל
יסורין, ומגיס דעתו ואינו נוטל—הרי זה שופך
דמים, ומתחיב בנפשו; ואין לו בצערו, אלא
עוונות וחטאות.

יט וכל מי שצריך לטל, וצער עצמו ודחק את
השעה, וחייה חיי צער, כדי שלא יטריח על
הצבור—אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים
משלו, ועליו ועל פיזעא בו נאמר "ברוך הגבר,
אשר יבטח בה".

הלכות תרומות

יש בכללן שמונה מצוות—שתיים מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: להפריש תרומה גדולה; להפריש תרומת מעשר; שלא
יקדים תרומות ומעשרות זה לזה, אלא יפריש על הסדר; שלא יאכל זר תרומה; שלא יאכל אפלו תושב כוהן או שכירו תרומה; שלא יאכל
ערל תרומה; שלא יאכל כוהן טמא תרומה; שלא תאכל חלקה תרומה, ולא מנרם מן הקדשים. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות תרומות פרק א

הארצות שכובש אותן מלך ישראל או שופט או
נביא מדעת רב ישראל, וזה הוא הנקרא כבוש
רבים. אבל יחיד מישראל או משפחה או שבט
שהלכו וכבשו לעצמן מקום—אפלו מן הארץ
שנתנה לאברהם—אינו נקרא ארץ ישראל, כדי
שינהגו בו כל המצוות; ומפני זה חלק יהושוע
ובית דינו כל ארץ ישראל לשבטים, ואף על פי
שלא נכבשה—כדי שלא תהיה כבוש יחיד,
כשיעלה כל שבט ושבט וכבש חלקו.

א, התרומות והמעשרות אינן נוהגות מן
התורה אלא בארץ ישראל, בין בפני הבית בין
שלא בפני הבית. ונביאים התקינו שיהיו
נוהגות אף בארץ שנער, מפני שהיא סמוכה
לארץ ישראל ורב ישראל הולכין ושבין שם;
וחכמים הראשונים התקינו שיהיו נוהגות אף
בארץ מצרים ובארץ עמון ומואב, מפני שהם
סביבות ארץ ישראל.

א, ארץ ישראל האמורה בכל מקום—היא

א,ג הארצות שכבש דויד חוץ לארץ פנעו, כגון ארם נהרים וארם עזבה ואחלב וכיוצא בהן—אף על פי שמלך ישראל הוא, ועל פי בית דין הגדול היה עושה—אינן פארץ ישראל לכל דבר, ולא פחוּצה לארץ לכל דבר כגון בבל ומצרים, אלא יצאו מכלל חוּצה לארץ, ולהיותן פארץ ישראל לא הגיעו.

א,ד ומפני מה ירדו ממעלת ארץ ישראל—מפני שכבש אותם קדם שיכבש כל ארץ ישראל, אלא נשאר בה משבעה עממים; ואלו תפס כל ארץ פנעו לגבולותיה תחלה, ואחר כך כבש ארצות אחרות—היה כבושו כלו פארץ ישראל לכל דבר. והארצות שכבש דויד, הן הנקראין סוריה.

א,ה סוריה—יש דברים שהיא בהן פארץ ישראל, ויש דברים שהיא בהן פחוּצה לארץ. והקונה בה קרקע, כקונה פארץ ישראל לענין תרומות ומעשרות ושביעית; והכל בסוריה, מדברי סופרים.

א,ו כל שהחזיקו עולי מצרים, ונתקדש קדשה ראשונה—בין שגלו, בטלה קדשתו: שקדשה ראשונה—לפי שהיתה מפני הכבוש בלבד, קדשה לשעתי וללא קדשה לעתיד לבוא.

א,ז בין שעלו בני הגולה, והחזיקו במקצת הארץ—קדשה קדשה שניה העומדת לעולם, לשעתי ולעתיד לבוא; והניחו אותן המקומות שהחזיקו בהם עולי מצרים, ולא החזיקו בהם עולי בבל כשהיו, ולא פטרום מן התרומה והמעשרות, כדי שישמכו עליהם עניים בשביעית. ורבנו הקדוש התיר בית שאן, מאותן המקומות שלא החזיקו בהם עולי בבל; והוא נמנה על אשקלון, ופטרה מן המעשרות.

א,ח נמצא כל העולם כלו לענין מצוות התלויות בארץ, נחלק לשלוש מחלקות—ארץ ישראל, וסוריה, וחוּצה לארץ. וארץ ישראל

נחלקת לשנים—כל שהחזיקו עולי בבל חלק אחד, והנשאר שהחזיקו בו עולי מצרים בלבד חלק שני. וחוּצה לארץ נחלקת לשנים—ארץ מצרים וּשנער ועמון ומואב, המצוות נוהגות בהם מדברי סופרים ונביאים; ושאר הארצות, אין תרומות ומעשרות נוהגות בהן.

א,ט איזו היא הארץ שהחזיקו עולי מצרים—מקם שהיא במזרח ארץ ישראל, עד הים הגדול; מאשקלון שהיא לדרום ארץ ישראל, עד עכו שהיא בצפון. היתה מהלך מעכו לכזיב—כל הארץ שעל ימינו, שהוא מזרח הדרך—הרי היא פחוּצת חוּצה לארץ, טמאה משום ארץ העמים, ופטורה מן המעשר ומן השביעית: עד שיודע לך שאותו מקום פארץ ישראל. וכל הארץ שעל שמאלו, שהוא מערב הדרך—הרי היא פחוּצת ארץ ישראל, וטהורה היא משום ארץ העמים, וחיבת במעשר ובשביעית: עד שיודע לך שאותו המקום חוּצה לארץ.

א,י וכל ששופע ויורד מטורי סמנום ולפנים, ארץ ישראל; מטורי סמנום ולחוץ, חוּצה לארץ. והננסים שבים, רואין אותן כאלו חוט מתנוח עליהם מטורי סמנום ועד נחל מצרים—מן החוט ולפנים, ארץ ישראל; ומן החוט ולחוץ, חוּצה לארץ. וזו היא עורתה:

א,יא

א,יב מהיכן החזיקו עולי בבל, מפזיב ולפנים כנגד ארם נהרים וארם עזבה, כל יד פרת עד סמנום, ועד הנהר והוא נחל מצרים—לא החזיקו בו, וכזיב עצמה, לא החזיקו בה.

א,יג איזו היא סוריה—פארץ ישראל ולמטה כנגד ארם נהרים וארם עזבה, כל יד פרת עד בבל, כגון דמשק ואחלב וחרן ומנבג וכיוצא בהן עד שנער; וצחה, הרי היא בסוריה. אבל עכו חוּצה לארץ פאשקלון, והם תחומי ארץ ישראל.

א, יד גוי שְׁקָנָה קִרְקַע בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל—לֹא
הִפְקִיעָה מִן הַמְצֻזוֹת, אֲלֵא הָרִי הִיא בִקְדֻשְׁתָּהּ;
לְפִיכֶן אִם חֹזֵר יִשְׂרָאֵל וּלְקַחְהָ מִמֶּנּוּ, אֵינָה
כְּכַבוֹשׁ יְחִיד, אֲלֵא מִפְּרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת,
וּמֵבִיא בְּפוּרִים: וְהַכֹּל מִן הַתּוֹרָה, כָּאִלוֹ לֹא
נִמְכָּרָה לַגּוֹי מֵעוֹלָם. וַיֵּשׁ קִנְיֹן לַגּוֹי בְּסוּרְיָה
לְהַפְקִיעַ מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת וּמִן הַשְּׂבִיעִית, כְּמוֹ
שִׁית־בָּאֵר.

א, טו פְּרוֹת הַגּוֹי שֶׁגָּדְלוּ בִקְרַקַע שְׁקָנָה בְּאַרְץ
יִשְׂרָאֵל—אִם נִגְמְרָה מִלְאכְתָּם בְּיַד הַגּוֹי וּמִרְחַן
הַגּוֹי, פְּטוּרִין מִכְּלוּם: שֶׁנֶּאֱמַר "דִּגְגָנְךָ", וְלֹא דִגְן
גּוֹי. וְאִם לָקַח יִשְׂרָאֵל אַחֵר שֶׁנִּתְלַשׁוּ קִדָּם
שֶׁתִּגְמַר מִלְאכְתָּן וּגְמָרָן יִשְׂרָאֵל, חֵיבִין בְּכֹל מִן
הַתּוֹרָה; וּמִפְּרִישׁ תְּרוּמָה גְדוֹלָה וְנוֹתְנָה לְכוּהֵן,
וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמוֹכְרָה לְכוּהֵן, וּמַעֲשֵׂר רֵאשִׁוֹן
וְהָרִי הוּא שְׁלוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹמֵר לְלוֹי בְּמַעֲשֵׂר
וְלְכוּהֵן בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, אֲנִי בָאתִי מִכּוּחַ אִישׁ
שְׂאִין אַתֶּם יְכוּלִין לְטַל מִמֶּנּוּ כְּלוּם.

א, טז וּמִפְּנֵי מַה לֹא יִתֵּן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לְכוּהֵן,
כְּתְרוּמָה גְדוֹלָה: לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר
"כִּי—תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי—יִשְׂרָאֵל"—טָבֵל שְׂאֵתָה
לְזֹקֵחַ מִיִּשְׂרָאֵל, אַתָּה מִפְּרִישׁ מִמֶּנּוּ תְרוּמַת
מַעֲשֵׂר וְנוֹתְנָה לְכוּהֵן; אֲבָל טָבֵל שְׂאֵתָה לְזֹקֵחַ
מִן הַגּוֹי, אֵין אַתָּה נוֹתֵן לְכוּהֵן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר
שֶׁתִּפְרִישׁ מִמֶּנּוּ, אֲלֵא מוֹכְרָה לְכוּהֵן, וְלְזֹקֵחַ
דְּמִיָּה.

א, יז מִכֹּר הַגּוֹי הַפְּרוֹת שְׁלוֹ לְיִשְׂרָאֵל כִּשְׁחֵן
מִחֲבָרִין לְקִרְקַע—אִם עַד שֶׁלֹּא בָאוּ לְעוֹנַת
הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְנִגְמְרוּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל—חֵיבִין בְּכֹל,
וְנוֹתְנֵן הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת לְבָעָלִים; וְאִם מִכְּרָן
אַחֵר שֶׁבָאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת—מִפְּרִישׁ תְּרוּמַת
מַעֲשֵׂר וּמַעֲשֵׂר, וְנוֹתְנֵן מֵחֵן לְבָעָלִים לְפִי חֶשְׁבוֹן.
א, יח בִּיעֵד: לָקַח תְּבוּאָה זְרוּעָה מִן הַגּוֹי אַחֵר
שֶׁהִבִּיאָה שְׁלִישׁ, וְנִגְמְרָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל—מִפְּרִישׁ
תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת כְּמוֹ שֶׁבָּאֵרְנוּ, וְנוֹתְנֵן שְׁנֵי

שְׁלִישֵׁי הַמַּעֲשֵׂר לְלוֹי, וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי תְרוּמוֹת
מַעֲשֵׂר לְכוּהֵן; וּמוֹכֵר לוֹ הַשְּׁלִישׁ.

א, יט יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּכֹּר פְּרוֹתָיו לַגּוֹי קִדָּם שֶׁיָּבוֹאוּ
לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת, וּגְמָרָן הַגּוֹי—פְּטוּרִין מִן
הַתְּרוּמָה וּמִן הַמַּעֲשְׂרוֹת; וְאִם אַחֵר שֶׁבָאוּ לְעוֹנַת
הַמַּעֲשְׂרוֹת—אֵף עַל פִּי שֶׁגְמָרָן הַגּוֹי, חֵיבִין בְּכֹל
מִדְּבָרֵיהֶם. וְכֵן גּוֹי שֶׁגְמַר פְּרוֹת יִשְׂרָאֵל—הוֹאִיל
וְדִגְוֵן בְּיַד גּוֹי, אֵינֵן חֵיבִין בְּתְרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת
אֲלֵא מִדְּבָרֵיהֶן.

א, כ מִכֹּר הַגּוֹי לְיִשְׂרָאֵל פְּרוֹת מִחֲבָרִין אַחֵר
שֶׁבָאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת, וּמִרְחַן הַגּוֹי בְּרִשׁוֹת
יִשְׂרָאֵל—אֵינֵן חֵיבִין בְּתְרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת: הוֹאִיל
וּבָאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת בְּרִשׁוֹת הַגּוֹי, וּמִרְחַן
הַגּוֹי—אֵף עַל פִּי שֶׁחֵן בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל.

א, כא הַקּוֹנָה שְׂדֵה בְּסוּרְיָה—חֵיב בְּתְרוּמוֹת
וּמַעֲשְׂרוֹת מִדְּבָרֵיהֶם, כְּמוֹ שִׁית־חֵיב מִן הַתּוֹרָה
הַקּוֹנָה בִירוּשָׁלַיִם, כְּמוֹ שֶׁבָּאֵרְנוּ.

א, כב אֲבָל הַקּוֹנָה פְּרוֹת מִן הַגּוֹיִם בְּסוּרְיָה, בֵּין
תְּלוּשִׁין בֵּין מִחֲבָרִים, אֲפִלּוֹ קִדָּם שֶׁבָאוּ לְעוֹנַת
הַמַּעֲשְׂרוֹת—אֵף עַל פִּי שֶׁמִּרְחַן יִשְׂרָאֵל—הוֹאִיל
וְאֵינֵן מִקְרַקַע שְׁלוֹ, פְּטוּרִין.

א, כג קָנָה קִרְקַע מִן הַגּוֹי בְּסוּרְיָה, וּפְרוֹת
מִחֲבָרִין—אִם הִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת בְּיַד הַגּוֹי,
פְּטוּרִין; וְאִם עֲדִין לֹא הִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת,
הוֹאִיל וְקָנָה אוֹתָם עִם הַקִּרְקַע, חֵיב לְעַשֵּׂר.

א, כד יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה אָרִיס לַגּוֹי בְּסוּרְיָה, פְּרוֹתָיו
פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת—לְפִי שֶׁאֵין לוֹ בְּגוֹף
הַקִּרְקַע כְּלוּם, וַיֵּשׁ לַגּוֹי קִנְיֹן בְּסוּרְיָה לְהַפְקִיעַ
מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת כְּמוֹ שֶׁבָּאֵרְנוּ; וְכֵן הַחוּכֵר וְהַמְּקַבֵּל
וְהַשׁוֹכֵר שְׂדֵה מִן הַגּוֹי בְּסוּרְיָה, פְּטוּר מִן
הַתְּרוּמוֹת וּמִן הַמַּעֲשְׂרוֹת.

א, כה יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּקַח בְּסוּרְיָה שְׂדֵה מִן הַגּוֹי עַד
שֶׁלֹּא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ, וְחֹזֵר וּמוֹכְרָה לַגּוֹי מֵאַחֵר
שֶׁהִבִּיאָה שְׁלִישׁ—אִם חֹזֵר יִשְׂרָאֵל וּלְקַחְהָ פַעַם
שְׁנֵי—הָרִי זֶה חֵיב בְּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, שֶׁהָרִי

נתחייבה ביד ישראל.

אכו ישראל שהיה לו קרקע בסוריה, והוריד לה אריס, ושלח לו האריס פרות-הרי אלו פטורים: שאני אומר מן השוק לקח-והוא, שיהיה אותו המין מצוי בשוק.

אכו שתפנות הגוי, חייבת בתרומות ומעשרות. ביצד: ישראל וגוי שלקחו שדה בשתפנות-אפלו חלקו השדה בקמתה, ואין צריך לומר אם חלקו גדיש-הרי טבל וחלין מערבין בכל קלח וקלח מחלקו שלגוי, אף על פי שמרחן הגוי; וחיובם מדבריהם, כמו שבארנו.

אכח במה דברים אמורים, בארץ ישראל-שהמעשרות שלתורה, ובשלתורה אין ברירה; אבל אם לקחו שדה בסוריה-הואיל והמעשרות שם מדבריהם-אפלו חלקו הגדיש, חלקו שלגוי פטור מכלום.

אכט פרות ארץ ישראל שייצאו לחוצה לארץ, פטורין מן החלה ומן התרומות ומן המעשרות: שנאמר "אשר אני מביא אתכם, שמה" - "שמה" אתם חייבין, ובחוצה לה פטורין. ואם יצאו לסוריה, חייבין מדבריהם.

אל וכן פרות חוצה לארץ שנכנסו לארץ, חייבין בחלה: שנאמר "שמה" - "שמה" אתם חייבין, בין בפרות הארץ בין בפרות חוצה לארץ. ואם נקבעו למעשר ביד ישראל אחר שנכנסו לארץ,

חייבין במעשרות מדבריהם. עפר חוצה לארץ שבא בספינה לארץ-בזמן שהספינה גוששת בארץ-הרי העומח בו חייב בתרומה ומעשרות ושביעית, כעומח בארץ ישראל עצמה.

אלא אילן שהוא עומד בארץ ונוטה לחוצה לארץ, או עומד בחוצה לארץ ונוטה לארץ-הכל הולך אחר העיקר; היו מקצת שרשי בארץ, ומקצת שרשי בחוצה לארץ-אפלו היה צחיח סלע מבדיל ביניהן, הרי טבל וחלין מערבין זה בזה.

אלב עציץ נקוב שהיה בו זרע שלא השריש, והיה נקבו בארץ ונפזו חוצה לארץ-הולכים אחר הנוף.

אלג התרומה בזמן הזה, ואפלו במקום שהחזיקו עולי בבל, ואפלו בימי עזרא-אינה מן התורה, אלא מדבריהם: שאין לה תרומה שלתורה אלא בארץ ישראל, ובזמן שיהיו כל ישראל שם, שנאמר "כי תבאו", ביאת בלכם כשהיו בירשה ראשונה וכמו שהן עתידין לחזר בירשה שלישית; לא כשהיו בירשה שניה שהיתה בימי עזרא, שהיתה ביאת מקצתן-ולפיכך לא חייבה אותן מן התורה. וכן יראה לי שהוא הדין במעשרות, שאין חייבין בהן בזמן הזה אלא מדבריהם פתרומה.

הלכות תרומות פרק ב

הואיל ואוכלין אותן בשני רעבון, חייבין בתרומה ומעשרות. הסיאה והאזוב והקרנית שזרעו מתחלה לאדם, חייבין במעשר; וכן כל פיוצא בהן. זרעו לפהמה-אף על פי שנמלך וחשב עליהן לאדם כשהן מחברין-פטורין, שמחשבת חבור אינה פלום. עלו מאליהן בחצר-אם היה חצר המשמרת פרוטיה-הרי אלו חייבין, שסתמן לאדם; ואם אינה משמרת,

בא כל אכל אדם, הנשמר, שגדוליו מן הארץ-חייב בתרומה; ומצות עשה להפריש ממנו ראשית לפניה, שנאמר "ראשית דגנך תירשף ויצהרה... תתן-לו": מה דגן תירוש ויצהרה מאכל אדם, וגדוליו מן הארץ, ויש לו בעלים שנאמר "דגנך"-אף כל פיוצא בהן חייב בתרומה. וכן במעשרות.

בב הפרשיגין-אף על פי שאינם מאכל אדם-

בג זרעוֹנִי גְּנָה שְׂאִינֹו נֶאֱכָלִים, כְּגוֹן זֶרַע לֶפֶת
וְזֶרַע עֲנֹן וְזֶרַע בְּעָלִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן—פְּטוּרִים מִן
הַתְּרוּמָה וּמִן הַמַּעֲשָׂרוֹת, מִפְּנֵי שְׂאִינֹו אֶכְלֵ אָדָם;
אֲבָל הַקָּצֵחַ, חֵיב בַּתְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת.

בג תְּמוּרוֹת שְׁלֵתֶלְתָן, וְשִׁלְחַרְדָּל, וְשִׁלְפּוּל
הַלְבֹו, וְשִׁלְעָלָה, וְהַקְּפָרִיסִין שִׁלְעָלָה—פְּטוּרִים
מִפְּנֵי שְׂאִינֹו פְּרִי. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁזְרָעוֹ
לְזֶרַע; אֲבָל זֶרַעוֹ לְיֶרֶק, הֵרִי אֵלֹו חֵיבִים. וְכֵן
הָאֲבִיוֹנוֹת שִׁלְעָלָה חֵיבִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן פְּרִי.

בג בְּסֶבֶר שִׁזְרָעָה לְזֶרַע, יֶרֶקָה פְּטוּר מִן
הַתְּרוּמָה וּמִן הַמַּעֲשָׂרוֹת; זֶרַעָה לְיֶרֶק, מִפְּרִישׁ
תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת מִן הַיֶּרֶק וּמִן הַזֶּרַע. וְכֵן
הַשֶּׁבֶת שִׁזְרָעָה לְזֶרַע, יֶרֶקָה פְּטוּר; זֶרַעָה לְיֶרֶק,
מִתְעַשְׂרֶת זֶרַע וְיֶרֶק וְאִינָה מִתְעַשְׂרֶת זָרִים;
זֶרַעָה לְזָרִים, מִפְּרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת מִן הַזֶּרַע
וּמִן הַיֶּרֶק. וְכֵן הַשְּׁחָלִים וְהַגְּרָגִיר שִׁזְרָעוֹ לְזֶרַע,
מִתְעַשְׂרִין זֶרַע וְיֶרֶק. בִּיצֵד מִתְעַשְׂרִין לְזֶרַע
וְלְיֶרֶק: שְׂאֵם לֶקֶט הַיֶּרֶק לְאֶכְלוֹ, מִפְּרִישׁ תְּרוּמָה
וּמַעֲשָׂרוֹת וְאַחַר כֵּן אוֹכְלֵ; וְכִשְׂיִיבֵשׁ וְיִאֲסֹף
הַזֶּרַע שְׁלוֹ, מִפְּרִישׁ מִן הַזֶּרַע.

בג הַיֶּרְקוֹת—אִף עַל פִּי שֶׁהֵן מֵאֶכְלֵ אָדָם, אֵינֶן
חֵיבִין בְּמַעֲשָׂרוֹת אֲלֵא מִדְּבַרְיָהֶם: לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר
בְּמַעֲשֵׁר "תְּבוּאָת זֶרַעךָ", תְּבוּאָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן;
אֲבָל הַיֶּרְקוֹת אֵינֶן בְּכֻלָּן תְּבוּאָה. וְכֵן יֶרֶאָה לִי,
שֶׁהוּא הַדִּין בַּתְּרוּמָה—שֶׁהֵרִי נֶאֱמַר בָּהּ "דִּגְגָךָ
תִּירְשֶׁךָ וְיִצְהַרְךָ", כֹּל הַדּוּמָה לְאֵלֹו; אֲבָל תְּרוּמַת
הַיֶּרֶק, מִדְּבַרְיָהֶם כְּמַעֲשֵׁר.

בג אֵין מִפְּרִישֵׁין תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת מִן הַיֶּרֶק
בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, וְאֶפְלוֹ בְּמִקְוֹמוֹת שֶׁאֲמַרְנוּ
שֶׁמִּפְּרִישֵׁין בָּהֶן מַעֲשָׂרוֹת. וְכֵן יֶרֶק הַבָּא מִחוּצָה
לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ—אִף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עֹפֵר בְּעִיקְרֵיהֶן,
הֵרִי זֶה פְּטוּר וְלֹא גָזְרוּ עָלָיו.

בג הַתְּבוּאָה וְהַקְּטָנִית שִׁזְרָעוֹ לְיֶרֶק—בְּטֻלָּה
דַּעַתוֹ אֶעֱלֵ כֹל אָדָם, וְהַיֶּרֶק שֶׁלֶּהֵן פְּטוּר; וְהַזֶּרַע,

חֵיב בַּתְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת.

בג הַתְּלֵתָן—אִף עַל פִּי שְׂאִינֹו אֶכְלֵ אָדָם
כְּשִׁיקְשׁוֹ—הוּאִיל וְרַב הָאָדָם אוֹכְלִין אוֹתָן
בַּתְּחִלָּתוֹ, הֵרִי הֵן חֵיבִין בַּתְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת.

בג וְאֵלֹו פְּטוּרִין מִן הַתְּרוּמָה וּמִן הַמַּעֲשָׂרוֹת—
הַלֶּקֶט וְהַשְּׂכַחַה וְהַפָּאָה וְהַפְּרִט וְהַעוֹלָלוֹת,
אֶפְלוֹ הַעֲמִיד מִהֵן פְּרִי. וְאִם עָשָׂה מִהֵן גֵּרֹן
בְּשָׂדֵה—הַקְּבֵעוֹ לְמַעֲשָׂרוֹת, וּמִפְּרִישׁ מִהֵן תְּרוּמָה
וּמַעֲשָׂרוֹת; אֲבָל אִם עָשָׂה הַגְּרֹן בְּעִיר, פְּטוּרִין—
שֶׁהֵרִי קוֹל יֵשׁ לָהֶן, וְהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁהֵן לֶקֶט אוֹ
שְׂכַחַה אוֹ פָּאָה. הַלֶּקֶט וְהַשְּׂכַחַה וְהַפָּאָה שִׁלְגוּי
חֵיבִין בַּתְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת, אֲלֵא אִם כֵּן הַפְּקִיר.
בג וְכֵן הַתְּבוּאָה וְהַזִּיתִים שֶׁלֹא הִבִּיאוּ שְׁלִישׁ,
פְּטוּרִין מִן הַתְּרוּמָה וּמִן הַמַּעֲשָׂרוֹת; וּמִנֵּין יוֹדְעֵ—
כֹּל שִׁזְרָעָה וּמַצְמַחַת, בְּיָדוּעַ שֶׁהִבִּיָּאָה שְׁלִישׁ.
עֶבֶר וְהַפְּרִישׁ מִתְּבוּאָה וְזִיתִים שֶׁלֹא הִבִּיאוּ
שְׁלִישׁ, אֵינָה תְּרוּמָה.

בג וְכֵן הַהַפְּקָר פְּטוּר מִן הַתְּרוּמָה וּמִן
הַמַּעֲשָׂרוֹת, וְאֶפְלוֹ הַפְּקִירוֹ הַכֹּל; אֲבָל הַזֶּרַע
שֶׁדָּה הַפְּקָר, חֵיב בַּתְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת. הַפְּקִיר
קָמָה וְזָכָה בָּהּ, וְעֶבֶר וְהַפְּרִישׁ מִמֶּנָּה תְּרוּמָה—
הֵרִי זֶה תְּרוּמָה; אֲבָל אִם הַפְּקִיר שְׁבָלִים וְזָכָה
בָּהֶן, וְעֶבֶר וְהַפְּרִישׁ מִהֵן תְּרוּמָה—אֵינָה תְּרוּמָה.
וְכֵן כֹּל הַמִּפְּרִישׁ מִדְּבַר שְׂאִינֹו חֵיב, אֵינָה
תְּרוּמָה; וְכֵן בְּמַעֲשָׂרוֹת.

בג דְּבָרִים שְׂאִין דְּרַכָּן שְׁלֶרֶב בְּנֵי אָדָם לְזֶרַע
אוֹתָן בְּגִנּוֹת וּבְשָׂדוֹת, אֲלֵא חֻזְקָתָן מִן הַהַפְּקָר—
הֵרִי הֵן פְּטוּרִין מִן הַתְּרוּמָה וּמִן הַמַּעֲשָׂרוֹת: כְּגוֹן
הַשּׁוּם בְּעַל בְּכִי, וּבְצֵל שְׁלֶרֶכְפָּה, וְגָרִיס הַקְּלָקִי,
וְעֵדְשִׁים הַמִּצְרִיּוֹת, וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן.

בג נִתְעַרְבַּ דְּבַר שְׁחֵיב בַּתְּרוּמָה בְּדְבַר שְׂאִינֹו
חֵיב—כְּגוֹן זִיתִי נִקּוּף שֶׁנִּתְעַרְבּוּ בְּזִיתִי מְסִיקָה,
וְעֵנְבֵי עוֹלָלוֹת בְּעֵנְבֵי בְּצִיר—אִם יֵשׁ לוֹ פְּרוֹת
אַחֲרוֹת, מוֹצִיא עַל הַחֵיב לְפִי חֲשׁוֹן. וְאִם אֵין
לוֹ אֲלֵא אֵלֹו—מִפְּרִישׁ תְּרוּמָה וְתְּרוּמַת מַעֲשֵׁר

על הכל, וכאלו הכל חיב בתרומה; ומפריש מעשר ראשון ומעשר שני, לפי השבון דבר החיב.

ב,טו התרומה לכוהן, בין טמאה בין טהורה: אכלו נטמא הדגן או התירוש בלו קדם שיפריש, חרי זה חיב להפריש ממונו תרומה בטמאה ולתנה לכוהן—שנאמר "ואני הנה נתתי לה, את-משמרת תרומתי", אחת טמאה ואחת טהורה. הטהורה, נאכלת לכוהנים. והטמאה, יהנו בשרפתה: אם היה שמן, מדליקין אותו; ואם היה דגן וכיוצא בו, מסיקין בו את התנור. ב,טז וכן תרומת מעשר—אם נטמאת, או נטמא המעשר—מפרישין אותה בטמאה, ונתנת לכוהן

להנות בשרפתה. וכל המפריש תרומה גדולה או תרומת מעשר—מברך קדם שיפריש כדרך שמברכין על כל המצוות, כמו שבארנו בברכות.

ב,יז אין מוציאין תרומה מהארץ לחוצה לארץ, אכלו טמאה. ואין מביאין תרומה מחוצה לארץ לארץ. ואם הביא—חרי זו לא תאכל, מפני שהיא טמאה בארץ העמים; ולא תשרף, שלא יאמרו ראינו תרומה שלא נטמאה נשרפת; ולא תחזר לחוצה לארץ, שמא יאמרו מוציאין תרומה לחוצה לארץ: אלא מניחין אותה עד שתטמא טמאה ידועה לכל, או עד שיבוא ערב הפסח אם היתה חמץ, ותשרף.

הלכות תרומות פרק ג

ג,א תרומה גדולה, אין לה שעור מן התורה: שנאמר "ראשית דגנך"—כל שהוא, אכלו חטה אחת פוטר את הפרי. ולכתחלה, לא יפריש אלא בשעור שנתנו חכמים; ובזמן הזה שהיא עומדת לשרפה מפני הטמאה, יש לו להפריש כל שהוא לכתחלה. וכמה הוא שעורה שנתנו חכמים: עין יפה, אחד מארבעים; והבינונית, אחד מחמשים; ועין רעה, אחד מששים. ולא יפחת מאחד מששים.

ג,ב כל תרומה שאין הכוהנים מקפידין עליה, כגון תרומת החרובין והפליסין—נטלת לכתחלה אחד מששים. ואלו נטלין אחד מששים—תרומת גדולי תרומה, וערובי תרומה, ותרומה טמאה שהיתה הטמאה באנס או בשגגה, ותרומת הקדש, ותרומת חוצה לארץ, ותרומת הקצת, והפליסין, והחרובין, והגמזיות, והתרמוסין, ושעורים אדומיות, וכיוצא בהן, ופרות עציץ שאינו נקוב; וכן האפטרופין כשתורמין פרות יתומים, תורמין אחד מששים.

ג,ג אין תורמין תרומה זו לא במדה, ולא

במשקל, ולא במנין—לפי שלא נאמר בה שעור; אלא אומד, ומפריש בדעתו כמו אחד מחמשים. אבל תורם הוא את המדוד ואת השקול ואת המנוי. ולא יתרם בסל ובקפה שמדתן ידועה; אבל תורם הוא בהן חצין או שלישין. ולא יתרם בסאה חציה, שחציה מדה.

ג,ד המרבה בתרומה—הואיל ושיר מקצת חלין, חרי זו תרומה; אבל אם אמר כל הפרות האלו תרומה, לא אמר כלום. המתבון לתרם אחד מעשרה, ועלתה בידו אחד מששים—תרומתו תרומה; נתבון לתרם אחד מששים, ועלתה בידו אחד מחמשים—אינה תרומה.

ג,ה המפריש תרומה, ועלתה בידו אכלו אחד מעשרים—תרומתו תרומה. תרם ועלתה בידו אחד מששים, וחזר והוסיף לשם תרומה—אותה התוספת חיבת במעשרות; ומפריש ממנה הכוהן המעשרות, ואחר כך יאכלנה.

ג,ו תרם ועלתה בידו אחד מחמשים ואחת—חרי זו תרומה, וחזר ויתרם פעם שניה כדי להשלים השעור שבדעתו; והתוספת הזאת—יש לו

להפרישה במדה או במשקל או במנין, אבל לא יפרישנה אלא מן המקור בראשונה.

ג,ז המפריש מקצת התרומה-אותו המקצת אינו תרומה, והרי הוא כחולק הפרי; ואף על פי כן צריך להפריש תרומת אותו מקצת ממנו, ולא יפריש עליו מפרות אחרות. הפריש מקצת תרומה מפרי זה, ומקצת תרומת פרי אחר ממנו-הרי זה לא יתרם מזה על זה.

ג,ח האומר תרומת הפרי הזה לתוכו-אם אמר בצפוניו או בדרומו, קרא שם וחיב להפריש ממנו תרומתו; ואם לא עין מקום, לא אמר כלום. אמר תרומת הפרי הזה והפרי הזה בזה-מקום שנסתיימה תרומתו שלראשון, שם נסתיימה תרומתו שלשני.

ג,ט תרומת מעשר, אין מפרישין אותה באמה; אלא מדקדק בשעורה, ואפלו בזמן הזה-שהרי שעורה מפרש בתורה. דבר שדרכו להמיר מודד, ודבר הנשקל שזקל, ודבר שאפשר למנותו מונה. היה אפשר למנותו ולשקלו ולמודדו-המונה משבח, והמודד משבח ממנו, והשוקל משבח משניהן.

ג,י מצות תרומת מעשר-שיפריש אותה בן לוי ממעשרו, שנאמר "כי-תקחו מאת בני-ישראל...". ויש לישראל להפריש אותה, ולתנה לפניה; ויתן המעשר ללוי, אחר שהפריש ממנו תרומתו שהיא מעשר מן המעשר.

ג,יא ישראל שהפריש מעשר ראשון כשהוא שבלים, קדם שידוש ויפריש תרומה גדולה, ונתנו ללוי-אין הלוי חיב להפריש ממנו תרומה גדולה אחר שידושנו, אלא תרומת מעשר בלבד. אבל אם דש ישראל, והפריש המעשר מן הדגן קדם שיפריש תרומה גדולה, ונתנו ללוי-חיב הלוי להפריש ממנו תרומה גדולה, ותרומת מעשר: מאחר שנעשה דגן, נתחיב בתרומה גדולה-שנאמר "ראשית דגנך".

ג,יב בן לוי שלקח מעשר שבלים-לא יתן תרומתו לפניה שבלים, אלא קונסין אותו לדוש ולזרות ולתן לו מעשר מן המעשר מן הדגן; ואינו חיב לתן לו מעשר התבן או העצה. ואם הפריש תרומת המעשר שבלים, כמו שנתנו לו-הרי זה פותש, ונותן לפניה את הזרע ואת התבן. ומפני מה קנסו אותו לכתש, מפני שלקח המעשר שבלים והפקיע ממנו תרומה גדולה.

ג,יג בן ישראל שאמר ללוי, כך אמר לי אבא, מעשר לך בידי-אין חוששין לתרומת מעשר שבו: שהרי אביו הפריש תרומתו, ולפיכך צוהו שזה המעשר לפלוני הלוי. ואם אמר לו, אמר לי אבא, כור מעשר יש לך בידי-חוששין לתרומת מעשר שבו.

ג,יד תרומת מעשר שהיה בה אחד משמונה בשמינית, מוליכה לפניה; פחות מכאן, אינו מטפל בה להוליכה, אלא משליכה באור, ושורפה. וביין ובשמן-אפלו כל שהוא, מוליכה לפניה; ובלבד שתהיה תרומת מעשר ודאית, וטהורה; אבל אם היתה טמאה, או שהיתה שלדמאי-אם אין בה כשעור, אינו מטפל בה אלא שורפה.

ג,טו אין תורמין תרומה גדולה, אלא מן המקור. פיצד: היו לו חמשים סאה בבית זה, וחמשים סאה בבית אחר-לא יפריש מאחד מהן שתי סאים על המאה, שנמצא מפריש ממקום על מקום אחר. ואם הפריש שלא מן המקור, תרומתו תרומה: והוא, שיהיה המפרש שמוור; אבל אם היה טעון כדי יין או שמן, וראח שהן משתברין, ואמר הרי הן תרומה על פרות שבביתי-לא אמר כלום.

ג,טז פרות המפורין בתוך הבית, או שתי מגורות שבבית אחד-תורם מן אחד על הכל. שקי תבואה, ועגולי דבלה, ורחיבות שלגרורות-אם היו בהקפה אחת, תורמין

מאחד על הכל. חביות שליין—עד שלא סתם את פיהן, תזרם מאחת על הכל; ומשסתם, תזרם מפל אחת ואחת.

ג'יז היה מלקט גפי ירק ומניח בגנה, תזרם מאחד על הכל. הביא מין אחד ביניהן, תזרם מפל אחד ואחד; הביא מינין הרבה בקפה, פרוב מלמעלה ופרוב מלמטה ומין אחד באמצע—לא יתרם מן העליון על התחתון. ואם הקיף חמשה צבורים בגרן—תזרם מאחד על הכל, בזמן שעיקר הגרן קיים; אין עיקר הגרן קיים, תזרם מפל אחד ואחד.

ג'יח תרומת מעשר—מפרישין אותה שלא מן המקור, שנאמר "מפל מעשרתיכם, תרימו תרומה": אפלו מעשר אחד במדינה זו, ומעשר אחר במדינה אחרת—מפריש תרומה אחת על הכל. ותלמידי חכמים אין תורמין אלא מן המקור, ואפלו תרומת מעשר.

ג'יט בן לוי שהיה לו מעשר ראשון שלא נטלה ממונו תרומתו, והניחו להיות מפריש עליו והולך, והוא בטבלו—מה שעשה עשוי: שנאמר "כי את—מעשר בני—ישראל, אשר ירימו לה", מלמד שהוא עושה את כלו תרומה לאחר.

ג'כ הפריש ממונו תרומת מעשר תחלה, ואחר כך הניחו להיות מפריש עליו והולך עד שיעשה כלו תרומת מעשר, ויתננו לפוהן—לא עשה כלום, שנאמר "את—מקדשו, ממונו": בזמן שקדשיו בתוכו, עושה אותו תרומה לאחרים; אין קדשיו בתוכו, אינו עושה אותו תרומה לאחרים.

ג'כא וכן המניח פרות להיות מפריש עליהם תרומה גדולה, צריך שיהיו טבלין לתרומה; ואם הניחו להיות מפריש עליהן מעשר, צריך שיהיו טבלין למעשר.

ג'כב בשמפרישין תרומות ומעשרות, מפרישין אותן על הסדר. פיצד: מפריש בפורים תחלה

לכל, ואחר כך תרומה גדולה, ואחר כך מעשר ראשון, ואחר כך מעשר שני או מעשר עני. והמקדים שני לראשון, או מעשר לתרומה, או שהקדים תרומה לפורים—אף על פי שעבר על לא תעשה, מה שעשה עשוי.

ג'כג ומנין שהוא בלא תעשה—שנאמר "מלאתך ודמעך, לא תאחר", לא תאחר דבר שראוי להקדימו; ואין לוקין על לאו זה.

ג'כד הרוצה להפריש תרומה גדולה ותרומת מעשר כאחד—מפריש אחד משלושה ושלושים ושליש, ואומר: אחד ממאה שיש כאן, הרי הוא בצד זה שהפרשתי והרי הוא חלין; ותנשא מזה שהפרשתי, הוא תרומה על הכל; והמעשר שראוי להיות למאה חלין אלו, הרי הוא בצד זה שהפרשתי; וזה הנשא יתר על התרומה ממה שהפרשתי, הרי הוא תרומת מעשר על הכל.

די גמרא זאגט (סוטה ב.) קשה זוגגו של אדם בקריעת ים סוף, און אויך (פסחים קיה.) קשה פרנסתו של אדם בקריעת ים סוף, א שידוך און פרנסה זענען אזוי שווער ווי קריעת ים סוף.

שביעי של פסח האט דאך דער אייבערשטער געשפאלטן דעם ים פאר די אידישע קינדער, קומט אויס אז אין דעם מאג איז זייער מסוגל צו בעטן פאר די זאכן וואס זענען אזוי שווער ווי קריעת ים סוף, ווייל אין דעם מאג איז דאס דאך געווארן גרינג. דערפאר דארף א בחור און א מיידל אויסנוצן דעם מאג צו מתפלל זיין פאר א גוטע שידוך. און ווער עס האט שוין זוכה געווען חתונה צו האבן דארף מתפלל זיין פאר שלום בית, און אזוי אויך פאר פרנסה בריות. און די תפלות וואס מען בעט אין דעם היינטיגן מאג, איז זייער שטארק מסוגל צו פועל'ן אלעס גוטס ביים אייבערשטן.

דער מדרש זאגט (שמות רבה כא, ה) אז ווען די אידן האבן געארבעט שווער אין מצרים, די מצרים האבן זיי געפייניגט, האבן זיי אויפגעהויבן די אויגן צום אייבערשטן, און געשריגן צו אים, און דער אייבערשטער האט זיי געהאלפן און ארויסגענומען פון מצרים מיט זיין שטארקע האנט, אבער נאכדעם וואס זיי זענען ארויס, האבן זיי שוין נישט גערעדט צום אייבערשטן, און דער אייבערשטער האט דאך געוואלט הערן זייער קול נאכאמאל, האט ער אנגערייצט פרעה אז ער זאל זיי נאכלויפן, און אזוי האבן זיי ווייטער געשריגן צום אייבערשטן. זעט מען פון דעם א געוואלדיגע התחזקות פאר יעדן איד, אז אלע צרות וואס א מענטש האט איז נאר ווייל דער אייבערשטער וויל הערן זיין קול, און ווי נאר ער וועט עפענען די מויל און רעדן צום אייבערשטן וועט ער געהאלפן ווערן.

ווען א מענטש האט שכל און ישוב הדעת, קען ער זיך איינשפארן אסאך צרות, ער הייבט שוין אן צו רעדן צום אייבערשטן, נאך איידער די צרות קומען, ער דאנקט און ער לויבט דעם אייבערשטן אויף די גוטע זאכן וואס ער האט, און אזוי דארף ער נישט באקומען קיין צרות צו עפענען זיין מויל צום אייבערשטן.

<p>28</p> <p>ראשון</p> <p>בנאל 6:37 חיפה 6:49 ת"א 6:58 ירושלים 6:37 הדלקת הנרות</p>	<p>כ</p> <p>20</p>	<p>ה דחווה"מ פסח, ה לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:44 סר"ז קר"ש - מג"א _____ 8:40 סר"ז תפלה - מג"א _____ 9:59 שקיעה _____ 7:17 צה"כ _____ 7:36 בבלי: בבא מציעא ס • ירושלמי: ערובין מה • תוספתא: ב"ב ד ב"ך: שמואל א כח-ט • רמב"ם: מתנות עניים ז</p>
<p>29</p> <p>שני</p> <p>בנאל 7:58 חיפה 8:00 ת"א 8:00 ירושלים 7:57 מוצ"ש ר"ת 8:31</p>	<p>כא</p> <p>21</p>	<p>שבועי של פסח, זכור, ו לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:43 סר"ז קר"ש - מג"א _____ 8:39 סר"ז תפלה - מג"א _____ 9:58 שקיעה _____ 7:18 צה"כ _____ 7:37 בבלי: בבא מציעא סא • ירושלמי: ערובין מו • תוספתא: ב"ב ה ב"ך: שמואל א ל-לא • רמב"ם: מתנות עניים ח</p>
<p>30</p> <p>שלישי</p>	<p>כב</p> <p>22</p>	<p>אסרו חג, ז לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:42 סר"ז קר"ש - מג"א _____ 8:39 סר"ז תפלה - מג"א _____ 9:58 שקיעה _____ 7:18 צה"כ _____ 7:37 בבלי: בבא מציעא סב • ירושלמי: ערובין מז • תוספתא: ב"ב ו ב"ך: שמואל ב א-ב • רמב"ם: מתנות עניים ט</p>
<p>1</p> <p>רביעי</p>	<p>כג</p> <p>23</p>	<p>ח לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:41 סר"ז קר"ש - מג"א _____ 8:38 סר"ז תפלה - מג"א _____ 9:58 שקיעה _____ 7:19 צה"כ _____ 7:38 בבלי: בבא מציעא סג • ירושלמי: ערובין מח • תוספתא: ב"ב ז ב"ך: שמואל ב ג-ד • רמב"ם: מתנות עניים י</p>
<p>2</p> <p>חמישי</p>	<p>כד</p> <p>24</p>	<p>ט לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:40 סר"ז קר"ש - מג"א _____ 8:38 סר"ז תפלה - מג"א _____ 9:57 שקיעה _____ 7:20 צה"כ _____ 7:39 בבלי: בבא מציעא סד • ירושלמי: ערובין מט • תוספתא: ב"ב ח ב"ך: שמואל ב ה-ו • רמב"ם: תרומות א</p>
<p>3</p> <p>ששי</p> <p>בנאל 6:41 חיפה 6:53 ת"א 7:01 ירושלים 6:40 הדלקת הנרות</p>	<p>כה</p> <p>25</p>	<p>י לעומר</p> <p>עלות השחר _____ 4:39 סר"ז קר"ש - מג"א _____ 8:37 סר"ז תפלה - מג"א _____ 9:57 שקיעה _____ 7:20 צה"כ _____ 7:39 בבלי: בבא מציעא סה • ירושלמי: ערובין נ • תוספתא: ב"ב ט ב"ך: שמואל ב ז-ח • רמב"ם: תרומות ב</p>
<p>4</p> <p>שב"ק</p> <p>הפטרה: הלא כבני</p> <p>בנאל 8:02 חיפה 8:04 ת"א 8:04 ירושלים 8:01 מוצ"ש ר"ת 8:34</p>	<p>כו</p> <p>26</p>	<p>אחרי, מבה"ה, יא לעומר, פרק א</p> <p>עלות השחר _____ 4:38 סר"ז קר"ש - מג"א _____ 8:37 סר"ז תפלה - מג"א _____ 9:56 שקיעה _____ 7:21 צה"כ _____ 7:40 בבלי: בבא מציעא סו • ירושלמי: ערובין נא • תוספתא: ב"ב י ב"ך: שמואל ב ט-י • רמב"ם: תרומות ג</p>

מברכים חודש אייר מולד חודש אייר יהיה ביום רביעי בשעה 11, 41 דקות ו 8 חלקים

אַמִּירַת תְּהִלִּים סִגְלָה לְהוֹרִיד גְּשָׁמִים, תְּהִלָּם רְאִשֵׁי תְבוֹת לְמִטְר ה'שָׁמַיִם
תְּשִׁתֶּה מְאִים.

(ספר המדות אות סגלה סיקן ד')